

Προβληματισμοί

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

HELLENIC INSTITUTE for STRATEGIC STUDIES

ΤΕΥΧΟΣ 73 ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2013, ΕΥΡΩ 0,01

Νίκης 11, 105 57 Αθήναι

ΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ 24ης ΜΑΪΟΥ 2013 ΣΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΜΕ ΘΕΜΑ
«Η ΑΜΥΝΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ»

- * Εισήγηση Προέδρου του ΔΣ/ΣΕΚΠΥ κ. Αναστασίου Ροζολή
«Η ανάπτυξη της αμυντικής βιομηχανίας και τεχνολογίας, ως μοχλός εξόδου από την οικονομική κρίση».
- * Εισήγηση Ιωάννου Θεοδωράτου, Δημοσιογράφου, Αμυντικού Αναλυτού
«Επιχειρησιακή σύγκριση και επάρκεια των Ε.Δ., ως προς τις Στρατιωτικές Απειλές, για την περίοδο 2013-2023»
- * Εισήγηση Αντιναυάρχου ε.α. Βασιλείου Μαρτζούκου, Προέδρου ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ.
«Η Έννοια της Αποτροπής και η Διατήρηση της Αποτρεπτικής Ικανότητας των Ε.Δ. για την δεκαετία 2013-2023»

Άρθρα

- * “Το πρόβλημα της Συρίας και η Χώρα μας”,
Του Στρατηγού ε.α. Δημ. Σκαρβέλη, Ακαδημαϊκού
- * “Το Γερμανικό Κατοχικό Δάνειο:Επισκόπηση, Θέσεις, Αλήθειες και Προοπτική”
Του Σμχου (ΜΗ) ε.α. Αναστασίου Μπασαρά – Ανωτέρου Στελέχους NATO (Τέως)- Msc
- * “Το Δίλημμα επανέρχεται: Πλειστηριασμοί ή όχι”;
Του κ. Δημητρίου Ζακοντίνου Οικονομολόγου-Αντιπροέδρου ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ. Msc Στρατηγικές και Αμυντικές Σπουδές
- * “Ποιά η κατεύθυνση της Τουρκίας”;
Του Αντιστρατήγου ε.α. Ιωάννου Μπαλτζώη πρώην ΑΚΑΜ στο Τελ Αβίβ
- * “Περί Ιθαγενείας Α’” («Πας μη Έλλην βάρβαρος» ή «Έλληνες οι μετέχοντες της ελληνικής παιδείας» ;)
Του κ. Ανδρέα Κατσίφα, επιτίμου Αρεοπαγίτου
- * “Συζητήσεις Αμερικής-Ρωσίας”
Του Υποστρατήγου ε.α. Άρη Διαμαντοπούλου, Ψυχολόγου – Δρος Φιλοσοφίας
- * “Η Μετανάστευση στην Ευρώπη”
Του Υποστρατήγου ε.α. Άρη Διαμαντοπούλου, Ψυχολόγου – Δρος Φιλοσοφίας
- * “Η σημερινή Ελλάδα αποτελεί περίπτωση φθίνοντος έθνους”
† Του Παναγιώτη Κονδύλη

Δοκίμια

- * “Περί κοσμοσυστήματος και ιδιαιτεροκρατιών”
Του Υποστρατήγου ε.α. Κωνσταντίνου Αργυροπούλου

Ομιλίες

- * “Το μέλλον της Συρίας:
Η μεταφυσική στην υπηρεσία της γεωπολιτικής και αντιστρόφως”
Του κ. Ευαγγέλου Βενέτη, Ισλαμολόγου, Αναλυτού

Επισκοπήσεις

- * “Με μια Ματιά η Ελλάδα και ο Κόσμος”
Του Αντιστρατήγου ε.α. Χρήστου Μουστάκη,
Επιτίμου Διοικητού 1ης Στρατιάς

Οι Προβληματισμοί του Εκδότη

Αγαπητά Μέλη και φίλοι

Η ενισχυμένη από τις πρόσφατες γερμανικές εκλογές Κα Α. Μέρκελ (41.5% και 311 έδρες έναντι συνόλου 630), διαπραγματεύεται ήδη με τους Σοσιαλδημοκράτες (25.7%), για τον σχηματισμό ευρείας κυβερνητικής συμμαχίας. Οι Γερμανοί ψηφοφόροι ενδιαφέρονται πρωτίστως για τα εσωτερικά τους προβλήματα και όταν επιδοκιμάζουν το Μερκελικό σύνθημα «περισσότερη Ευρώπη» δεν εννοούν απαραίτητα την ολοκλήρωση αλλά περισσότερο έλεγχο στα κράτη μέλη. Η νέα κυβέρνηση θα πρέπει να αντιμετωπίσει στο εσωτερικό τις προκλήσεις κυρίως της ανταγωνιστικότητας σε σχέση με την αύξηση απολαβών, της πορείας του ΑΕΠ (αύξηση 4% το 2010, 0.9% το 2012, 0.3% το 2013), το μεταναστευτικό σε συνδυασμό με το δημογραφικό πρόβλημα και την ανάγκη εργατικού δυναμικού καθώς και την ενεργειακή στρατηγική. Η οικονομική ευρωστία της Γερμανίας αποτελεί ζωτικό συμφέρον της Ε.Ε. αλλά και αντιστρόφως η πολιτική, οικονομική και κοινωνική σταθερότητα της Γερμανίας βασίζεται στις ξένες αγορές και στις εξαγωγές (ισοδυναμούσαν με το 52% του ΑΕΠ το 2012). Κατά συνέπεια η ευρωστία των ευρωπαϊκών κρατών (πελατών) και η ικανότητά τους να αγοράζουν γερμανικά προϊόντα αποτελεί επίσης εθνικό γερμανικό συμφέρον.

Παρά τις εξαγγελίες της για περισσότερη Ευρώπη, η μέχρι στιγμής γερμανική πολιτική ενισχύει τις φυγόκεντρες τάσεις στην Ε.Ε.. Η Α. Μέρκελ απαλλαγμένη πλέον από το άγχος της επανεκλογής και με το ισχυρό κίνητρο της υστεροφημίας, έχει τώρα την ευκαιρία να στραφεί προς το ευρωπαϊκό μέλλον και με άλλοθι την συγκυβέρνηση με τους Σοσιαλδημοκράτες (στηρίζουν τον περιορισμό της πολιτικής λιτότητας, καθώς και ένα «σχέδιο Μάρσαλ» για τον ευρωπαϊκό Νότο) να αντιμετωπίσει τις εσωτερικές συντηρητικές ενστάσεις (από Χριστιανοκοινωνιστές, καθώς και από το κόμμα της). Η Ε.Ε. εξακολουθεί να απέχει απελπιστικά από το όραμα των ιδρυτών της. Κύρια σημερινά χαρακτηριστικά της, η μεγάλη οικονομική ανισομέρεια και η κρίση του Νότου (χαμηλή ανάπτυξη, ανεργία, χρέος), ο ευρωσκεπτικισμός και εθνικές πολιτικές, η έλλειψη πολιτικού οράματος και κεντρικής στρατηγικής ολοκλήρωσης, η καχυποψία έναντι της γερμανικής επιρροής, χαμηλή ανταγωνιστικότητα, οξύ μεταναστευτικό και δημογραφικό πρόβλημα σε συνδυασμό με διείσδυση του Ισλάμ, προβλήματα στον γαλλογερμανικό άξονα και ανταγωνιστικές ισορροπίες στις διατλαντικές σχέσεις.

Για την Ελλάδα αποτελεί θετική εξέλιξη τόσο η απουσία των Φιλελευθέρων και των ευρωσκεπτικιστών «Εναλλακτική για την Γερμανία» από την επόμενη γερμανική Βουλή, όσο και η προοπτική συμμετοχής των Σοσιαλδημοκρατών στην Κυβέρνηση. Ενώ η γνωστή δραματική οικονομική και κοινωνική κατάσταση των Ελλήνων συνεχίζεται, η χώρα ετοιμάζεται να αντιμετωπίσει, στα μέσα του 2014, την μετά το τρέχον μνημόνιο φάση (χρηματοδοτικό κενό, πιθανό νέο μνημόνιο κ.λ.π.). Το κούρεμα του χρέους, παρά τις προ-

τροπές του ΔΝΤ, σχεδόν αποκλείεται (γερμανικό Σύνταγμα, αντιρρήσεις κρατών του Βορρά, ενδεχομένη προτεραιότητα ελληνικών καταθέσεων έναντι Γερμανών φορολογουμένων κ.λ.π.). Η μορφή της επομένης συμφωνίας με την τρόικα θα είναι συνάρτηση της πορείας της ελληνικής οικονομίας αλλά κυρίως πολιτικής ευρωπαϊκής βουλήσεως.

Με τα μέχρι στιγμής δεδομένα, εκτιμάται ότι δεν θα επέλθουν εντυπωσιακές αλλαγές στην γερμανική ευρωπαϊκή πολιτική. Η Κα Μέρκελ πιστεύει στην επιβίωση του ευρώ αλλά δεν είναι σαφές το ευρωπαϊκό της όραμα. Οι διαρθρωτικές αλλαγές και η δημοσιονομική εξυγίανση του Νότου, προκειμένου να γίνει ελκυστικός σε ξένες επενδύσεις θα συνεχισθεί κατά προτεραιότητα έναντι της αλληλεγγύης και της ολοκλήρωσης. Δεν θα εκχωρηθούν περισσότερες δικαιοδοσίες στις Βρυξέλλες δίχως να διασφαλισθεί μεγαλύτερος έλεγχος επί των κρατών μελών. Παρά την κινητικότητα ως προς την τραπεζική ένωση, δεν είναι βέβαιο ότι η Γερμανία την προσλαμβάνει ως εργαλείο κατά της κρίσεως. Τα ευρωομόλογα και η αμοιβαιότητα χρέους δύσκολα δεν θα προχωρήσουν δίχως επαρκή εποπτεία στην διαχείριση των οικονομικών των κρατών μελών. Βοήθεια θα δίδεται μόνο όταν απειλείται η σταθερότητα της ευρωζώνης από την πίεση των αγορών και αυτή θα έχει την μορφή επιμηκύνσεως του χρόνου αποπληρωμής ή και μείωση του κόστους αποπληρωμής καθώς και δυνατότητα της κεντρικής τράπεζας να παρεμβαίνει στις αγορές ομολόγων εάν απαιτείται. Το μέλλον της Ε.Ε. εξαρτάται από τις γερμανικές εξελίξεις (το 30% του ΑΕΠ της Ε.Ε. είναι γερμανικό) και το ερώτημα είναι κατά πόσο η Γερμανία βούλεται να ηγηθεί της προσπάθειας για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αντί της μέχρι στιγμής νομικής και λογιστικής διαχείρισης των θεμάτων της Ε.Ε., για αποκλειστικό εθνικό της όφελος.

Στην ανωτέρω συγκυρία, η χώρα μας θα πρέπει να επιδιώξει τον βέλτιστο τρόπο αποπληρωμής (ή περιορισμού) του υπέρογκου χρέους (π.χ. περίοδος χάριτος, χαλάρωση λιτότητας, χρονική επιμήκυνση δανείων, μείωση επιτοκίων, ευκολίες υπολογισμού ελλείματος και πλεονάσματος Π/Υ κ.λ.π.), με ταυτόχρονη εφαρμογή αναπτυξιακής πολιτικής η οποία συνδέεται άμεσα με επενδύσεις και εσωτερική ζήτηση, προϋπόθεση των οποίων αποτελεί η ασφάλεια, η σταθερότητα και οι απαιτούμενες διαρθρωτικές αλλαγές. Η Ελλάδα οφείλει να αναπτύξει έντονη εθνική διπλωματική και διαπραγματευτική πρωτοβουλία προκειμένου να αξιοποιήσει τα γεωπολιτικά της πλεονεκτήματα και αποφεύγοντας την εμπλοκή σε πεδία ευρύτερων ανταγωνισμών μεταξύ Μεγάλων Δυνάμεων.

Αντιναύαρχος Β. Μαρτζούκος Π.Ν.

Επίτιμος Διοικητής Σ.Ν.Δ.

Πρόεδρος ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ.

Ιδιοκτήτης: ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ. ΚΩΔΙΚΟΣ 016037

Εκδότης-Διευθυντής: Β. Μαρτζούκος

Υπεύθυνος Συντάξεως: Κ. Αργυρόπουλος

Υπεύθυνος Τυπογραφείου: Π. Λάγγαρης

Συντακτική Ομάδα: Ε. Τέμπος, Σ. Σκλήρης, Π. Λεονάρδος

ΔΤΡ-Καλλιτεχνικά: Κ. Αργυρόπουλος

Εκτύπωση: ΝΕΜΕΣΙΣ Α.Ε.

Γραφεία: Νίκης 11

ΤΚ 105 57 Αθήνα

Τηλέφωνο: 210 8211025

Fax: 210 8211056

E-mail: elesme@otenet.gr

Διαδίκτυο: www.elisme.gr

«Η ΑΜΥΝΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πραγματοποιήθηκε την 24ην Μαΐου 2013, η συνδιοργανωθείσα Ημερίδα με το ως άνω θέμα από το Γραφείο Στρατιωτικών και Αμυντικών Θεμάτων της Ακαδημίας Αθηνών και το Ελληνικό Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών (ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ) στην αίθουσα τελετών της Ακαδημίας.

Την Ημερίδα παρακολούθησαν Ακαδημαϊκοί, πρώην Υπουργοί, επίτιμοι Αρχηγοί ΓΕΕΘΑ και ΓΕΣ, ανώτατοι αξιωματικοί εκπροσωπώντας τους Αρχηγούς Ενόπλων Δυνάμεων και Σωμάτων Ασφαλείας, Πρόσβεις Διευθυντές Διευθύνσεων του ΥΠΕΞ, αντιπροσωπείες αξιωματικών των Ε.Δ. και Σ.Α., Διπλωμάτες του ΥΠΕΞ, εκπρόσωποι του επαγγελματικού και βιομηχανικού κόσμου, Ιδρυμάτων και απόστρατοι αξιωματικοί των Ε.Δ. και Σ.Α. κ.α.

Μετά τους χαιρετισμούς του Στρατηγού ε.α. και Ακαδημαϊκού κ. Δημητρίου Σκαρβέλη και του Προέδρου ΔΣ/ΕΛΙΣΜΕ Αντιναύαρχου ε.α. κ. Βασιλείου Μαρτζούκου ΠΝ, η ημερίδα άρχισε με την τοποθέτηση του Στρατηγού Δημητρίου Σκαρβέλη. Ακολούθησαν με την σειρά οι εισηγήσεις:

α. Υποστρατήγου ε.α. Κωνσταντίνου Αργυροπούλου με θέμα: «Γεωπολιτικές εξελίξεις εθνικού ενδιαφέροντος. Διεκδικήσεις και απειλές κατά των εθνικών συμφερόντων».

β. Ιστορικού-Συγγραφέως Σαράντου Καργάκου με θέμα: «Συμβολή Ενόπλων Δυνάμεων στην επίτευξη των εθνικών συμφερόντων. Δέουσα σχέση ΕΔ με κράτος και κοινωνία».

γ. Αντιστρατήγου ε.α. Στυλιανού Παναγοπούλου με θέμα: «Οι επιπτώσεις από την υλοποιούμενη Αμυντική Πολιτική από της μεταπολιτεύσεως και μετά καθώς και οι αντίστοιχες της οικονομικής κρίσεως επί της Αμυντικής Ισχύος της χώρας».

δ. Προέδρου του ΔΣ/ΣΕΚΠΥ κ. Αναστασίου Ροζολή με θέμα: «Η ανάπτυξη της αμυντικής βιομηχανίας και τεχνολογίας, ως μοχλός εξόδου από την οικονομική κρίση».

ε. Αμυντικού Αναλυτού κ. Ιωάννου Θεοδωράτου με θέμα: «Επιχειρησιακή σύγκριση και επάρκεια των ΕΔ, ως προς τις στρατιωτικές απειλές, για την περίοδο 2013-2023».

στ. Αντιναύαρχου ε.α. Βασιλείου Μαρτζούκου ΠΝ με θέμα: «Η έννοια της αποτροπής και η διατήρηση της αποτρεπτικής ικανότητας των ΕΔ για την δεκαετία 2013-2023».

Συντονιστής της Ημερίδος ο Αντιπτεράρχος ε.α. Στράτος Σκλήρης.

Στο παρόν Τεύχος παρουσιάζονται οι εισηγήσεις των ομιλητών των παραγράφων δ, ε και στ ανωτέρω.

«Η ανάπτυξη της αμυντικής βιομηχανίας και τεχνολογίας,
ως μοχλός εξόδου από την οικονομική κρίση».

Εισήγηση Προέδρου του ΔΣ/ΣΕΚΠΥ κ. Αναστασίου Ροζολή

Κυρίες και Κύριοι,

Θα ήθελα καταρχάς να ευχαριστήσω τους διοργανωτές της ημερίδας για την ευκαιρία που δίνουν στην εγχώρια αμυντική βιομηχανία να παρουσιάσει τις θέσεις της και να προτείνει λύσεις ανάπτυξης και προοπτικής.

Ονομάζομαι Τάσος Ροζολής και είμαι πρόεδρος του Δ.Σ. του ΣΕΚΠΥ (Σύνδεσμος Ελλήνων Κατασκευαστών Αμυντικού Υλικού) και Δνων Σύμβουλος της ΑΚΜΩΝ ΑΕ εταιρείας κατασκευής καλωδιομορφών και ηλεκτρονικών απαρτίων αμυντικών συστημάτων.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΣΕΚΠΥ

Ο ΣΕΚΠΥ είναι ο μη κερδοσκοπικός Σύνδεσμος των Ελλήνων Κατασκευαστών Αμυντικού Υλικού. Μέλη μας είναι περισσότερες από 100 εταιρείες κυρίως ιδιωτικές ΜΜΕ στις οποίες απασχολούνται περίπου 12.000 εργαζόμενοι. Στόχος μας είναι η υποστήριξη και ανάπτυξη της ΕΑΒΙ.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΕΓΧΩΡΙΑΣ
ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ (ΕΑΒΙ)

Υπάρχει αμυντική βιομηχανία στην Ελλάδα;

Ο αστικός μύθος που θέλει την Ελλάδα να μην παράγει τίποτα στην περίπτωση της ΕΑΒΙ επαναλαμβάνεται ενισχυμένος.

Δυστυχώς η κοινωνία μας εθίζεται σε μία λογική αδυναμίας και ανημποριάς και ως εκ τούτου γίνεται πιο ευεπίφορη σε λογικές υποχώρησης και παραίτησης.

Η απάντηση μας όμως είναι ότι υπάρχει ΕΑΒΙ και μάλιστα με σημαντικές δυνατότητες πολλές εκ των οποίων βρίσκονται σήμερα σε κατάσταση χειμερίας νάρκης.

Τα παρακάτω παραδείγματα επιβεβαιώνουν τα λεγόμενα μας :

Στα ναυπηγεία της χώρας ναυπηγούνται τα πιο σύγχρονα συμβατικά υποβρύχια παγκοσμίως. Επαναλαμβάνω τα πιο σύγχρονα μη πυρηνικά υποβρύχια.

Βεβαίως δεν είναι Ελληνικής σχεδίασης αλλά είναι γνωστό ότι σε αυτού του επιπέδου οπλικά συστήματα χρειάζεται υψηλή τεχνολογική δυνατότητα για να προβείς ακόμα και σε μικρές εργασίες στην περίπτωση μας δε, μιλάμε για ολική συναρμολόγηση εγχωρίως.

Η αεροπορική βιομηχανία της χώρας έχει να επιδείξει αντίστοιχες εργασίες για μαχητικά αερο-

σκάφη τελευταίας γενιάς καθώς και για πολλούς τύπους στρατιωτικών και πολιτικών μεταφορικών αεροσκαφών.

Εγχώρια δε, συναρμολογήθηκε και κατασκευάστηκε μεγάλο μέρος του νέου άρματος μάχης του ΕΣ που είναι από τα πλέον προηγμένα στον κόσμο.

Προϊόντα της εγχώριας βιομηχανίας εκρηκτικών εξάγονται σε αρκετές χώρες, τελευταία μάλιστα υπάρχει σοβαρό ενδιαφέρον από αμερικανική εταιρεία για αγορά σημαντικών ποσοτήτων.

Εδώ και χρόνια έχει αναπτυχθεί μια σημαντική βιομηχανική υποδομή στην παραγωγή απαρτίων για ερπυστριοφόρα των ΕΔ (απάρτια ερπυστριών), ηλεκτρονικών και οπτικών μέσων αλλά και υλικών ατομικής ασφάλειας (κράνη κέβλαρ-αλεξίσφαιρα γιλέκα).

Πόσες χώρες μπορούν να ισχυριστούν ότι έχουν αντίστοιχες δυνατότητες ;

Προβλήματα Εγχώριας Αμυντικής Βιομηχανίας

Πλέον των αναγραφόμενων στις διαφάνειες που σας παρουσιάζω, κατά το παρελθόν λόγω και του ότι σε μεγάλο ποσοστό η ΕΑΒΙ ήταν κρατική, αντιμετώπισε τα ίδια προβλήματα με τον υπόλοιπο δημόσιο τομέα όπως υπεράριθμο μη εξειδικευμένο προσωπικό, κομματικές διοικήσεις, λάθος στρατηγικές και διασπάθιση δημοσίου χρήματος κλπ.

Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι σήμερα όλες οι μονάδες της κρατικής ΕΑΒΙ να είναι ουσιαστικά χρεωκοπημένες και να τελούν υπό πώληση.

Η δε ιδιωτική ΕΑΒΙ δεν μπόρεσε και λόγω μικρού μεγέθους των εταιρειών που την απαρτίζουν αλλά και όλων των παραπάνω λόγων να αναπτυχθεί ανάλογα με τα κονδύλια που δαπανήθηκαν τα προηγούμενα χρόνια σε εξοπλισμούς.

Ουσιαστικός επιβαρυντικός παράγοντας ήταν ότι ενώ δόθηκε κάποιο βάρος στην επίτευξη υψηλών ποσοστών Ε.Π.Α. και Α.Ω. ,δεν υπήρξε πρόνοια μόνιμης και μακροχρόνιας συνεργασίας μεταξύ των ξένων προμηθευτών και της ΕΑΒΙ.

Δηλαδή ενώ η ΕΑΒΙ (κρατική και ιδιωτική) συμμετείχε με ικανοποιητικά ποσοστά στην κατασκευή των υπό προμήθεια οπλικών συστημάτων, αυτή η συμμετοχή αφορούσε μόνο τα Ελληνικά συστήματα και όχι μια μακροχρόνια συνεργασία με τους ξένους οίκους για συγκεκριμένα υποσυστήματα που να αφορά την παγκόσμια αγορά.

Έτσι ενώ μπορεί να κατασκευάσαμε για παράδειγμα όλα τα καλώδια του Ελληνικού άρματος δεν συνεχίστηκε η συνεργασία αυτή ούτε για ένα καλώδιο για άρματα άλλων χωρών.

Το αποτέλεσμα είναι καταστροφικό για την ΕΑΒΙ γιατί μετά την κορύφωση των εργασιών έρχοταν ο ξαφνικός θάνατος.

Όπως λέμε στο χώρο μας οι εργαζόμενοι δεν μπαίνουν στη κατάψυξη αλλά απολύονται, οι εταιρείες κλείνουν και χάνεται η πανάκριβα και πολύ δύσκολα αποκτημένη αμυντική τεχνογνωσία.

Ιδιαιτερότητα της ΕΑΒΙ

Βασική ιδιαιτερότητα είναι ότι δεν παράγουμε τελικά προϊόντα (άρματα, αεροσκάφη κλπ). Μήπως όμως αυτό δεν είναι μειονέκτημα ;

Σήμερα μπορούμε να απαντήσουμε ότι έχει πια αποδειχθεί ότι για μια χώρα σαν τη δική μας όσον αφορά το μέγεθος και τη γεωστρατηγική τοποθέτηση, η καλύτερη λύση είναι :

α. Να χρησιμοποιεί τα πιο σύγχρονα συστήμα-

τα της αγοράς διεθνώς , τα οποία αναπτύσσουν πολύ μεγαλύτερες χώρες, ξοδεύοντας τεράστια ποσά και να ρίχνει το βάρος όσον αφορά την ΕΑΒΙ στην συμπαράγωγή και υποστήριξη των συστημάτων αυτών.

Έτσι και καλύπτει με το καλύτερο τρόπο τις αμυντικές της ανάγκες παίζοντας και το χαρτί της διπλωματίας των εξοπλισμών, αλλά εξασφαλίζει και την κρισιμότητα ασφάλεια εφοδιασμού των Ε.Δ.

β. Όσον αφορά την ανάπτυξη τελικού προϊόντος, πρέπει να υπάρξει πολύ προσεκτικός σχεδιασμός και να επικεντρωθεί η προσπάθεια σε συγκεκριμένους τομείς όπου και ρεαλιστικά μπορεί να υπάρχει θετικό αποτέλεσμα αλλά και που θα εξασφαλίζεται ότι τα προϊόντα αυτά θα μπορέσουν να προωθηθούν και σε άλλες χώρες ώστε το εγχείρημα αυτό να είναι βιώσιμο.

Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην ΕΑΒΙ

Σε περιπτώσεις οικονομικών κρίσεων που δεν συνοδεύονται από πολεμικές ή έκρυθμες καταστάσεις εσωτερικής ασφάλειας, τότε οι κοινωνίες επικεντρώνονται σε θέματα που αγγίζουν τον κόσμο άμεσα. Τέτοια θέματα προτεραιότητας είναι η ανεργία , οι απολύσεις, η μείωση μισθών, κλπ.

Θέματα όπως η Εξωτερική Πολιτική, η Άμυνα η, η Προστασία του Περιβάλλοντος μπαίνουν σε δεύτερη και τρίτη μοίρα στην κοινωνική άρα και στην πολιτική ατζέντα.

Στη χώρα μας δε, όπου οι εξοπλιστικές δαπάνες έχουν συνδεθεί άρρηκτα στο συλλογικό υποσυνείδητο με διαπλοκή, διαφθορά και σπατάλη, η οποιαδήποτε αναφορά και μόνο, ακόμα και σε τομείς όπως η συντήρηση, η εκπαίδευση κλπ σε σχέση με τα οπλικά συστήματα είναι απαγορευμένη. Λόγω των παραπάνω η επίπτωση στη χρηματοδότηση της ΕΑΒΙ από τον κρατικό προϋπολογισμό είναι δραματική.

Θα ρωτούσε λοιπόν κάποιος, δηλαδή τι ζητάτε;

Την ώρα που ματώνει η κοινωνία να κάνουν με εξοπλιστικές δαπάνες ;

Η απάντηση είναι ξεκάθαρα όχι. Και το όχι αυτό οφείλεται στη διαπίστωση ότι παρ'όλες τις εξοπλιστικές δαπάνες του παρελθόντος το αποτέλεσμα δεν ήταν το αναμενόμενο για την ΕΑΒΙ.

Προτάσεις εξόδου απο το σημερινό αδιέξοδο

Προτάσεις χρηματοδότησης

Υπάρχουν σήμερα πόροι από άλλες πηγές εκτός εθνικού προϋπολογισμού διαθέσιμοι για την ΕΑΒΙ ;

Βεβαίως και μάλιστα μένουν ανεκμετάλλευτοι :

α.Πόροι απο τα Α.Ω.

Η εκτίμηση του Συνδέσμου με βάση τα στοιχεία που μας παρασχέθηκαν από το ΥΕΘΑ είναι ότι περίπου 300-500 εκ. € θα μπορούσαν να διατεθούν μέσω της αξιοποίησης κονδυλίων από τις ληγμένες συμβάσεις Α.Ω. αλλά και από κάποιες από τις «ενεργές» οι οποίες έχουν σοβαρότατα προβλήματα υλοποίησης.

Από το 2010 που ψηφίστηκε το σχετικό άρθρο, έχουν περάσει 3 χρόνια και 5 υπουργοί άμυνας και ακόμα δεν έχει εκδοθεί η σχετική Υ.Α. που θα επέτρεπε την άμεση αξιοποίηση των πόρων αυτών υπέρ της ΕΑΒΙ και των Ε.Δ.

β. Ευρωπαϊκά προγράμματα-Διεθνείς οργανισμοί

Η Ε.Ε. βλέποντας την πανευρωπαϊκή συρρίκνωση της έρευνας και ανάπτυξης στον τομέα της άμυνας λόγω της οικονομικής κρίσης που μαστίζει όλες τις χώρες, προβλέπει ότι στο πολύ κοντινό μέλλον η Ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία δεν θα μπορεί να υποστηρίξει τους στόχους και τις επιδιώξεις της Ευρωπαϊκής Εξωτερικής Πολιτικής και Άμυνας. Έτσι αποφάσισε να παρέμβει δυναμικά χρηματοδοτώντας σχετικά αμυντικά προγράμματα.

Η συμμετοχή της χώρας μας σε πολλούς διεθνείς οργανισμούς (ΕΕ, ΝΑΤΟ, ΕΔΑ, ΕΣΑ, FRONTEX, ΟΗΕ κλπ) της ανοίγει διάπλατα τις πόρτες για συμμετοχή σε πολυεθνικά αναπτυξιακά προγράμματα.

Στοιχείο σοβαρού προβληματισμού αποτελεί το ότι για να έχει το δικαίωμα η ΕΑΒΙ να συμμετέχει στα προγράμματα αυτά, απαιτείται υποχρεωτικά η ουσιαστική συμμετοχή και εκπροσώπηση από τους αρμόδιους κρατικούς φορείς, κάτι που μέχρι σήμερα δεν γίνεται.

Προτάσεις Διαρθρωτικού χαρακτήρα

α. Εθνική Αμυντική Βιομηχανική Στρατηγική

Με βάση τον νέο νόμο περί αμυντικών προμηθειών 3978 του 2011, ο οποίος είναι σε πλήρη εναρμόνιση με την κοινοτική οδηγία 81/2009, η μοναδική δυνατότητα υποστήριξης της ΕΑΒΙ προβλέπεται μέσα από την Εθνική Αμυντική Στρατηγική, άρθρο 3 του νόμου, όπου αναφέρει μεταξύ άλλων :

« Για λόγους προστασίας ουσιαστών συμφερόντων της χώρας και ιδίως για την ασφάλεια εφοδιασμού των ΕΔ καθώς και για την κάλυψη αναγκών σε περιόδους κρίσης το ΥΕΘΑ λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την εγκαθίδρυση και διατήρηση μιας εγχώριας τεχνολογικής βιομηχανικής βάσης .....

Οι γενικές αρχές και κατευθύνσεις καθώς και τα κατάλληλα μέτρα για την επίτευξη των παραπάνω στόχων καθορίζονται στο πλαίσιο της Πολιτικής Εθνικής Άμυνας και της Εθνικής Στρατιωτικής Στρατηγικής από την Εθνική Αμυντική Βιομηχανική Στρατηγική.»

Ο νόμος ψηφίστηκε το 2011 και ακόμα δεν έχει καθοριστεί η ΕΑΒΣ.

β. Τήρηση και εφαρμογή των Νόμων

Για την κατάσταση παραδείγματος χάριν στον ναυπηγοεπισκευαστικό τομέα της χώρας, το πρόβλημα δεν έγκειται στα κονδύλια αλλά στο ρόλο του κράτους το οποίο πρέπει επιτέλους να παίξει το ρόλο του και να φροντίσει να εφαρμόζονται οι Νόμοι του.

Δεν μπορεί σε προσωπικές επαφές με ανθρώπους του εφοπλιστικού χώρου να μας εκμυστηρεύονται ότι παίρνουν μαζί τους το απαραίτητο τεχνικό προσωπικό από την Ελλάδα και μεταβαίνουν για επισκευές κλπ των πλοίων τους στην γειτονική Κων/λη διότι εκεί επικρατούν συνθήκες εργασιακής ειρήνης και νομιμότητας και ως εκ τούτου δεν κινδυνεύουν να υποστούν τεράστιες ζημιές από την καθυστέρηση λόγω καταλήψεων, στάσεων εργασίας κλπ.

Λόγοι για τους οποίους η ανάπτυξη της ΕΑΒΙ αποτελεί μοχλό ανάπτυξης της Εθνικής οικονομίας

Ο βασικός λόγος που η ανάπτυξη της ΕΑΒΙ αποτελεί μοχλό της ανάπτυξης της Εθνικής Οικονομίας είναι ότι η ΕΑΒΙ υποστηρίζει την Εθνική

Άμυνα χωρίς την οποία δεν μπορεί να υπάρξει Εθνική Ασφάλεια η οποία είναι απαραίτητη για να υπάρξει ανάπτυξη της Εθνικής Οικονομίας.

Στο απαράδεκτα λαϊκίστικο ερώτημα : «βούτυρο η κανόνια;» θα μπορούσαμε να ανταπαντήσουμε στο ίδιο στυλ με το ερώτημα : «Ζώνες ασφαλείας στα σχολικά λεωφορεία η δωρεάν γλυκά για τους μικρούς επιβάτες ;»

Επανερχόμενοι στη σοβαρότητα που απαιτεί η Εθνική Άμυνα θα σας έλεγα ότι : Θα πρέπει ως κοινωνία να καλύπτουμε κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις Αμυντικές ανάγκες της χώρας μας ξοδεύοντας για το σκοπό αυτό το μικρότερο δυνατό ποσό.

Η αμυντική τεχνολογία είναι πάντα στην αιχμή των τεχνολογικών εξελίξεων. Σχεδόν όλες οι σύγχρονες τεχνολογικές εξελίξεις άρχισαν άμεσα ή έμμεσα λόγω ερευνών για αμυντικά συστήματα. Το διαδίκτυο, τα τηλεομοιοτύπα, η πυραυλική τεχνολογία, η τεχνολογία του διαστήματος, η αεροπορική τεχνολογία αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα. Συστήματα δε όπως τα υποβρύχια έχουν αναπτυχθεί σχεδόν κατά αποκλειστικότητα για αμυντικές ανάγκες.

Ακόμα και μη προφανείς τομείς όπως η ιατρική και ιδιαίτερα η τραυματολογία, η μετεωρολογία, η τεχνολογία τροφίμων και πολλοί άλλοι οφείλουν μεγάλο μέρος της εξέλιξης τους σε αμυντικές έρευνες.

Αρα για μια χώρα όπως η δική μας όπου δεν υπάρχει εγκατεστημένη βιομηχανία πολιτικού τύπου υψηλού τεχνολογικού επιπέδου (δεν έχουμε αυτοκινητοβιομηχανία, βιομηχανία ηλεκτρονικών κλπ) είναι **ζωτικής σημασίας η παρακολούθηση των εξελίξεων της τεχνολογίας μέσω της τριβής** με τα αμυντικά συστήματα τελευταίας γενιάς που χρησιμοποιούν οι Ε.Δ.

Η χώρα μας έχει φθινό και άριστα εκπαιδευμένο προσωπικό όλων των βαθμίδων, ειδικά δε έχουμε αφθονία σε ανωτάτου επιπέδου επιστήμονες σε σχέση με πολλές άλλες χώρες.

Με την ανάπτυξη της ΕΑΒΙ οι άνθρωποι αυτοί μένουν στη χώρα και το όφελος από την παραμονή τους είναι πέρα και πάνω από το αποκλειστικά οικονομικό (κοινωνικό ,εκπαιδευτικό κλπ)

Σε τομείς όπως οι ναυπηγικές υπηρεσίες με κατάλληλη συνεργασία ΥΕΘΑ-ΕΔ-ΥΕΘΟ και Ελλήνων Εφοπλιστών θα μπορούσε να υπάρξει μεγάλη και άμεση ανάπτυξη λόγω του ότι έχουμε στη χώρα και τις εγκαταστάσεις και τον εξοπλισμό και την τεχνογνωσία και το απαραίτητο ανθρώπινο δυναμικό, αλλά έχουμε και έτοιμη αγορά λόγω του μεγέθους του Ελληνόκτητου εμπορικού στόλου.

Πρακτικές άλλων χωρών

Σαν παράδειγμα θα έφερνα το Ισραήλ το οποίο προσομοιάζει αρκετά με τη χώρα μας σε μέγεθος, ποιότητα ανθρώπινου δυναμικού αλλά και εξωτερικών προκλήσεων.

Είναι γνωστό ότι η χώρα αυτή ενώ άρχισε να κατασκευάζει πολεμικά αεροσκάφη όπως το Κφίρ, στην πορεία συνειδητοποίησε ότι ήταν αδύνατον για πολλούς λόγους, κυρίως οικονομικούς, να συνεχίσει τη πολιτική αυτή και έκανε επιτυχώς στροφή 180ο στο τομέα αυτόν.

Από τότε αγοράζει αεροσκάφη ,υποβρύχια και λοιπό κύριο υλικό επιλέγοντας από την διεθνή αγορά ότι καλύτερο για την άμυνα του και επικεντρώνεται στην πλήρη υποστήριξη τους εγχωρίως, ενώ όσον αφορά τη παραγωγή νέων συστημάτων έχει από πολλού επικεντρωθεί στην ανάπτυξη ηλεκτρονικών συστημάτων τελευταίας γενιάς, στα μη επανδρωμένα συστήματα, στα έξυπνα όπλα και σε

εφαρμογές κυβερνοάμυνας κλπ.

Στην πλειονότητα δε των περιπτώσεων τα προϊόντα της EABI του Ισραήλ εξάγονται με επιτυχία διεθνώς και με τα έσοδα χρηματοδοτείται η έρευνα και ανάπτυξη νέων συστημάτων και έτσι συνεχίζεται ένας υγιής κύκλος ανάπτυξης κα παραγωγής αμυντικών προϊόντων.

Συμπεράσματα

Στη χώρα μας υπάρχει εγκατεστημένη αξιολογία EABI η οποία παρά τα προβλήματα του παρελθόντος αλλά και την δύσκολη συγκυρία του παρόντος, έχει υψηλού επιπέδου τεχνογνωσία, εμπειρία, εγκαταστάσεις και εξοπλισμό και ως εκ τούτου έχει προβάδισμα σε σχέση με χώρες που τώρα αποκτούν αντίστοιχα αμυντικά συστήματα και οι οποίες είναι δυνητικοί πελάτες της EABI.

Όσον αφορά τον ανθρώπινο παράγοντα αποτελεί ίσως το κύριο συγκριτικό πλεονέκτημα της EABI λόγω του υψηλού επιπέδου του και συγχρόνως του χαμηλού κόστους απασχόλησής του.

Λόγω της μη ύπαρξης στη χώρα μας αντίστοιχου τεχνολογικού επιπέδου βιομηχανίας πολιτικού τύπου, αποτελεί μονόδρομο η διατήρηση αξιολογίας EABI προκειμένου να μην χαθεί η επαφή με τις εξελίξεις στην αμυντική τεχνολογία η οποία αποτελεί την αιχμή των τεχνολογικών εξελίξεων γενικότερα.

Λόγω της στρατηγικής της σημασίας η ανάπτυξη της EABI μπορεί να αποτελέσει τον καταλύτη για την αλλαγή του κλίματος απαισιοδοξίας και καταστροφολογίας, αλλαγή η οποία μέσω της θετικής ψυχολογίας που αναπτύσσει, αποτελεί τον πρωταρχικό παράγοντα έναρξης της αναπτυξιακής πορείας.

Η σημερινή οικονομική κρίση όντως επηρεάζει την EABI αρνητικά αλλά αφενός πολλά προβλήματα είναι διαρθρωτικού χαρακτήρα άρα η επίλυση τους δεν έχει χρηματικό κόστος, αφετέρου υπάρχουν λύσεις εξεύρεσης των απαραίτητων πόρων για χρηματοδότηση της EABI εκτός Εθνικού προϋπολογισμού.

Ακόμα όμως και στην περίπτωση της αναγκαστικής χρήσης πόρων του προϋπολογισμού όσον αφορά στη συντήρηση του υπάρχοντος εξοπλισμού, η συνεργασία ΕΔ και EABI και ο μακροχρόνιος σχεδιασμός μπορούν αποδεδειγμένα να οδηγήσουν σε απόλυτα θετικό αποτέλεσμα για την εθνική οικονομία μέσω εξαγωγών αντίστοιχων υπηρεσιών και προϊόντων.

Εφόσον μάλιστα υπάρξει και σωστή επιλογή συγκεκριμένων πεδίων ανάπτυξης νέων προϊόντων σε τομείς που η χώρα έχει συγκριτικά πλεονεκτήματα όπως αναφέρθηκαν παραπάνω, τότε είναι εφικτή η ύπαρξη βιώσιμης EABI παραγωγής Ελληνικών αμυντικών προϊόντων.

Παραδείγματα χωρών με κοινά σημεία με τη χώρα μας όπως το Ισραήλ, η Σιγκαπούρη κλπ μπορούν να αποτελέσουν αξιόπιστο οδηγό και για εμάς.

Κυρίες και Κύριοι,

Μαθαίνοντας από τα λάθη του παρελθόντος και εκμεταλλευόμενοι τις ευκαιρίες του παρόντος, με συνεργασία όλων των εμπλεκομένων, η EABI μπορεί όχι μόνο να επιβιώσει αλλά εν μέσω κρίσης να αποτελέσει το έναυσμα για αλλαγή πορείας προς την εξωστρέφεια και την ανάπτυξη.

Σας ευχαριστώ.

Πρόσκληση εγγραφής νέων μελών και χορηγών

Το ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ. βασίζεται πρωτίστως στις συνδρομές των μελών του, τα οποία παράλληλα επιλαμβάνονται προαιρετικώς και αφιλοκερδώς του έργου αυτού. Το γεγονός αυτό εξασφαλίζει την ανεξαρτησία καθώς και την ελεύθερη και αξιοπίστη εκφορά λόγου, δίχως τους περιορισμούς και τις δεσμεύσεις που επιβάλλουν οι οικονομικές εξαρτήσεις. Δεδομένου ότι εν μέσω της οικονομικής κρίσεως, η επιβίωση και η αυτονομία του Ινστιτούτου βασίζεται στα μέλη του, γίνεται έκκληση προς αυτά, όπως πέραν της συνεπούς ανταποκρίσεώς των στις ετήσιες συνδρομητικές τους υποχρεώσεις, προτείνουν προς εγγραφή έως το τέλος του τρέχοντος έτους, τουλάχιστον ένα κατάλληλο υποψήφιο μέλος.

Το ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ προτρέπει κάθε ευαισθητοποιημένη επιχείρηση, εταιρεία και φορέα να πυκνώσει τις τάξεις των χορηγών του, εγγυώμενο ότι η χορηγία θα αξιοποιηθεί κατά τον βέλτιστο τρόπο για τους σκοπούς του Ινστιτούτου που αποβλέπουν στην ανάδειξη κάθε θέματος (εσωτερικού ή εξωτερικού) εθνικού ενδιαφέροντος, προς παροχή συμβουλευτικής συνδρομής σε κέντρα λήψεως αποφάσεων, καθώς και προς ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης

Αγαπητοί φίλοι και χορηγοί, υποστηρίξτε την προσπάθειά μας με την εγγραφή σας, ως μέλη του

Ινστιτούτου, προκειμένου να μοιρασθείτε μαζί μας τις προτάσεις και τις ιδέες σας για την περαιτέρω ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του. Δύνασθε παράλληλα να επωφεληθείτε μια σειράς προνομίων που συνεχώς εμπλουτίζουμε, όπως:

- ☐ συμμετοχή σε ημερίδες, συνέδρια, παρουσιάσεις, επισκέψεις.
- ☐ ευκαιρίες για εθνική και κοινωνική προσφορά
- ☐ πρόσβαση σε παρουσιάσεις και ενημερώσεις αξιόλογων επιστημόνων και προσωπικοτήτων
- ☐ ευκαιρίες κοινωνικών συναναστροφών και συνδέσεων με άτομα κοινών ενδιαφερόντων
- ☐ ευκαιρίες προβολής των δραστηριοτήτων σας μέσω του περιοδικού και της ιστοσελίδας μας
- ☐ ευκαιρίες συμμετοχής σε ανταλλαγές επισκέψεων με άλλα συναφή εθνικά & ευρωπαϊκά ιδρύματα.

Αγαπητοί φίλοι και δυνητικοί χορηγοί του Ινστιτούτου μας, να είσθε βέβαιοι ότι η εγγραφή και η χρηματική συνδρομή σας (Ετήσια συνδρομή: Μέλη 50€, απλοί συνδρομητές του περιοδικού 20€, Χορηγοί από 500€), αποτελούν ορθή επένδυση για εσάς αλλά κυρίως για την ελπίδα όλων να μεταβάλλουμε ενεργά την χώρα μας σε αυτό που ονειρευόμαστε και όχι σε αυτό που ζούμε.

Το Δ.Σ του ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ

**Ομιλητής : Ιωάννης Θεοδωράτος
Δημοσιογράφος – Αμυντικός Αναλυτής**

2013-2023 Δεκαετία ανατροπών και μεγέθυνσης της τουρκικής στρατιωτικής ισχύος

Κυρίες και κύριοι,

όλοι σας γνωρίζετε το περίφημο απόσπασμα του Θουκυδίδη στον διάλογο μεταξύ Αθηναίων και Μηλίων: «τα νομικά επιχειρήματα έχουν αξία όταν εκείνοι που τα επικαλούνται είναι περίπου ισόπαλοι σε δύναμη και ότι, αντίθετα, ο ισχυρός επιβάλλει ό,τι του επιτρέπει η δύναμή του και ο αδύναμος υποχωρεί όσο του το επιβάλλει η αδυναμία του» (Θουκυδίδης, Ε' 89). Τοποθετώντας την Ελλάδα και την Τουρκία στη ζυγαριά του Θουκυδίδη διαπιστώνεται ότι η Αθήνα μπορεί να προβάλλει τη νομική ορθότητα των δικαιωμάτων της, τα οποία απορρέουν από το διεθνές δίκαιο, αλλά είναι η Τουρκία εκείνη που χρησιμοποιεί τις Ένοπλες Δυνάμεις της με όρους ισχύος, ως εργαλείο άσκησης εξωτερικής πολιτικής

Παρακαλώ προσέξτε αυτή τη δήλωση: «Το κόμμα ΑΚΡ ανέλαβε την αποστολή ενός νέου nizam-i alem και θα αναδείξει το ιερό έθνος μας σε μια παγκόσμια δύναμη. Μέχρι το 2023 θα ξανασμίξουμε με τα αδέρφια μας που βρίσκονται στα εδάφη που χάσαμε την περίοδο 1911-1923 και στα εδάφη από τα οποία αποχωρήσαμε. Αυτό αποτελεί ένα επιτακτικό ιστορικό καθήκον» (Αχμέτ Νταβούτογλου, υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας).

Στις 7 Απριλίου 2011 κατά τη διάρκεια ομιλίας του Τούρκου υπουργού Εξωτερικών και θεμελιωτή του νέο-οθωμανικού οράματος, Αχμέτ Νταβούτογλου σε μέλη του κόμματος ΑΚΡ στο Ικόνιο της Μικράς Ασίας, αποκαλύφθηκε και αποδείχθηκε περίτρανα, τι σχεδιάζει η Τουρκία για το εγγύς μέλλον και τι επιφυλάσσει στους «γείτονες». Σε μια δήλωση που ξεχειλίζει από πρωτοφανή μεσσιανισμό και αλαζονεία, ο πολύς Αχμέτ έθεσε με απόλυτη σαφήνεια ότι απομένουν 10 περίπου χρόνια μέχρις ότου επιτευχθεί το «σμίξιμο» με τους αδελφούς Μουσουλμάνους και τα εδάφη που απωλέστηκαν από το 1911, έτος κατά το οποίο ξεκίνησε ο πόλεμος μεταξύ Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και Ιταλίας. Η φρασεολογία που χρησιμοποιεί ο Τούρκος υπουργός των Εξωτερικών παραπέμπει ευθέως σε casus belli καθώς δεν προειδοποιεί απλά για επικείμενη δράση, αλλά οριοθετεί χρονικά το πέρας της τελικής φάσης αυτής που θα ολοκληρωθεί με προσαρτήσεις εδαφών. Ο Νταβούτογλου επίσης ενέπλεξε αρμονικά τον ισλαμισμό με την «θεία» αποστολή του τουρκικού έθνους, το οποίο προορίζεται να αναδειχθεί σε παγκόσμια δύναμη. Μάλιστα εμφανίζει την ανάδειξη της νέο-οθωμανικής Τουρκίας στο επίπεδο της παγκόσμιας δύναμης, περίπου ως ένα «θηρσκευτικό τάμα», ενώ με μια προσεκτική παρατήρηση του τι ακριβώς εννοεί χρησιμοποιώντας ισλαμικούς θεολογικούς όρους, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι οι οραματισμοί του υπερβαίνουν τα γεωγραφικά όρια των

τουρκο-αραβικών περιοχών, εντάσσοντας τους απανταχού Μουσουλμάνους στα μεγαλόπνοα σχέδια του νταβουτούγλειας έμπνευσης νέου Χαλιφάτου.

Επανερχόμενοι στην κεντρική ιδέα που προβάλλει η νεοναζιστικο-οθωμανική ιδεολογική πρόταση περί υλοποίησης μιας παγκόσμιας θείας αποστολής, μέσω του ιερού τουρκικού έθνους, η οποία θέτει συγκεκριμένους στόχους απόρροια ενός επιτακτικού ιστορικού καθήκοντος, όπως προσδιορίζεται, δημιουργεί εύλογους προβληματισμούς. Αρχικά και σε εθνικό επίπεδο Ελλάδα-Κύπρου προκύπτει μια ευθεία απειλή που ήδη εκφράζεται με την άσκηση στρατιωτικής πίεσης, καθώς μέχρι το 2023 – ημερομηνία συμπλήρωσης 100 ετών από την ίδρυση της Τουρκικής Δημοκρατίας από τον Κεμάλ – θα έχει επιτευχθεί το «όραμα» της επανασυγκόλλησης απωλεσθέντων εδαφών και πληθυσμών. Συμπερασματικά η εξαγγελία Νταβούτογλου αποτελεί προάγγελο σοβαρών αναταράξεων που θα εκταθούν σε τρεις ηπείρους (Ευρώπη, Ασία και Αφρική). Αναγνωρίζοντας τις σοβαρές και φιλότιμες προσπάθειες που υλοποιεί το καθεστώς του Ερντογάν για να αναδείξει μέσω των εξοπλισμών την Τουρκία σε περιφερειακή υπερδύναμη, δεν μας προκαλεί εντύπωση ο πόθος απόκτησης βαλλιστικών πυραύλων εμβέλειας 2.500 χλμ και η προοπτική κατοχής όπλων μαζικής καταστροφής ακόμη και πυρηνικών. Όμως για να μπορέσει η Τουρκία να υλοποιήσει το «θεόσταλτο σχέδιο» απαιτούνται πολλά περισσότερα από προθέσεις και λόγια. Η παρουσίαση που θα παρακολουθήσετε στοχεύει να αποκαλύψει όλες εκείνες τις παραμέτρους ισχύος – στο πλαίσιο των εξοπλισμών – μέσω των οποίων η νέο-οθωμανική Τουρκία υφαίνει το αναθεωρητικό της σχέδιο.

Η δεκαετία 2013-2023 είναι αποφασιστικής και θα λέγαμε στρατηγικής σημασίας καθώς κατά τη διάρκειά της θα έχουν υλοποιηθεί μείζονα εξοπλιστικά προγράμματα των τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων σε διάστημα, ξηρά, θάλασσα και αέρα, γεγονός που θα επιφέρει ριζική ανατροπή του υπάρχοντος σήμερα ισοζυγίου ισχύος μεταξύ των δύο χωρών.

Το τουρκικό Υφυπουργείο Αμυντικής Βιομηχανίας υλοποιεί τέσσερα μείζονα εξοπλιστικά προγράμματα – πυλώνες – με κοινό χαρακτηριστικό τη συμμετοχή της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας στους τομείς της συμπαραγωγής, καθώς και στην επιμέρους σχεδίαση και ανάπτυξη κρίσιμων υποσυστημάτων/οπλικών συστημάτων, μηχανών πρόωσης και αισθητήρων. Πρόκειται για:

α. Το πρόγραμμα ΑΤΑΚ που θα αποδώσει 50+41 επιθετικά ελικόπτερα τύπου T129 (σε συνεργασία με την AgustaWestland) που θα κατασκευαστούν στην Τουρκία,

β. Το πρόγραμμα ΑΝΚΑ που αφορά την εγχώρια

ανάπτυξη από την TAI (Turkish Aerospace Industries) τριών συστημάτων αποτελούμενα από 10 UAV (Unmanned Aerial Vehicle) μη επανδρωμένα αεροσκάφη, από το οποίο στη συνέχεια θα εξελιχθεί μια οπλισμένη έκδοση (UCAV – Unmanned Aerial Combat Vehicle) κωδικοποιημένη ως ANKA B,

γ. Το πρόγραμμα ALTAY μέσω του οποίου θα κατασκευαστεί το νέο άρμα για τον Τουρκικό Στρατό (Διοίκηση Χερσαίων Δυνάμεων) και συγκεκριμένα 250 μονάδες,

δ. Το πρόγραμμα του εθνικού πλοίου MILGEM που αποτελεί τη βάση για τη ναυπήγηση οκτώ κορβετών και τεσσάρων φρεγατών για το Τουρκικό Ναυτικό (Διοίκηση Ναυτικών Δυνάμεων). Αυτά τα προγράμματα αποτελούν τους κύριους πυλώνες εθνικής ανάπτυξης της αμυντικής βιομηχανίας, χρηματοδοτούνται από εθνικά κεφάλαια και το κυριότερο προετοιμάζουν την ολοκλήρωση τουρκικής σχεδίασης συστημάτων. Στόχος η σταδιακή πλήρης απεξάρτηση από τις ξένες πηγές αγοράς και προμήθειας πολεμικού υλικού, ώστε να μην επιτραπεί στο μέλλον η άσκηση πολιτικο-διπλωματικής πίεσης μέσω επιβολής εμπάργκο, όπως συνέβη μετά την εισβολή στην Κύπρο το 1974 από εξωγενείς παράγοντες.

Δορυφορικά προγράμματα τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων. Η Τουρκία δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην απόκτηση μέσων συλλογής πληροφοριών από το διάστημα σε στρατηγικό και σε τακτικό επίπεδο. Οι τουρκικές Ένοπλες Δυνάμεις έχουν δώσει μέγιστη βαρύτητα στην αξιοποίηση του διαστήματος, υλοποιώντας ένα μεγαλεπήβολο πρόγραμμα τοποθέτησης σε τροχιά μέχρι το 2023 δορυφόρων διαφόρων κατηγοριών, όπως τους τηλεπικοινωνιακούς τύπου TURKSAT (3A, 4A, 5A), τους δορυφόρους παρατήρησης και επιτήρησης (RASAT, GOKTURK I, II, III). Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία ο GOKTURK I σχεδιάστηκε για να πραγματοποιεί το γύρο της γης 14 φορές την ημέρα, με συνέπεια να παρέχει εικόνες από το θέατρο επιχειρήσεων που εποπτεύει κάθε 1,5 ώρα. Στα μεσοπρόθεσμα σχέδια εντάσσεται η δημιουργία ενός κέντρου εκτόξευσης δορυφόρων, η σχεδίαση και ανάπτυξη σειράς εθνικών δορυφορικών συστημάτων για στρατιωτική χρήση, μέχρι και ενός σχηματισμού δορυφόρων (3-4) προσδιορισμού θέσης με στόχο την περιφερειακή απεξάρτηση από το αντίστοιχο αμερικανικό GPS.

Πρόγραμμα ανάπτυξης και κατασκευής βαλλιστικών πυραύλων έως 2.500 χλμ. Οι δηλώσεις δια στόματος του πρωθυπουργού Ερντογάν στα ΜΜΕ δεν αφήνουν κανένα περιθώριο διάψευσης, καθώς αποκαλύφθηκε όχι μόνον η πρόθεση απόκτησης τέτοιων όπλων μακρού πλήγματος αλλά και προσδιορίστηκε η τελική εμβέλεια στα 2.500 χλμ! Ωστόσο παρά τις μεγάλοστομες διακηρύξεις θα πρέπει να επισημανθεί και να καταγγελθεί σε όλα τα διπλωματικά φόρα ότι οι τουρκικές ενέργειες αποτελούν παραβίαση της συνθήκης για τη διασπορά της πυραυλικής τεχνολογίας (MTCR – Missile Technology Control Regime).

Μπορείτε να δείτε στην εικόνα τις υπάρχουσες εμβέλειες των τουρκικών πυραυλικών συστημάτων Yildirim

I, II καθώς και των διαφόρων ΠΕΠ (Πολλαπλών Εκτοξευτών Πυροβολικού) Kasirga, Toros, το σύνολο των οποίων βρίσκεται αναπτυγμένο στην ανατολική Θράκη και τη δυτική Μικρά Ασία. Γίνεται άμεσα αντιληπτό ότι τα νησιά του ανατολικού Αιγαίου, ολόκληρη η Θράκη και μέρος της Αττικής βρίσκονται εντός της φονικής εμβέλειας των τουρκικών όπλων, τα οποία μπορούν να εξοπλιστούν εναλλακτικά με χημικές κεφαλές.

Η επόμενη εικόνα προέρχεται από το διαδίκτυο και αποτελεί μια σαφή προειδοποίηση για το εγγύς μέλλον, καθώς αποτυπώνονται οι εμβέλειες της νέας γενιάς πυραύλων Yildirim III (ή όπως αλλιώς κωδικοποιηθούν). Είναι σαφές ότι όλα πλέον τα κέντρα ελέγχου, επικοινωνιών, κύρια λιμάνια, αεροδρόμια, καθώς και τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας έχουν στοχοποιηθεί από το προηγμένο βλήμα που αναπτύχθηκε με τη βοήθεια ξένης τεχνολογίας (ασιατικής) και φέρεται να έχει εμβέλεια που ξεπερνά τα 800 χλμ.

Κυριαρχία στο φάσμα του ηλεκτρονικού πολέμου. Οι Τουρκικές ένοπλες δυνάμεις προχώρησαν στη δημιουργία Διεύθυνσης Άμυνας Κυβερνοχώρου (Siber Savunma Komutanlığı). Πέραν αυτής έχει προωθηθεί ένα σημαντικό πρόγραμμα ανάπτυξης σειράς συστημάτων ηλεκτρονικού πολέμου, κρυπτογραφικών συσκευών και για τα τρία όπλα, ενώ οι πλέον σημαντικές κυβερνητικές υπηρεσίες συνδέονται μεταξύ τους με προστατευμένο δίκτυο καθώς και με τα αρχηγεία των Ενόπλων Δυνάμεων. Αιχμή στην αλματώδη εξέλιξη που καταγράφεται στους τομείς σχεδίασης και ανάπτυξης συστημάτων ηλεκτρονικού πολέμου (κέντρα ακρόασης, αισθητήρες, παρεμβολείς κλπ) αποτελεί το Τουρκικό Ίδρυμα Επιστημονικών και τεχνολογικών Ερευνών (TUBITAK) και τα υφιστάμενα επιστημονικά κέντρα που λειτουργούν υπό την αιγίδα του. Ένα από τα επιτεύγματα του TUBITAK είναι το στρατηγικού επιπέδου ψηφιακού δικτύου επικοινωνιών TAFICS (Ολοκληρωμένο Σύστημα Επικοινωνιών), ένας πολύ σημαντικός πολλαπλασιαστής ισχύος, μέσω του οποίου εξασφαλίζεται η συνεργασία των Κλάδων – μέχρι επιπέδου διοικήσεως μονάδας, πολεμικής μοίρας και ναυτικής βάσης – και η επικοινωνία με φωνητικά δεδομένα, αποστολή εγγράφων, εικόνων, φωτογραφιών, όλα υψηλής ποιότητας και ταχύτητας. Στην αντίπερα όχθη του Αιγαίου το ελληνικό κράτος συρρικνώνει ή «συγχωνεύει» τα εναπομείναντα ερευνητικά κέντρα των Ενόπλων Δυνάμεων, ενώ ακόμη και σήμερα δεν έχουν υλοποιηθεί τα προ δεκαετίας εκπονηθέντα προγράμματα ηλεκτρονικού πολέμου του ΕΣ!

Αξίζει επίσης να αναφερθεί η ταχύτατη ανάπτυξη της ρομποτικής με έμφαση στις στρατιωτικές ανάγκες, η οποία οργανώνεται, εξελίσσεται και υποστηρίζεται από το TUBITAK.

Μη επανδρωμένα αεροχήματα σε ξηρά, θάλασσα και αέρα. Όπως αναφέραμε το πρόγραμμα ANKA αποτελεί ίσως το πλέον σημαντικό πρόγραμμα του τομέα, αλλά θα πρέπει να υπογραμμιστεί η προτεραιότητα που έχει δοθεί στην υλοποίηση πολλών διαφορετικών προγραμμάτων σχεδίασης και ανάπτυξης UAV, UCAV, mini UAV καθώς και άλλων εκδόσεων. Ενδεικτικά αναφέρουμε το πρό-

γραμμα για το mini UAV Bayraktar της εταιρείας Kalekalip που έχει ήδη ενταχθεί επιχειρησιακά στο στράτευμα, τα UAV Turna και Gozcu της TAI, το Caldiran της Baykar Makina.

Τουρκική Αεροπορία: πέραν των 100 F-35A, σχεδίαση και ανάπτυξη εθνικού μαχητικού, ΑΣΕΠΕ. Η Διοίκηση Αεροπορικών Δυνάμεων αναμένει την ένταξη του πρώτου F-35A τα αμέσως επόμενα χρόνια, ενώ παράλληλα προωθεί και επιμέρους προγράμματα. Πρόσφατα κατά τη διάρκεια της διεθνούς αμυντικής έκθεσης IDEF 2013 παρουσιάστηκαν και ανακοινώθηκαν οι βασικές σχεδιαστικές προδιαγραφές του νέου εθνικού μαχητικού αεροσκάφους, το οποίο θα κατασκευαστεί εγχώρια μέσω της απόκτησης σχετικής τεχνογνωσίας από το εξωτερικό. Στην εικόνα μπορείτε να δείτε την ψηφιακή αναπαράσταση του μελλοντικού τουρκικού αεροσκάφους έκτης γενιάς. Ωστόσο η Τουρκική Αεροπορία (THK) φροντίζει για το παρόν καθώς μετά από την ολοκλήρωση των παραδόσεων των νέων F-16 Block 50+ (Peace Onyx IV), συνεχίζεται ο μαζικός εκσυγχρονισμός 165 μαχητικών (97 F-16 Block 40, 68 F-16 Block 50) σε επίπεδο Block 50+, μια εξέλιξη που θα ανατρέψει το ισοζύγιο δυνάμεων σε βάρος της ΠΑ.

Το πρόγραμμα προμήθειας 4 αεροσκαφών εναέριας έγκαιρης προειδοποίησης και ελέγχου B737 συνεχίζεται παρά τα τεχνικά προβλήματα και σύντομα θα καλύψει το υφιστάμενο επιχειρησιακό κενό. Στα προγράμματα που υλοποιούνται περιλαμβάνεται επίσης η προμήθεια 10 μεταφορικών τύπου A400M, δύο αεροσκαφών διοίκησης και ελέγχου τύπου Gulfstream, η ανάπτυξη και κατασκευή αεροσκαφών βασικής εκπαίδευσης (Hurkus), καθώς και αρκετά προγράμματα εκσυγχρονισμού παλαιότερων τύπων μαχητικών και μεταφορικών.

Ας αλλάξουμε σελίδα παραμένοντας «στον αέρα». Επιθετικό ελικόπτερο ATAK (T129) και νέο μεταφορικό ελικόπτερο, βαρέα μεταφορικά ελικόπτερα Η ένταξη των πρώτων τεσσάρων επιθετικών ελικοπτέρων T129A (συνολικά θα παραληφθούν εννέα) τα οποία συναρμολογήθηκαν από την εγχώρια βιομηχανία ήδη πραγματοποιήθηκε. Ακολουθεί η παραλαβή 51 τύπου T129B. η τουρκική ηγεσία αναγνώρισε την αναγκαιότητα ανανέωσης του στόλου των ελικοπτέρων γενικής χρήσης γ' αυτό επέλεξε το T70 της Sikorsky στο πλαίσιο συμπαραγωγής η οποία θα αποδώσει 121 μονάδες για τις Ένοπλες Δυνάμεις και τις λοιπές κρατικές υπηρεσίες, την MIT, την Στρατοχωροφυλακή κ.α. φορείς. Η επαύξηση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων στον τομέα της αερομεταφοράς συντελείται με το πρόγραμμα προμήθεια οκτώ βαρέων μεταφορικών ελικοπτέρων CH-57F Chinook, το οποίο για πρώτη φορά εισάγεται στο τουρκικό οπλοστάσιο. Επίσης υλοποιείται πρόγραμμα προμήθειας 15 ελικοπτέρων έρευνας και διάσωσης για τις ανάγκες της Διοίκησης Ασφάλειας Ακτών.

Η επιστροφή του Καπουδάν Πασά, το αναγεννημένο Νεο-οθωμανικό Ναυτικό, υποβρύχια, φρεγάτες, κορβέτες, πλοίο αμφιβίων επιχειρήσεων, αεροπλανοφόρο, αποβατικά, ειδικά πλοία, πρόγραμμα MELTEM. Κυρίες και κύριοι το αναγεννημένο νέο-οθωμανικό ναυτικό βρίσκεται προ των πυλών, έτοιμο να εξυπηρετήσει τα γεωπο-

λιτικά συμφέροντα των ισλαμιστών. Κορμός του φιλόδοξου σχεδιασμού αποτελεί το πρόγραμμα MILGEM, αλλά αυτό δεν είναι παρά η κορυφή του παγόβουνου! Η απόφαση ναυπήγησης έξι υποβρυχίων Type 214 σε τουρκικές κλίνες συνεπικουρείται από την υλοποίηση σειράς προγραμμάτων όπως:

α. Η ναυπήγηση 16 περιπολικών τύπου P1200,

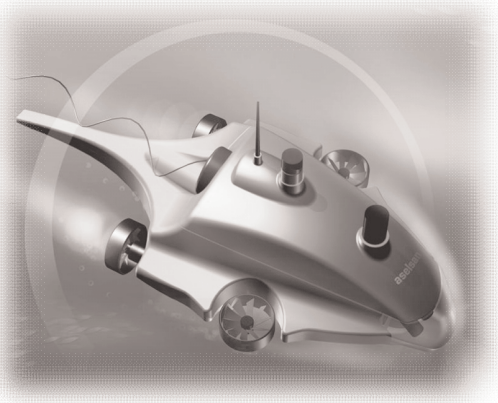
β. Τεσσάρων σκαφών μεταφοράς ομάδων υποβρυχίων καταστροφών τύπου MRTP22U,

γ. Δύο αποβατικών πλοίων LST,

δ. Οκτώ ταχέων αποβατικών LCT τα οποία έχουν ήδη αρχίσει να μετέχουν σε ασκήσεις, ε) ναυπήγηση ενός πλοίου διάσωσης υποβρυχίων και ενός βοηθητικού. Κορυφαία θέση κατέχει το πρόγραμμα ναυπήγησης ενός πλοίου αμφίβιας εφόδου LPD με δυνατότητα μεταφοράς ενός τάγματος πεζοναυτών, ελικοπτέρων, αεροστρώμων και ικανού αριθμού ΤΟΜΠ και ΤΟΜΑ.

Η εικόνα που βλέπετε παρακάτω παρουσιάζει τμήμα της προ-

σπάθειας ανάπτυξης τεχνολογιών υποβρυχίων οπλικών συστημάτων όπως το Ahtapot της Aselsan, το οποίο θα καλύψει απαιτήσεις στον τομέα αποστολών παράκτιας ασφάλειας και άλλες.

Το Τουρκικό Ναυτικό (TDK) έχει επίσης διακηρύξει την πρόθεσή του να εξετάσει σοβαρά την προοπτική προμήθειας ακόμη και ενός μικρού αεροπλανοφόρου εκτοπίσματος έως 40.000 τόνων από το οποίο θα μπορούν να προς-απονηώνονται αεροσκάφη VSTOL.

Η Άγκυρα αναγνωρίζει το «ιστορικό» της δικαίωμα να συγκροτήσει ισχυρή ναυτική δύναμη για τον έλεγχο των προσκείμενων σε αυτή θαλασσών, παράλληλα με την ανάδυση της ως περιφερειακής υπερδύναμης – επίκεντρο ενός εκτενούς τουρκο-ισλαμικού συμπλόκου το οποίο εκτείνεται σε τρεις ηπείρους.

Διοίκηση Ασφάλειας Ακτών με στόχο την ελληνοκυπριακή ΑΟΖ, νέα πλοία, νέες επιχειρησιακές δυνατότητες, πρόγραμμα «Μακρύς Ορίζοντας». Απέναντι στην ισχυρή ελληνική Ακτοφυλακή συγκροτείται μια αεροναυτική δύναμη με κορμό το πρόγραμμα προμήθειας αεροσκαφών ναυτικής συνεργασίας Meltem I/II/III. Σημαντική απειλή για την εθνική άμυνα συνιστά ο «Μακρύς Ορίζων», η ολοκλήρωση του οποίου θα επιτρέπει στο τουρκικό επιτελείο να έχει πλήρη και σαφή εικόνα σε πραγματικό χρόνο για την κατάσταση που επικρατεί πολύ πίσω από τα νησιά του ανατολικού Αιγαίου. Κανένα σκάφος ακόμη και σε επίπεδο λέμβου δεν θα μένει εκτός της προσοχής των αισθητήρων του προγράμματος. Η Τουρκική Ακτοφυλακή ενισχύεται με τέσσερις μονάδες κλάσης Dost καθώς και με

νέες ναυπηγήσεις δεκάδων σκαφών διαφόρου εκτοπίσματος.

Ειδικοποιημένες σχεδιάσεις και ναυπηγήσεις, πλοίο ερευνών Barbaros Εκτός των αμιγώς στρατιωτικών ναυπηγήσεων τα τουρκικά ναυπηγεία μετέχουν στη σχεδίαση ειδικοποιημένων ναυτικών μονάδων, όπως πλοία συλλογής πληροφοριών, πλοίων γενικής υποστήριξης, ωκεανογραφικών, εκπαιδευτικών και άλλων μικρότερων. Η αιχμή της λόγχης για την αμφισβήτηση των ελλαδο-κυπριακών δικαιωμάτων επί της ΑΟΖ είναι το προσφάτως αγορασθέν πλοίο ερευνών Barbaros. Ο πρωθυπουργός Ερντογάν επισκέφθηκε το Barbaros το οποίο φέρει πλέον τα τουρκικά χρώματα.

Τα «εθνικά» προγράμματα ανάπτυξης όπλων και αισθητήρων. Η τουρκική αμυντική βιομηχανία σε συνεργασία με το TUBITAK προχωρεί σε φιλόδοξες δράσεις σχεδίασης οπλικών συστημάτων όπως το βλήμα cruise SOM με εμβέλεια της τάξης των 150-200 km. Εδώ το βλέπεται αναρτημένο σε πυλώνα μαχητικού F-16. Η ανάπτυξη εγχώριας «αντιγραφής» της γνωστής συλλογής JDAM, διατρητικών βομβών, πυρομαχικών υψηλής καταστρεπτικότητας, βομβών bunker buster, η σχεδίαση εθνικής τορπίλης (AKYA), εθνικού αντιαεροπορικού βλήματος, τυφεκίου, όπλου ελεύθερου σκοπευτού, αποτελούν μερικά από τα πλέον σημαντικά δείγματα της δραστηριότητας των Τούρκων. Στην εικόνα βλέπεται από την πρόσφατη IDEF τα νέα αντιαρματικά βλήματα UMTAS με τα οποία θα εξοπλίζονται τα επιθετικά ελικόπτερα και άλλες πλατφόρμες όπλων. Παρατηρείστε το ειδικό βλήμα για UAV που έχει σχεδιαστεί από το TUBITAK.

Το πρόγραμμα ALTAY για το νέο άρμα, γέφυρες διάβασης βαθέων υδάτινων κωλυμάτων, α/κ οβιδοβόλα, ΠΕΠ, πυροβόλα και ρουκέτες. Περί τα 250 άρματα με πυροβόλο των 120 mm θα κατασκευαστούν στην Τουρκία σε συνεργασία με τη Νότιο Κορέα. Ήδη τα πρωτότυπα δοκιμάζονται από τον Στρατό. Ένα πρόγραμμα υψηλής επιχειρησιακής αξίας είναι εκείνο που αφορά την προμήθεια ειδικών πλωτών γεφυρών εφόδου Samur για την ταχεία διάβαση μεγάλων υδάτινων κωλυμάτων, τα οποία όπως αντιλαμβάνεστε δεν είναι ο Τίγρης και ο Ευφράτης αλλά ο Έβρος ! Εκτός αυτών παραδόθηκαν ακτόδρομοι, 12 αμφίβια τεθωρακισμένα μηχανήματα μηχανικού AZMIM και υλοποιείται προμήθεια 36 γεφυρών Leguan.

Το πυροβολικό αποτελούσε ανέκαθεν ένα από τα ισχυρά σημεία των Οθωμανών. Σήμερα βρίσκεται σε εξέλιξη ένα γιγαντιαίο πρόγραμμα απεξάρτησης από ξένες πηγές, το οποίο απλώνεται σε όλα τα κύρια όπλα και συστήματα. Κλασικό παράδειγμα το αυτοκινούμενο οβιδοβόλο τύπου Firtina των 155 mm (370 μονάδες) και το ρυμουλκούμενο Panter (160 μονάδες) του ίδιου διαμετρήματος. Ο Τούρκος αρχηγός στοχεύει στην επιμήκυνση του ημερολογιακού ορίου εμπλοκής των δυνάμεών του, οι οποίες θα στηρίζονται στην κατανάλωση πυρομαχικών όχι από εξωτερικές παραγγελίες αλλά στις δυνατότητες της εγ-

χώριας βιομηχανίας.

Συνολικά 336 τακτικά τεθωρακισμένα τροχοφόρα οχήματα μαζί με 1.075 οχήματα φορείς όπλων και 2.720 τροχοφόρων οχημάτων, έρχονται να προστεθούν στο δυναμικό του Στρατού. Το όχημα PARS (8x8), το ARMA και το TOMA Tulpar που θα συνοδεύει τα άρματα ALTAY, το οποίο ενσωματώνει 100% τουρκικά όπλα αισθητήρες και συστήματα, σχεδίασης Otokar.

Αντιαεροπορικά όπλα και συστήματα. Ο τομέας της αντιαεροπορικής άμυνας επίσης τελεί υπό πλήρη αναβάθμιση καθώς η εγχώρια βιομηχανία μετέχει ενεργά στην «εθνικοποίηση» όπλων και συστημάτων. Αναμένεται η επιλογή του νέου α/α συστήματος μεγάλου βεληνεκού καθώς και η προμήθεια τριών πυροβολαρχιών για μεσαία ύψη. Επίσης η προμήθεια 45 αντιαεροπορικών εκτοξευτών για χαμηλά ύψη με σκοπό την προστασία βάσεων και λιμανιών. Η κατασκευή 42 α/α συστημάτων αυτοκινούμενων πυροβόλων συν τα συστήματα ελέγχου.

Η ανάπτυξη ενός εθνικού διακλαδικού αντιαεροπορικού βλήματος συγκαταλέγεται μεταξύ των πλέον φιλόδοξων και δαπανηρών προγραμμάτων που έχει αναλάβει να φέρει σε πέρας το επιστημονικό προσωπικό του TUBITAK.

Ο άνθρωπος πίσω από την επιτυχία, είναι αναμφισβήτητο ο υφυπουργός Αμυντικής Βιομηχανίας Μουράτ Μπαγιάρ.

Επίλογος

Ο Νταβούτογλου ουδέποτε απέκρυψε τον θαυμασμό του για τις ιστορικές κατακτήσεις εδαφών επί των Οθωμανών σουλτάνων. Φέτος συμπληρώθηκαν 560 έτη από την άλωση της Κων/πολης, ένα ορόσημο το οποίο ανέκαθεν χρησιμοποιείτο από την εκάστοτε ηγεσία της Τουρκίας (κεμαλική ή ισλαμική) για να υπενθυμίζει την πτώση της Βασιλίδας των Πόλεων και ειδικά του προπυργίου του Χριστιανισμού. Επέλεξε την επέτειο συμπλήρωσης 532 ετών από τον θάνατο του σουλτάνου Μωάμεθ του Πορθητού, για να δώσει νέα δείγματα της γεωπολιτικής του Νέο-οθωμανισμού. Μιλώντας σε πλήθος ακροατών στο δήμο Γκέμπζε αποκάλυψε ενδιαφέρουσες λεπτομέρειες : «Ο Πορθητής αποτελεί μια κορυφαία προσωπικότητα ηγέτη στην πορεία δικαιοσύνης του αγίου έθνους μας, από την Μέση Ασία έως την Βιέννη. Εάν αντιληφτείτε αυτήν την προσωπικότητα, εάν αντιληφτείτε γιατί έζησε, γιατί κοπίασε και γιατί κήρυξε τζιχάντ, τότε θα αντιληφθείτε και την ψυχή αυτού του έθνους. Για αυτό η εκ μέρους μας κατανόηση του σουλτάνου Μωάμεθ του Πορθητή, αποτελεί ένα τρανό καθήκον, μια αποστολή που πρέπει συχνά να επαναλαμβάνουμε. Διότι αυτός είναι η κορυφαία προσωπικότητα της πολιτικής μας και του πολιτισμού μας».

Σας ευχαριστώ που με παρακολουθήσατε σε αυτήν την εικοσάλεπτη συμπυκνωμένη συγκεντρωτική καταγραφή των τουρκικών εξοπλιστικών προγραμμάτων.

Λόγω του περιορισμένου χώρου του περιοδικού μας έχουν παραλειφθεί οι άκρως ενδιαφέρουσες εικόνες όλων των προβληθέντων υπό του εισηγητού οπλικών συστημάτων. Στηριζόμεθα στην κατανόησή σας.

«Η Έννοια της Αποτροπής και η Διατήρηση της Αποτρεπτικής Ικανότητας των Ε.Δ. για την δεκαετία 2013-2023»

**Ομιλητής : Αντιναύαρχος ε.α. Β. Μαρτζούκος Π.Ν.
Επίτιμος Διοικητής Σ.Ν.Δ.**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παγκόσμια αναγνώριση του πρώτου γνωστού πολιτικού ρεαλιστή Θουκυδίδη, έγκειται, μεταξύ άλλων, στην ιστορική διαχρονική δικαίωση της επιστημάνσεώς του, ότι στο διεθνές περιβάλλον το Δίκαιο υπάρχει και απονέμεται μεταξύ ισοδυνάμων αντιπάλων. Σε διαφορετική περίπτωση ο ισχυρός αποκτά ότι του επιτρέπει η ισχύς του και ο αδύνατος παραχωρεί ότι του επιβάλλει η αδυναμία του. Εξ ίσου διαχρονική αξία, ειδικά για την χώρα μας, έχει η Θουκυδίδεια αποτύπωση της φράσεως του Περικλέους «μάλλον γαρ πεφόβημαι τας οικίας ημών αμαρτίας ή τας των εναντίων διανοίας». Δυόμισυ χιλιετίες αργότερα, οι πολιτικοί ταγοί των απογόνων του, φαίνεται ότι αδυνατούν ή δεν θέλουν να αντιληφθούν τις απλές αυτές αλήθειες.

ΠΕΡΙ ΑΠΟΤΡΟΠΗΣ

Σημαντική ένδειξη της μη κατανόησης της εννοίας «αποτροπή», αποτελεί το γεγονός ότι από το σύνολο των περικοπών που επέβαλε η τρόικα, οι συντριπτικές μειώσεις δαπανών στις Ε.Δ., αντιμετώπισαν τις λιγότερες πολιτικές αλλά και κοινωνικές αντιστάσεις. Εξ ίσου ανησυχητικό και λυπηρό είναι το φαινόμενο, διαδοχικοί ΥΕΘΑ των τελευταίων ετών, να τονίζουν αντάρεσκα, μετά από κάθε δυσβάστακτη περικοπή αμυντικών δαπανών ότι επ' ουδενί θίγεται η μαχητική ικανότητα των Ε.Δ., προκαλώντας έτσι την θυμηδία των αντιπάλων μας και την απελπισία των επαϊόντων. Όταν δε εκφράζονται δημόσια ανησυχίες περί του αντιθέτου από τους πλέον αρμοδίους, που είναι οι εκπρόσωποι της στρατιωτικής ηγεσίας, οι τελευταίοι αποστρατεύονται σε πρώτη ευκαιρία.

Η αποτροπή ανήκει στην ευρύτερη Εθνική Στρατηγική. Δυστυχώς, όμως είμαστε μάλλον η μοναδική χώρα στη Δύση που ουδέποτε διετύπωσε σαφώς την Εθνική Στρατηγική της. Μία ΕΘΣΤ, η οποία εξ ορισμού οφείλει να είναι ανεξάρτητη και όχι να αποτελεί τμήμα ευρύτερου εξωγενούς γεωπολιτικού σχεδιασμού, προωθούμενου καταλλήλως από στρατευμένους κονδυλοφόρους και συμβούλους. Μία ΕΘΣΤ που θα πρέπει να βασίζεται στην αρχή της αυτοβοήθειας, εφ' όσον ουδεμία συμμαχία ή διεθνής θεσμός εγγυάται την ακεραιότητα της χώρας.

Κάθε χώρα κτίζει σταδιακά την διεθνή αποτρεπτική της φήμη βάσει των πεπραγμένων της. Η αποτροπή θα πρέπει να πείθει τον αντίπαλο ότι η πολιτική ηγεσία του αποτρέποντος, με σύνεση και όχι άκριτα, είναι αποφασισμένη να κλιμακώσει και να φθάσει σε γενική σύρραξη προκειμένου να προασπίσει ζωτικά Εθνικά Συμφέροντα, ενώ οι Ε.Δ. με την ισχύ, την ανάπτυξη και το Δόγμα τους, οφείλουν να πείθουν ότι θα επιφέρουν κόστος υψηλότερο και δυσανάλογο του αναμενομένου εχθρικού οφέλους.

Πολιτική βούληση κλιμακώσεως μίας κρίσεως, χωρίς ισχυρές Ε.Δ. αποτελεί αφελή και επικίνδυνη επιλογή, αφού υπηρετεί τα σχέδια του αντιπάλου, ενώ ταυτόχρονα,

η πάγια έλλειψη πολιτικής βουλήσεως για κλιμάκωση, ακυρώνει κάθε κοπιώδη και δαπανηρή προσπάθεια αποκτήσεως ισχυρών Ε.Δ.. Σε περιπτώσεις εχθρικών προκλήσεων, οι θιασώτες των ηπιών ή ισοδυνάμων απαντήσεων, θα πρέπει να γνωρίζουν ότι η προσέγγιση αυτή αποτελεί πιθανότατα αποδεκτό κόστος για έναν ισχυρό αντίπαλο. Η αποκλιμάκωση των κρίσεων και η αποφυγή πολέμου δεν μπορούν να αποτελούν ύψιστο πολιτικό στόχο, διότι αυτό διαγράφει την όλη έννοια της αποτροπής.

Στην περίπτωση της Ελλάδος, ασφαλώς δεν συμβάλλουν στην αποτρεπτική της φήμη, οι χειρισμοί της χώρας σε παλαιότερες κρίσεις, οι μακροχρόνιες διμερείς διερευνητικές διαπραγματεύσεις επί μονομερών τουρκικών διεκδικήσεων, το διαρκές και αποτελεσματικό τουρκικό casus belli για την ενάσκηση κυριαρχικών μας δικαιωμάτων στο Αιγαίο, η πρακτική αποδοχή μειωμένης εθνικής κυριαρχίας επί των λεγομένων «γκρίζων ζωνών», η επί δεκαετίες παγιωμένη κατάληψη του βορείου τμήματος της Κύπρου, η πρακτική κατάργηση του Δόγματος του Ενιαίου Αμυντικού Χώρου, οι άκριτες μονομερείς περικοπές αμυντικών δαπανών, καθώς και η ηττοπαθής αδράνεια, που ορισμένοι την αποκαλούν «ψυχραιμία», στην τουρκική οικονομική, ενεργειακή, θρησκευτική, μεταναστευτική και πολιτιστική διείσδυση, με σκοπό την συνδιοίκηση στην Θράκη, το Αιγαίο, την ΝΑ. Μεσόγειο και Κύπρο.

Ο Τουρκικός πειθαναγκασμός, έχει οδηγήσει τις πολιτικές ηγεσίες μας στην προ πολλού εγκατάλειψη της αποτροπής και την υιοθέτηση του κατευνασμού, με κύριο δυσμενές αποτέλεσμα, ουδείς να γνωρίζει τις πολιτικές «κόκκινες γραμμές μας», ενώ σε βάθος χρόνου, η Τουρκία κερδίζει αναίμακτα και συνολικά τα αποτελέσματα μίας υποθετικής ευνοϊκής γι αυτήν στρατιωτικής αναμετρήσεως με την χώρα μας.

Οι προωθούμενες με υπέρμετρο ζήλο και άνευ ανταλλαγμάτων την είσοδο της Τουρκίας στην Ε.Ε., οι ειρηνιστές και οραματιστές της «ελληνοτουρκικής φιλίας», καθώς και οι παγκοσμιοποιημένοι οικονομολόγοι, που χαρακτηρίζουν ως «περιττές» τις αμυντικές δαπάνες, θα πρέπει να κατανοήσουν, έστω και την ύστατη στιγμή, ότι ο μονομερής ελληνικός αφοπλισμός των τελευταίων ετών, εξουδετερώνει ότι απέμεινε από την διεθνή αποτρεπτική φήμη της χώρας και αποδυναμώνει την ικανότητα πολιτικών διαπραγματεύσεων, ενώ αυξάνει τις πιθανότητες πολέμου. Όσο διευρύνεται η στρατιωτική ανισορροπία, τόσο επιδεινώνεται η αστάθεια, ενώ παράλληλα αυξάνονται οι πιθανότητες είτε σταδιακών παραχωρήσεων εθνικής κυριαρχίας, είτε δεινής στρατιωτικής ήττας με απρόβλεπτες συνέπειες.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΑΠΟΤΡΟΠΗ

Θα αντιπαρέλθω το πολιτικό επίπεδο της αποτροπής, στο οποίο πολλά πρέπει να γίνουν, αρχής γενομένης από την υποχρεωτική συστηματική εκπαίδευση των εκά-

στοτε εμπλεκόμενων πολιτικών, καθώς και την τήρηση των θεσμοθετημένων νόμων και διαδικασιών, για να επικεντρωθώ στην στρατιωτική αποτροπή.

Η αποτρεπτική Δομή των Ε.Δ. αποτελεί αντικείμενο εκτεταμένης ανάλυσης, επεξεργασίας, αιτιολόγησης και παρουσιάσεως. Το Ινστιτούτο μας έχει άποψη επ' αυτού και δύναται να την εκθέσει όταν και όποτε του ζητηθεί. Στον διατιθέμενο ελάχιστο χρόνο, μόνο η παρουσίαση της γενικής προσεγγίσεως του θέματος είναι εφικτή.

Η στρατιωτική μας αποτροπή θα πρέπει να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά την περίπτωση γενικευμένης πολεμικής συρράξεως διότι αυτό αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση της επιτυχούς αποτροπής των προκλήσεων χαμηλής και ενδιάμεσου εντάσεως. Ο αντίπαλος πρέπει να πεισθεί ότι δεν αμυνόμαστε απλώς στις εκάστοτε εχθρικές πρωτοβουλίες αλλά ότι προτιθέμεθα και δυνάμεθα να αντεπιτεθούμε, τόσο για καταστροφή στόχων σε ολόκληρη την επικράτειά του, όσο και για κατάληψη εδαφών του. Η αποτροπή πείθει ακόμη περισσότερο όταν, παρά την άμυνα σε πολιτικό επίπεδο, όπως αρμόζει σε χώρα status quo, το στρατιωτικό Δόγμα είναι επιθετικό.

Επ' ουδενί δύναται να εμφανίζεται ως ολοκληρωμένη πρόταση, λύση και όραμα των Ε.Δ., η επιδίωξη εξασφάλισης της διαθεσιμότητας των υφισταμένων μονάδων και υλικού, αφού αυτό αποτελεί μεν αναγκαία προϋπόθεση αλλά όχι την αποτρεπτική ικανή και αναγκαία συνθήκη. Ομοίως ο εξορθολογισμός δαπανών μέσω αναδιάρθρωσης υπηρεσιών και διοικήσεων είναι θεμιτός (εάν δεν τίγονται επιχειρησιακά οι Ε.Δ.) αλλά δυστυχώς δεν συμβάλλει στην αποτροπή εάν παράλληλα μειώνονται οι οροφές των κυρίων μονάδων κρούσεως όπως φρεγάτες και μαχητικά Α/Φ και διατηρούνται άνευ προβλέψεως αντικαταστάσεως κύριες πολεμικές μονάδες, τεχνολογίας του 1970.

Η Δομή των Δυνάμεων και το Δόγμα τους πρέπει να βασίζεται κυρίως στο έργο των Ε.Δ. (όπως αυτό απορρέει από την ΠΕΑ), στο είδος της στρατιωτικής απειλής και στην γεωγραφία. Παρά την βεβαιότητα ότι έναντι της διαρκώς ισχυροποιούμενης στρατιωτικής απειλής, από τον Έβρο έως την Κύπρο, οι Ε.Δ. θα πράξουν το καθήκον τους στο ακέραιο, με τα μέσα που διαθέτουν, η μονομερής αποδυνάμωσή τους με ταυτόχρονη διατήρηση του συνόλου των έργων τους, κρίνεται ότι είναι εθνικά επιζήμια και ενέχει σημαντικές πολιτικές και στρατιωτικές ευθύνες.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΥΞΗΣΕΩΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΑΠΟΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2013 – 2023.

Προκειμένου να μην μεταβληθούν ή ακυρωθούν στην πράξη τα κύρια εθνικά έργα των Ε.Δ., απαιτείται η δυνατότητα αποκτήσεως θαλασσίου και αεροπορικού ελέγχου σε Αιγαίο και Ιόνιο, καθώς και η άρνηση αποκτήσεως αντιστοίχου αεροναυτικού τουρκικού ελέγχου στην ΝΑ Μεσόγειο. Επιπλέον απόκτηση δυνατότητας αποτελεσματικής άμυνας σε Έβρο, νήσους του Αιγαίο και Κύπρο, με αντεπιθετικές ικανότητες. Προς τον σκοπό αυτό επιβάλλεται από αύριο ριζική αλλαγή πορείας, με σειρά σημαντικών αποφάσεων, που θα υλοποιούνται με συνέπεια, εντός συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος και ανεξαρτήτως εναλλαγών πολιτικών κυβερνήσεων. Η επίτευξη ενός ενδιάμεσου στόχου με χρονικό ορίζοντα το 2023, θα πρέπει να εξασφαλίζει σε γενικές γραμμές τα ακόλουθα:

- Δημιουργία και διαρκής λειτουργία από τον καιρό της ειρήνης, Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας, σύμφωνα με διεθνή πρότυπα, ως κυρίου συμβουλευτικού οργάνου της πολιτικής ηγεσίας, τόσο για θέματα άμυνας και εξωτερικής πολιτικής, όσο και για τον χειρισμό κρίσεων.

- Θεσμοθέτηση διακομματικής συμφωνίας για αποκομματικοποίηση των Ε.Δ. (π.χ. αναθέωση διαδικασίας εκλογής και θητείας της στρατιωτικής ηγεσίας, απαγόρευση κάθε κομματικής αναμίξεως σε προαγωγές, μεταθέσεις και σταδιοδρομία στελεχών, κυρώσεις κατά κομματικοποιημένων στελεχών των Ε.Δ., ίση μεταχείριση προς κάθε στρατευμένο, απερίσπαστη η στρατιωτική ηγεσία στο έργο της με όρους επιχειρησιακούς, αξιοκρατικούς και δεοντολογικούς κ.λ.π.).

- Συνολική επανεξέταση των διακλαδικών δυνάμεων που θα δράσουν στο Αιγαίο, το Ιόνιο και την ΝΑ Μεσόγειο, από πλευράς ποσότητας και ποιότητας, σχέσεων Διοικήσεως και Ελέγχου σε επί μέρους περιοχές του Θ.Ε., επάρκειας σχεδιάσεως, φάσματος αντικειμένων εκπαίδευσης, συχνότητας και τρόπου εκτελέσεως αυτών, επάρκειας μέσων που προσδίδουν ευελιξία, ταχύτητα συγκεντρώσεως και μεταφοράς, καθώς και ισχύ πυρός.

- Δυνατότητα ολοκληρωμένης επιτηρήσεως σε πραγματικό χρόνο, καθώς και ερεύνης και διασώσεως, σε ολόκληρο το αναμενόμενο Θ.Ε., σε συνεργασία με την Κύπρο, δεδομένου του μικρού στρατηγικού μας βάθους και της εγγύτητας των ΑΝΣΚ του αντιπάλου από αυτόν. Η δυνατότητα αυτή προϋποθέτει ποικιλία μέσων (δορυφορικό σύστημα, ΑΦΝΣ, ΑΣΕΠΕ, πλοία, Ε/Π, Ρ/Ε, UAV's, τηλεκατευθυνόμενα πλοία, παθητικά μέσα κ.λ.π.).

- Απόκτηση βαλλιστικών πυραύλων εδάφους - εδάφους με εμβέλεια πλέον των 500 χλμ., βαλλομένων από ξηρά θάλασσα και αέρα, με παράλληλη απόκτηση σχετικής τεχνογνωσίας και υποδομών κατασκευής (ουδεμία νύξη, διερεύνηση ή ανησυχία προς την κατεύθυνση αυτή εγένετο αντιληπτή κατά το πρόσφατο πρωθυπουργικό και επιχειρηματικό ταξίδι στην Κίνα).

- Επάρκεια απαιτούμενων καυσίμων, ανταλλακτικών και πυρομαχικών για την ετοιμότητα και την συντήρηση των υφισταμένων μονάδων και υλικού, καθώς και για την εκπαίδευση των Ε.Δ..

- Ανάπτυξη και οργάνωση αμυντικών και επιθετικών ικανοτήτων δικτυοκεντρικού πολέμου. Η ασφάλεια του κυβερνοχώρου εμπλέκει και τον πολιτικό τομέα, κρατικό και ιδιωτικό.

- Στελέχωση άνω του 90% των μονάδων Σ.Ξ. στον Έβρο και τις νήσους του Αιγαίου και βελτίωση δυνατότητας πυροβολικού μάχης από πλευράς εμβέλειας και ακρίβειας.

- Απόκτηση τουλάχιστον τεσσάρων Φ/Γ Α/Α περιοχής και τεσσάρων ΑΦΝΣ, άμεσος εκσυγχρονισμός Φ/Γ τ. ΜΕΚΟ, ολοκλήρωση προγράμματος Υ/Β τ. 214 και ΤΠΚ SUPER VITA. Έγκαιρη παραγγελία των Φ/Γ ή ΚΟΡΒ. που θα αντικαταστήσουν τις Φ/Γ τ. 'S', εντός της δεκαετίας του 2020.

- Απόκτηση ικανού αριθμού (περί τα 30) μικρών φθινών ταχέων περιπολικών (20 έως 30 μέτρα μήκος) για το Π.Ν., με αυξημένες δυνατότητες επιθέσεως και μεταφοράς ειδικών δυνάμεων. Αύξηση των συστοιχιών πυραύλων του Π.Ν., επί νήσων, κατά στόχων επιφανείας, σε τουλάχιστον έξι, ώστε να καλύπτεται ολόκληρη η επιφάνεια του Αιγαίου αλλά και τμήμα του Ιονίου πελάγους.

- Δημιουργία τουλάχιστον τριών προωθημένων σταθμών Ε/Π στο Αιγαίο και αύξηση αριθμού Ε/Π με δυνατότητες επιτηρήσεως, διασώσεως και επιθέσεως.
- Αύξηση της οροφής των μαχητικών Α/Φ περίπου στα 2/3 της οροφής της ΤΠΑ. Εάν η παραγγελία νέου μαχητικού Α/Φ δεν είναι εφικτή εντός της ερχομένης δεκαετίας, θα πρέπει να αποκτηθεί αριθμός καταλλήλων μεταχειρισμένων Α/Φ, ενώ παράλληλα επιβάλλεται ο εκσυγχρονισμός των F-16 της Π.Α., σε προηγμένο και ενιαίο επίπεδο.
- Βελτίωση δυνατοτήτων προωθημένων Α/Δ και απόκτηση του απαιτούμενου αριθμού Α/Φ ανεφοδιασμού εν πτήση.
- Προσαρμογή των δυνατοτήτων της αεράμυνας της χώρας, στις νέες εξοπλιστικές τουρκικές προκλήσεις (Α/Φ 5ης γενεάς και βαλλιστικοί πύραυλοι).
- Υγής και μεθοδική επένδυση στην ανταγωνιστική αμυντική βιομηχανία, την ναυπηγοεπισκευαστική ικανότητα, στην έρευνα, στην καινοτομία και την υψηλή τεχνολογία, με σκοπό την αύξηση του διεθνούς κύρους της χώρας, την σταδιακή αυτονομία των Ε.Δ., την δημιουργία θέσεων εργασίας για προσωπικό υψηλής κατάρτισεως και την απόκτηση εσόδων από μελλοντικές παραγωγές ή συμπαραγωγές αμυντικού υλικού.
- Διοικητικός, λειτουργικός και οικονομικός εξορθολογισμός προσωπικού, εγκαταστάσεων και υποστηρίξεως, βάσει αμιγώς επιχειρησιακών κριτηρίων.
- Είσοδος στα στρατιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα αποκλειστικά Ελλήνων το γένος, αφού το έθνος και η εθνική συνείδηση αποτελούν έννοιες υπέρτερες του κράτους και των πάσης φύσεως πολιτών του.
- Αύξηση της θητείας από 12 έως 15 μήνες, από την ηλικία των 18 ετών για αμφότερα τα φύλα. Θέσπιση σειράς αντικινήτρων για τους επιλέγοντες την λεγόμενη «εναλλακτική θητεία». Συναφώς απαιτείται όπως πεισθεί η κοινή γνώμη ότι η άμυνα μπορεί να σχεδιάζεται, να οργανώνεται και λειτουργεί με τα μόνιμα στελέχη των Ε.Δ. αλλά αποτελεί υπόθεση και ηθική υποχρέωση όλων των Ελλήνων.
- Απαιτείται η διατήρηση συστήματος επιστρατεύσεως προσαρμοσμένου στην απαιτούμενη ετοιμότητα, καθώς και ετοιμοπόλεμης, ενεργούς εφεδρείας.
- Το προσωπικό των Ε.Δ. χρήζει ειδικής οικονομικής, μορφωτικής και εκπαιδευτικής μέριμνας, λόγω της ιδιάζουσας φύσεως των καθηκόντων και των περιορισμών του (σε συμβολικό επίπεδο, ενδεικτικό της εκτιμήσεως της Πολιτείας προς το κύρος και το έργο των Ε.Δ., είναι το γεγονός ότι ο Α/ΓΕΕΘΑ μέχρι πρότινος δεν είχε δικαίωμα ψήφου στο ΚΥΣΕΑ, ενώ και σήμερα ο τίτλος του δεν περιλαμβάνεται στον τεράστιο κατάλογο των υψηλά αμοιβωμένων κρατικών λειτουργών και υπαλλήλων).
- Θα πρέπει να διερευνηθεί η ενίσχυση των σωμάτων ασφαλείας με ευρωπαϊκά κονδύλια για την αντιμετώπιση ευρωπαϊκού επιπέδου προβλημάτων όπως η παράνομη μετανάστευση, η τρομοκρατία η διάσωση κ.λ.π.. Με τα μέσα αυτά (πλοία, Ε/Π, μέσα επιτηρήσεως και πληροφοριών), τα σώματα ασφαλείας και ιδιαίτερα το Λιμενικό Σώμα είναι δυνατόν να συμβάλλουν στην επιτήρηση, στην ομαλή κλιμάκωση και αποκλιμάκωση των κρίσεων, καθώς και στην άμυνα της χώρας.

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ

Οι προτεραιότητες υλοποιήσεως, έως το 2023, της ανωτέρω προτάσεως θα πρέπει να καθορισθούν με κριτήριο το ποσοστό αυξήσεως της αποτροπής με την ολοκλήρωση κάθε προτάσεως, καθώς και τον χρόνο και κόστος υλοποιήσεως. Η υλοποίηση των εν λόγω προτάσεων, θα πρέπει να συνοδευθεί από κατάλληλες πολιτικές και διπλωματικές κινήσεις, προκειμένου να κτισθεί εκ νέου η διεθνής αποτρεπτική φήμη της χώρας και να εδραιωθεί η στρατιωτική παρουσία μας σε περιοχές εθνικού ενδιαφέροντος.

Είναι παράλογο και προκλητικό η τρόικα και οι συμμαχίες να επιβάλλουν το ύψος και το είδος των αμυντικών δαπανών της Ελλάδος, καθώς και να υποδεικνύουν τις δήθεν «έξυπνες άμυνες», εφ' όσον αδυνατούν να εγγυηθούν την ακεραιότητα χώρας από πραγματικές στρατιωτικές απειλές.

Οι Ε.Δ. λόγω της υψίστης εθνικής σημασίας τους, δεν προσφέρονται για ανεύθυνα μικροκομματικά παιχνίδια και ψηφοθηρικές πλειοδοσίες. Εφ' όσον η πολιτική ηγεσία κατανοήσει την εθνική σημασία των αποτρεπτικών Ε.Δ. και αποκτήσει την απαιτούμενη βούληση, τότε θα εξευρεθούν και τα απαιτούμενα κονδύλια, παρά την οικονομική κρίση.

Εξ άλλου η οικονομική ανάπτυξη και η επένδυση στην υψηλή αμυντική τεχνολογία είναι έννοιες συμβατές και όχι αλληλοαναιρούμενες. Αποτελεί απλώς θέμα προτεραιοτήτων καθώς και θέμα εγρηγόρσεως και κινητοποιήσεως των παραμέτρων εθνικής ισχύος και κυρίως του ελληνισμού εντός και εκτός επικράτειας. Οι περίοδοι 1910 – 1912 και 1936 – 1940 αποτελούν ιστορικά υποδείγματα αμυντικής προετοιμασίας, εν μέσω εσωτερικής κρίσεως, που οδήγησαν σε αντίστοιχα εθνικά έπη και την χώρα μας με την πλευρά των νικητών.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Κατά τον Π. Κονδύλη το σημερινό αδιέξοδο έγκειται στο ελληνικό δίλημμα, ειρήνη και δορυφοροποίηση ή σύγκρουση με υψηλή πιθανότητα ήττας. Η υπέρβαση του διλήμματος αυτού απαιτεί την επιτέλεση ενός ηράκλειου άθλου για τον οποίο χρειάζεται πολιτική ηγεσία με μεγάλο ανάστημα και εμβέλεια, καθώς και λαός προετοιμασμένος, με κατάλληλο φρόνημα και θέληση.

Σε μία περίοδο που διακυβεύονται ήδη ζωτικά μας Εθνικά Συμφέροντα και το γεωπολιτικό τοπίο στην περιοχή μας μεταβάλλεται δυναμικά επί τα χείρω, η πολιτική ηγεσία και τα ΜΜΕ θα έπρεπε να διαφωτίζουν και προετοιμάζουν τους Έλληνες με αλήθειες, όσο σκληρές και αν είναι, ξεκινώντας από την απενοχοποίηση του οράματος των ισχυρών Ε.Δ.. Όσο υποτιμάται η αντίληψη της κοινής γνώμης, με ανακριβείς καθησυχαστικές και αποπροσανατολιστικές ενημερώσεις, τόσο εγγύτερα έρχεται η στιγμή που ευαισθητοποιημένοι, υπεύθυνοι και ώριμοι Έλληνες πολίτες, θα υποδείξουν διεκδικητικά και μαζικά στις πολιτικές ηγεσίες που αυτοί εκλέγουν, το δέον γενέσθαι. Αυτή είναι η τελευταία ελπίδα και προς την κατεύθυνση αυτή, με γνώμονα το Εθνικό Συμφέρον, το Ινστιτούτο μας δεσμεύεται ότι θα πράξει ότι είναι δυνατόν, στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του. Το οφείλουμε όλοι εμείς οι εφήμεροι στον τόπο αυτό, στις επόμενες γενεές Ελλήνων.

Το πρόβλημα της Συρίας και η Χώρα μας

του Στρατηγού ε.α. Δημ. Σκαρβέλη, Ακαδημαϊκού

Ο γεωγραφικός παράγοντας είναι αμείλικτος και δεν μπορεί να αγνοηθεί. Η εγγύτητα της Χώρας μας προς τη Μ. Ανατολή και φυσικά τη Συρία, τη φέρνει στο προσκήνιο των εξελίξεων εκούσα – άκουσα. Αλλά γιατί άκουσα; Είναι μία πολύ καλή ευκαιρία – έστω και αν δεν τη δημιούργησε η ίδια – να ξεφύγει από την εσωστρέφειά της και τον ασφυκτικό εναγκαλισμό της οικονομικής κρίσης και να δείξει ότι μπορεί να μετέχει και δη ενεργά, στο γεωπολιτικό γίγνεσθαι της περιοχής της και μάλιστα σαν αξιόπιστος και δυναμικός παίκτης. Θα επανέλθουμε σ' αυτό.

Για την ώρα όλα δείχνουν ότι η απόφαση του Αγγλικού Κοινοβουλίου έκανε τους γνωστούς πρόθυμους της Δύσης (ΗΠΑ, Αγγλία, Γαλλία...) να φρενάρουν την επεμβατική προθυμία τους για την επίλυση του Συριακού προβλήματος. Όμως έθεσαν το θέμα της «επέμβασης» εκ νέου επί τάπητος.

Το Διεθνές Δίκαιον εις ουδέν κράτος της Διεθνούς Κοινότητας παρέχει το δικαίωμα επέμβασης εις τα εσωτερικά άλλου κράτους. Αν η εσωτερική κατάσταση ενός κράτους, η προς τα έξω συμπεριφορά του, κρίνεται ότι θέτει σε κίνδυνο την ειρήνη σε παγκόσμιο ή τοπικό επίπεδο, η Διεθνής Κοινότητα είναι ευτυχής που έχει το κατάλληλο όργανο, τον ΟΗΕ, για να επιληφθεί και με τις προβλέψεις του Καταστατικού Χάρτου του να επέμβει, μάλιστα με το κύρος του ενεργούντος εξ ονόματός της.

Το όποιο κράτος ή συμμαχία κρατών προτίθεται να επέμβει, δεν έχει αυτό το κύρος, εκτός αν έχει προηγηθεί απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας (ΣΑ) του ΟΗΕ, ορίζουσα τα της επέμβασης. Η επέμβαση των ΗΠΑ κατά του Ιράκ το 2003, δεν στηρίχθηκε σε απόφαση του ΟΗΕ, υπήρξε μειωτική για τον Οργανισμό και θεμελιώθηκε πάνω σε αναληθείς αιτιάσεις. Τουναντίον ο πόλεμος του Κόλπου, 1990-91, είχε πλήρως καλυφθεί με αποφάσεις του ΟΗΕ (13 τον αριθμό) ο οποίος έθεσε και τον πολιτικό σκοπό του, την «απελευθέρωση» του Κουβέιτ και μόνο. Για τον λόγο αυτό και η όλη επιχείρηση δεν επεξετάθη στο εσωτερικό πολιτικό σκηνικό του Ιράκ, για καθεστωτικές αλλαγές (ανατροπή του Σαντάμ Χουσεϊν).

Βεβαίως, το αρμόδιο όργανο του ΟΗΕ, το ΣΑ, λόγω αντιτιθεμένων θέσεων των μελών του, πολλάκις αδυνατεί να καταλήξει σε απόφαση. Αυτή είναι και η σημερινή περίπτωση με το Συριακό πρόβλημα. Όμως κλασική έχει μείνει η περίπτωση του πολέμου της Κορέας, για την απόφαση του οποίου ενεργοποιήθηκε η Γενική Συνέλευση του Οργανισμού (3-11-1950), λόγω αδυναμίας λήψεως τέτοιας από το ΣΑ (βέτο Κίνας, Ρωσίας κλπ.). Τίτλος της απόφασης «Ηνωμένοι δια την Ειρήνην» – Uniting for Peace” (προβλέψεις άρθρου 47).

Τι αναμένει λοιπόν ο κ. Γενικός Γραμματέας και δεν προσφεύγει στη Γενική Συνέλευση; Αν το είχε πράξει,

θα είχε ήδη θετική απόφαση, τόσο για λόγους κινδύνου εξάπλωσης των συγκρούσεων στην περιοχή, όσο και για ανθρωπιστικούς και θα είχε επιβάλλει τα υπό του άρθρου 41 μέτρα (τα μη συνεπαγόμενα την χρήση βίας). Εφ' όσον τα μέτρα αυτά δεν απέδιδαν, θα μπορούσε να προχωρήσει σε στρατιωτικές ενέργειες (άρθρο 42).

Έναν αυστηρό αποκλεισμό της Συρίας, με τελεία διακοπή πάσης διενέργειας επίσημης και ανεπίσημης προμήθειας όπλων και πυρομαχικών, θα είχε σαν αποτέλεσμα τον μετριασμό των εχθροπραξιών και ίσως την κατάπαυση του πυρός. Γι αυτήν την τελευταία, η προώθηση κυανοκράνων μεταξύ των αντιμαχόμενων θα ήτο πολύ αποτελεσματική. Στη συνέχεια θα επέβαλε συνομιλίες μεταξύ όλων των μερών-πρωταγωνιστών της Συριακής κρίσης, για διαβουλεύσεις υπό την αιγίδα του, προς εξεύρεση λύσεως. Εφ' όσον τα μέτρα αυτά δεν απέδιδαν, θα μπορούσε να προχωρήσει στα του άρθρου 42, του οποίου οι προβλέψεις αφορούν σε στρατιωτικής φύσεως ενέργειες.

Λύσεις για το Συριακό πρόβλημα υπάρχουν, αλλά αυτές δεν πρέπει να επιβληθούν απ' έξω, αλλά να είναι προϊόν και απόφαση των ίδιων των Σύρων (προσωρινή κυβέρνηση για τη διεξαγωγή εκλογών, διαμελισμός, ομοσπονδία...). Οι επεμβάσεις κρατών και η έξωθεν λύση δεν ευδοκιμούν και έχουμε την εμπειρία των επεμβάσεων στο Ιράκ και στο Αφγανιστάν, όπου η πολιτική σταθερότητα παραμένει ζητούμενο.

Τα κράτη που επιθυμούν την επέμβαση, δεν διαθέτουν την έξωθεν καλή μαρτυρία της ουδετερότητας, της αντικειμενικότητας και του ανθρωπιστικού κινήτρου (αν και αυτό το τελευταίο επικαλούνται κατά κόρον). Οι πάντες αντιλαμβάνονται ότι επιδιώκουν την προώθηση των στρατηγικών συμφερόντων τους και μόνο και αυτό αποδεικνύεται πρωτίστως και από την αδυναμία συμβιβασμού και συμφωνίας στο ΣΑ. Ο Θουκυδίδης πάντα επίκαιρος.

Για ποία ουδετερότητα πρόκειται, όταν ήδη οι ΗΠΑ έχουν πάρει θέση υπέρ της αποπομπής του Άσαντ και της ενίσχυσης των αντικαθεστωτικών με όπλα και πυρομαχικά; Γνωρίζουν δε ότι ανάμεσα τους υπάρχουν τζιχαντιστές, τρομοκράτες και άνθρωποι της Αλ-Κάιντα, που είναι κηρυγμένοι εχθροί τους. Αλλά και στο παρελθόν εφοδίαζαν τους Ταλιμπάν για να εκδιώξουν από το Αφγανιστάν τους Ρώσους και τώρα τους έχουν στο στόχαστρο. Πέραν όμως αυτού, οι Στρατοί δεν είναι το κατάλληλο εργαλείο για την επίλυση σύνθετων πολιτικο-κοινωνικών προβλημάτων, όπως αυτά που έχουν προκύψει στη Συρία.

Στον αραβικό κόσμο και γενικά στον μουσουλμανικό κόσμο, τις πολιτικές αντιπαλότητες και συγκρούσεις (αυτό που έχουμε αποκαλέσει «αραβική άνοιξη») γεννά το χρόνιο θέμα της μορφής του κράτους, αν θα είναι κοινοκράτος-δημοκρατικό τύπου ή θρησκευτικού τύπου. Αυτό δεν λύεται με στρατιωτική επέμβαση, διότι η υφή του είναι πο-

λιτική, κοινωνική και θρησκευτική και ανάγεται στην κουλτούρα, στις αντιλήψεις και στην «πίστη» των λαών (θρησκευτικό στοιχείο). Τελικά παρατηρούμε ότι το μεν κοσμικού τύπου εκτρέπεται προς δικτατορία (Μπουμπάρακ, Άσαντ), το δε θρησκευτικού τύπου προς άκρατον αυταρχισμό (Ιράν). Ο εκδημοκρατισμός που πρεσβεύει η Δύση δεν επιβάλλεται από πάνω- και μάλιστα με στρατιωτική επέμβαση- αλλά από κάτω (οι λαοί να ενστερνισθούν δημοκρατικά ιδεώδη). Απαιτείται πολιτική διεργασία, παιδεία και διάλογος, πολύς χρόνος και υπομονή. Η πολιτική ωρίμανση και ο θρησκευτικός από-φανατισμός είναι τα ζητούμενα.

Η Συρία, χωρίς να διαθέτει γεωπολιτικό δυναμισμό, λόγω μικρών μεγεθών (εκτάσεως, πληθυσμού, οικονομίας, φυσικών πόρων...) είναι δυνατόν, κυρίως λόγω γεωγραφικής θέσεως, να προκαλέσει μίαν ανάφλεξη στο χώρο της Μέσης Ανατολής και μία ψυχρότητα σε ευρύτερο πεδίο, όπως π.χ. μεταξύ ΗΠΑ και Ρωσίας. Το Ισραήλ ενδέχεται να υποστεί αντίποινα σε περίπτωση επέμβασης των ΗΠΑ και θα αντιδράσει. Το Ιράν θα επιδιώξει εκμετάλλευση για προώθηση των δικών του επιρροών, όπου μπορέσει. Σαουδική Αραβία, Ιορδανία δεν θα μείνουν αμέτοχες. Η Ρωσία θα υπερασπιστεί το κεκτημένο της φιλίας του Άσαντ και της ναυτικής βάσης της στην Ταρτούς. Η γειτονική μας Τουρκία τρομάζει για το ενδεχόμενο ατονόμησης των Κούρδων της Συρίας, για την αστάθεια στη γειτονιά της, για είσοδο μαζί με τους πρόσφυγες και τρομοκρατικών στοιχείων και για άλλα πολλά. Όσο για τις ΗΠΑ, «Μόνο ένα αέναο αδιέξοδο θα συνέφερε την Ουάσιγκτον» είναι το άρθρο του Ε. Λούτβακ στους Τάιμς της Ν. Υόρκης (Καθημερινή 31ης Αυγούστου 2013). Είναι εξαιρετικά δύσκολο να κάνει κάποιος προβλέψεις, για τη μορφή και την έκταση των γεγονότων στην περίπτωση της ανάφλεξης. Δυστυχώς ο ΟΗΕ δεν δείχνει την ενεργητικότητα που οι περιστάσεις επιβάλλουν.

Αλλά ας επανέλθουμε στη Χώρα μας και όπως

αναφέρθηκε στην αρχή, ας εκμεταλλευθούμε τη Συριακή κατάσταση και ας δείξουμε παρουσία και ικανότητα διπλωματική και διαμεσολαβητική, με πρωτοβουλίες προς την κατεύθυνση διευθέτησης της κρίσης, μέσα στο πνεύμα των αποφάσεων του ΟΗΕ, ακόμα και όσον αφορά την παροχή διευκολύνσεων. Είμεθα το πλησιέστερο προς την υπό ανάφλεξη περιοχή από τα Ευρωπαϊκά κράτη και αυριανή προεδρεύουσα Χώρα της ΕΕ.

Τα δεδομένα αυτά μας δημιουργούν την υποχρέωση αφύπνισης της ΕΕ και εμπλοκής της στο θέμα, αφού (υπολογιζόμενης και της Κύπρου) η επικράτειά της φθάνει πολύ κοντά στη Συρία. Ως προεδρεύουσα χώρα ας προετοιμασθούμε να θέσουμε επί τάπητος το θέμα της ευρωπαϊκής ασφάλειας, να προτείνουμε αναβάθμιση της συλλογικής ασφάλειας του ευρωπαϊκού χώρου, ιδιαίτερα στα ευαίσθητα νοτιοανατολικά σύνορα της Ευρώπης. Οι εθνικές πολιτικές ασφαλείας να ενταχθούν και να υπηρετήσουν την ευρωπαϊκή ασφάλεια (με θεσμοθέτηση ανάλογων μέτρων).

Να θέσουμε το θέμα των ενεργειακών πόρων του Αιγαίου και της Ανατολικής Μεσογείου (Κύπρου και Ελλάδος) ως πόρων ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για την Ε.Ε., για την κατοχύρωση των οποίων πρέπει να συντρέξει στον καθορισμό των ΑΟΖ και στην ασφάλεια του χώρου.

Να θέσουμε στο τραπέζι το μεταναστευτικό, προς την κατεύθυνση της υιοθέτησης και εφαρμογής μιας πανευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής. Η μετανάστευση, όπως και στο παρελθόν, πρέπει να γίνεται με διακρατικές συμφωνίες και να είναι ελεγχόμενη. Δεν είναι δυνατόν να συνεχίζει η λαθρομετανάστευση (που έχει πάρει τη μορφή σύγχρονου δουλεμπορίου) και παρά τα τόσα μέσα (τεχνολογικά και στρατιωτικά) που διατίθενται, να συνεχίζει απτόητη. Οι χώρες της νότιας και νοτιοανατολικής περιμέτρου (όπως η Ελλάδα) υφίστανται το μεγαλύτερο βάρος και πρέπει να προστατευθούν. Δεν παραβλέπεται ότι κάποια μέτρα έχουν ληφθεί, όμως όχι αρκετά ώστε να επιτύχουν λύση.

Ακόμα και την οικονομική κρίση της Ευροζώνης θα πρέπει να θέσει ως θέμα (με επιμέρους θέματα, τον υπερδανεισμό των κρατών, την ανάπτυξη σε κλίμα ύφεσης, το ενιαίο νόμισμα μιας μη ενιαίας οικονομίας κ.α.).

Συμπερασματικά, το πρόβλημα της Συρίας είναι κατ' εξοχήν θέμα του ΟΗΕ. Τα κράτη να προσβλέψουν σε αυτόν και όταν τους ζητηθεί να τον συνδράμουν. Οι στρατοί και οι επεμβάσεις των δεν λύουν σύνθετα πολιτικο-κοινωνικά προβλήματα, ιδιαίτερα όταν ενέχουν και το θρησκευτικό στοιχείο. Η όποια συνδρομή και βοήθεια του ΟΗΕ πρέπει να αποβλέπει στην εξεύρεση λύσης από τους ίδιους τους Σύρους. Λύσεις έξωθεν προερχόμενες δεν θα ευδοκιμήσουν. Εφαρμογή αποτελεσματικού εμπάργκο για να σταματήσει η ροή πολεμικού υλικού στη Συρία. Η Ελλάδα να δραστηριοποιηθεί κατά τα προεκτεθέντα.

Το Γερμανικό Κατοχικό Δάνειο: Επισκόπηση, Θέσεις, Αλήθειες και Προοπτική

Του Σμχου (ΜΗ) ε.α. Αναστασίου Μπασαρά – Ανωτέρου Στελέχους NATO (Τέως)- Msc

Εισαγωγή

Πολλές φορές τα τελευταία δύο χρόνια ξεκίνησα να μελετήσω το θέμα του Γερμανικού Κατοχικού Δανείου (μάλιστα κάποια φορά μου το είχε αναθέσει το ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ.), κάποιες φορές αφιέρωσα και ολόκληρες μέρες για να διαβάσω αναλύσεις και μελέτες (της τάξης αρκετών Megabytes). Αλλά πάντοτε είχα μεγάλα κενά, απορίες και ερωτήματα. Το κυρίαρχο ερώτημα ήταν:

‘Μα κανένας πρωθυπουργός της Ελλάδας; Από τις τρεις γενιές των Παπανδρέου, τον Πλαστήρα, τον Παπάγο, τις δύο γενιές των Καραμανλήδων, τον Ράλλη, τον Μητσοτάκη, τον Σημίτη (ακόμη και τον Παπαδόπουλο) και τους διάφορους υπηρεσιακούς και συγκυβερνώντες και τους αναρίθμητους υπουργούς των Εξωτερικών; Δεν βρέθηκε ΕΝΑΣ να αξιώσει κατηγορηματικά και εγγράφως την αποπληρωμή του κατοχικού δανείου;’

Πίστευα (και πιστεύω) ότι όλοι τους ήθελαν το καλύτερο για την Ελλάδα (ο καθένας με τον τρόπο του). Και σταματούσα την μελέτη.

Στα μέσα του Ιουλίου, μετά την επίσκεψη του Γερμανού υπουργού των οικονομικών Δρ. Wolfgang Schaueble στην Αθήνα, σε μια πρωινή εκπομπή του τηλεοπτικού σταθμού ΣΚΑΪ παρακολούθησα μια αντιπαράθεση του πρώην υπουργού Εθνικής Οικονομίας Νίκου Χριστοδουλάκη με τον γνωστό δικηγόρο Γιώργο Στεφανιάκη. Ο πρώτος, σφοδρός διεκδικητής της επιστροφής του κατοχικού δανείου (εκτιμώντας μάλιστα και το ύψος του σε 13Bn€, το οποίο κατά τον ίδιο φτάνει για να ξεχρεώσει το μερίδιο της δανειακής βοήθειας, που έδωσε η Γερμανία στην Ελλάδα ,στο πλαίσιο Μνημονίου!). Ο δεύτερος επιχειρηματολογούσε ότι το κατοχικό δάνειο έχει τελεσιδικώς διαγραφεί από το νόμο του υπουργού Αλέξανδρου Σβώλου το 1944. Μου έκανε εντύπωση ότι στην αντιπαράθεση ο πρώην τσάρος της οικονομίας (που λόγω θέσης έπρεπε να ήξερε πολλά για το θέμα) άκουσε με φανερή δυσφορία τα αντεπιχειρήματα του συνομιλητή του, χωρίς να δώσει ούτε μια στοιχειώδη έγκυρη απάντηση. Είπα μέσα μου ‘Τάσο, άνοιξε πάλι το θέμα και τουλάχιστον να το συνοψίσεις χωρίς σχόλια και προτάσεις, αυτά άφησε τα στους αναγνώστες, οι οποίοι το λιγότερο έχουν τον κοινό νου να καταλάβουν το θέμα.’

Έτσι στη συνέχεια θα παρουσιάσω συνοπτικά: το ιστορικό του δανείου, τις συμφωνίες, επισημάνσεις επί των συμφωνιών, το νόμο Σβώλου και την απόφαση του ΑΕΔ

25/2012, το ύψος του κατοχικού δανείου, τις Ελληνικές διεκδικήσεις, θέσεις και ανακινήσεις του θέματος επιστροφής του δανείου, τις Γερμανικές θέσεις για το κατοχικό δάνειο, τη νομική διάσταση της διεκδίκησης της αποπληρωμής του δανείου και την προοπτική αποπληρωμής του δανείου.

Το Ιστορικό του Δανείου

Στις 14.3.1942, στη Ρώμη, η Δημοσιονομική Διάσκεψη Εμπειρογνομόνων της Ιταλίας και της Γερμανίας αποφάσισε τη σύναψη συμφωνίας των δύο δυνάμεων κατοχής αφορά την Ελλάδα. Την υπέγραψαν οι πληρεξούσιοι της Γερμανίας και Ιταλίας στην Ελλάδα, Αλτενμπουργκ - Γκίτζι. Στην Ελλάδα η συμφωνία ανακοινώθηκε την 23.3.1942 (ρηματική διακοίνωση 160/23.3.1942 του Αλτενμπουργκ και σημείωμα Ν.04/ 6406/461/23.3.1942 του Γκίτζι). Ο Έλληνας υπουργός Οικονομικών έδωσε εντολή στην Τράπεζα της Ελλάδας (ΤτΕ) να συμμορφωθεί προς τη ρηματική διακοίνωση του Γερμανού πληρεξουσίου (Έγγραφο ΕΠ 409/2.4.1942).

Οι Συμφωνίες

Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται το περιεχόμενο της αρχικής συμφωνίας:

Στις 2.12.1942 & 18.5.1943, (έκθεση επιτίμου αντιπροέδρου Αρείου Πάγου, Ι. Παπανικολάου1), υπογράφηκαν μεταξύ των τότε τριών κυβερνήσεων και νέες συμφωνίες που περιείχαν συνοπτικά νέα στοιχεία, όπως: Συμφωνία 2.12.1942

α) Τα ποσά του δανείου είναι συμβολικώς αναπροσαρμοζόμενα, δηλαδή είναι διατυπωμένα σε σταθερό νόμισμα.

β) Ο δανεισμός λήγει την 1/4/1943, οπότε και αρχίζει η άτοκη επιστροφή τους, ανεξάρτητα, από το πότε λήγει ο πόλεμος.

γ) Οι μηνιαίες δαπάνες κατοχής από 1,5 Δισ. δρχ της αρχικής συμφωνίας αυξάνονται σε 8 Δισ. δρχ.

δ) Οι λογαριασμοί θα πληρώνονται από τον Απρ. 1943 σε μηνιαίες δόσεις που αντιστοιχούν στο 10% του συνόλου των εν λόγω λογαριασμών την 31/3/1943. Διατηρήθηκε η ρήτρα άτοκου δανείου.

Συμφωνία 18.5.1943.

α) Καταργείται ο περιορισμός των 8 Δισ. Δρχ μηνιαίως, που θέσπιζε η πρώτη τροποποίηση της 2.12.1942.

β) Εκτός τιμαρίθμου τροφίμων της συμφωνίας της

2.12.1942, λαμβάνονται υπ' όψιν και οι τιμάριθμοι ημερομισθίων, οικοδομικών υλικών και καυσίμων. Και

γ) Η συμφωνία ισχύει από 1.4.1943.

ΤΟ ΔΑΝΕΙΟ

Η σχετική δανειακή συμφωνία θα υπογραφεί στις 14.3.1942 από τους πληρεξούσιους της Γερμανίας και της Ιταλίας στην Ελλάδα, αντίστοιχα Άλτενμπουργκ και Γκίτζι. Η Ελλάδα δεν είχε προσκληθεί και δεν ήταν παρούσα. Στην Ελλάδα την ανακοίνωσε μετά από εννιά μέρες ο Άλτενμπουργκ με την ρηματική διακοίνωση 160/23.3.1942 και ο Γκίτζι με το σημειώμα του Νο4/6406/461/23. 3.1942.

Σύμφωνα μ' αυτήν:

- Η ελληνική κυβέρνηση υποχρεούται κατά μήνα να καταβάλλει έξοδα κατοχής 1,5 δισ. δρχ. (άρθρο 2).

- Οι αναλήψεις από την Τράπεζα της Ελλάδος (στο εξής ΤΕ), άνω του ποσού αυτού θα χρεώνονται στις κυβερνήσεις της Γερμανίας και της Ιταλίας ως άτοκο, σε δραχμές δάνειο της Ελλάδας προς αυτές (άρθρο 3).

- Η επιστροφή του δανείου θα γινόταν αργότερα (αρθ. 4).

- Η συμφωνία είχε αναδρομική ισχύ από 1.1.1942 (άρθρ. 5).

Η δανειακή σύμβαση αποτελούσε μια συμφωνία μεταξύ Γερμανίας και Ιταλίας που επιβαλλόταν στην Ελλάδα υποχρεωτικά εκτελεστή (αναγκαστική). Οι δανειακές αναλήψεις θα είχαν την μορφή μηνιαίων προκαταβολών, το ύψος και η διάρκεια των οποίων δεν προσδιοριζόταν. Επίσης δεν προσδιοριζόταν πότε θα άρχιζε η εξόφληση του, ενώ προσδιοριζόταν ότι ήταν άτοκο και σε δραχμές.

Με το εμπιστευτικό έγγραφο 409/2.4.1942 ο Έλληνας υπουργός Οικονομικών έδινε εντολή στην ΤΕ να συμμορφωθεί με τη ρηματική διακοίνωση του Άλτενμπουργκ και να αρχίσει να καταβάλλει τις δανειακές προκαταβολές.

Την αρχική αυτή αναγκαστική σύμβαση ακολούθησαν τρεις τροποποιήσεις με κοινή βούληση των συμβαλλομένων. Αυτές μετατρέπουν την αρχική αναγκαστική σύμβαση σε συμβατική. Δηλαδή το δάνειο παύει να είναι αναγκαστικό και μεταπίπτει σε κοινό συμβατικό δάνειο.

Με την πρώτη τροποποίηση (2.12.1942) ορίζεται ότι τα δανειακά ποσά είναι αναπροσαρμοζόμενα και θα αρχίσουν να επιστρέφονται από τον Απρίλιο του 1943 (άρθρο β, παράγραφοι 2 και 3).

Μάλιστα κατέβαλαν και δύο εξοφλητικές δόσεις του δανείου και στη συνέχεια σταμάτησαν την επιστροφή του, οπότε μεταπίπτει σε έντοκο λόγω υπερημερίας. Δηλαδή το δάνειο είχε μετατραπεί σε σταθερού νομίσματος και έντοκο.

Το ύψος του δανείου κατά την ΤΕ ανέρχεται (δίχως τους τόκους) σε 227.940.201 εκ. δολ. το 1944 και κατά τον Άλτενμπουργκ 400 εκ. μετακατοχικά μάρκα. Με τις αναπροσαρμογές και τους τόκους ανέρχεται σε κάποιες δεκάδες δισ. ευρώ.

Επομένως το κατοχικό δάνειο είναι συμβατικό και όχι αναγκαστικό, σταθερού νομίσματος και από τον Απρίλιο του 1943 έντοκο. Αποτελεί συμβατική υποχρέωση της Γερμανίας έναντι της Ελλάδας και όχι επανορθωτική. Ως τέτοια δεν εντάσσεται στη συμφωνία του Λονδίνου 1953 που αναστέλλει την καταβολή των επανορθώσεων και αποζημιώσεων.

Η Αρχική Συμφωνία της 23/3/1942

Επισημάνσεις επί των Συμφωνιών

Οι βασικές επισημάνσεις επί των συμφωνιών είναι:

(α) Το κατοχικό δάνειο των συμφωνιών ήταν άτοκο (μηδενικό επιτόκιο).

(β) Το κατοχικό δάνειο είναι σε δραχμές και όποια ποσά αναφέρονται στον τύπο (χρυσές λίρες δολάρια κ.λπ.), είναι αυθαίρετες εκτιμήσεις και αναλύσεις, που δεν έχουν καμία σχέση με την πραγματικότητα. Άλλωστε, σύμφωνα με την προϋπάρχουσα ελληνική νομοθεσία (άρθρο 5422/32) κάθε δάνειο της ΤτΕ έπρεπε να αποδίδει δραχμικές οφειλές.

(γ) Οι Γερμανοί αποπλήρωσαν κάποιες δόσεις των δανείων. Μία εξ αυτών την 6/10/1944, λίγο πριν την απο-

χώρησή τους.

(δ) Οι μηνιαίες αναλήψεις των Γερμανών και Ιταλών από την ΤτΕ, όπως φαίνεται από τον πίνακα, αυξάνονταν υπερβολικά από μήνα σε μήνα (το πιθανότερο λόγω του υψηλού πληθωρισμού) από 5426 ΕΔρχ τον Ιανουάριο/1942, σε 14250 ΕΔρχ τον Μάιο/1942, σε 34000 ΕΔρχ τον Ιανουάριο/1943.

(ε) Ενώ η αναλογία αναλήψεων των Γερμανών και Ιταλών, σύμφωνα με την αρχική συμφωνία ήταν 1:1 στην πράξη, όπως φαίνεται και στον παραπάνω πίνακα, ήταν ~2:1.

(στ) Το δάνειο της αρχικής συμφωνίας θεωρείται ως καταναγκαστικό αφού η Ελλάδα ήταν απύσχα.

(ζ) Τα δάνεια των επομένων συμφωνιών και των τροποποιήσεων πρέπει να θεωρούνται ως συμβατικά, αφού και η Ελλάδα ήταν παρούσα, ως δανείστρια αντισυμβαλλόμενη.

(η) Η μετατροπή των δανείων έχει αναδρομική ισχύ.

Πίνακας Καταβολών Υπό της ΤτΕ

Πηγή www.spirospero.gr

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ Γ' ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΧΕΣΕΩΝ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ Κ Α Τ Α Β Ο Λ Α Ι Υπό της Τραπεζής της Ελλάδος εις τας αρχάς κατοχής μέχρι 15 Μαρτίου 1943				
Χρονικοί περίοδοι εις ὧς ἀναφέρονται αἱ ἐναντί καταβολαί	Εἰς ἑκατομύρια			Σύνολον καταβληθ. μέχρι τέλους ἑκάστ. μηνός
	Εἰς τὰς Γερμανικὰς ἀρχὰς κατοχῆς	Εἰς τὰς Ἰταλικὰς ἀρχὰς κατοχῆς	Σύνολον	
1941 Διὰ τὸν μῆνα :				
Αὐγουστον	2.467,2	1.500	3.997,2	3.997,2
Σεπτέμβριον	3.393,6	1.500	4.893,6	8.890,8
Ὀκτώβριον	2.032	500	2.552	11.442,8
Νοέμβριον	925,4	750	1.675,4	13.118,2
Δεκέμβριον	3.602,9	3.340	6.942,9	20.061,1
	12.471,1	7.590	20.061,1	
1942 Διὰ τὸν μῆνα :				
Ἰανουάριον	4.396	1.030	5.426	25.487,1
Φεβρουάριον	4.559	1.200	5.789	31.276,1
Μάρτιον	5.430	1.300	6.730	38.006,1
Ἀπρίλιον	6.705	1.750	8.455	46.461,1
Μάιον	12.500	1.750	14.250	60.711,1
Ἰούνιον	14.720	5.950	20.670	81.381,1
Ἰουλίον	15.750	2.900	18.719	100.100,1
Αὐγουστον	20.750	5.183,1	25.933,1	126.033,2
Σεπτέμβριον	16.907,5	6.166,7	23.074,2	149.107,4
Ὀκτώβριον	14.091,7	8.047,8	22.139,5	171.246,9
Νοέμβριον	4.750	5.184,5	9.884,5	181.131,4
Δεκέμβριον	13.750	11.001,6	24.751,6	205.881
	134.339,2	51.452,7	185.821,9	
1943 Διὰ τὸν μῆνα :				
Ἰανουάριον	20.000	14.000	34.000	239.883
Φεβρουάριον	20.000	12.500	32.500	272.383
Μάρτιον 1—15	12.000	8.000	20.000	292.383
	52.000	34.500	86.500	
Ἔτους 1941	12.471,1	7.590	20.061,1	
Ἔτους 1942	134.339,2	51.452,7	185.821,9	
Ἔτους 1943	52.000	34.500	86.500	
Γεν. Σύνολον	198.810,3	93.572,7	292.383	
Ἐν Ἀθήναις τῇ 16ῃ Μαρτίου 1943 Ὁ Τμηματάρχης—Προϊστάμενος Ν. Καρυπιάτης				

Στις 6 Σεπτεμβρίου 1944, ο Αλέξανδρος Σβώλος⁸ ανέλαβε υπουργός Οικονομικών της κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας Γ. Παπανδρέου. Σε σύντομο διάστημα, στις αρχές Νοεμβρίου, προσπάθησε να θέσει τις βάσεις για ανεφοδιασμό της χώρας και εξέδωσε το νόμο 18/19449(Περί νομισματικής διαρρυθμίσεως, ΦΕΚ 14/1944) για τη σταθεροποίηση της δραχμής. Μαζί με το επιτελείο του και τη συνδρομή του υφυπουργού και οικονομολόγου Άγγελου Αγγελόπουλου, συνέδεσε τη δραχμή με τη στερλίνα και επέβαλε σταθερή ισοτιμία με το χρυσό. Οι πλήρως απαξιωμένες κατοχικές δραχμές θα ανταλλάσσονταν με τις νέες δραχμές με αναλογία 1/50 δισεκατομμύρια, ενώ μία χρυσή λίρα θα αντιστοιχούσε σε 2.800 δραχμές. Στο άρθρο 1 ορίστηκε ότι νομισματική μονάς (μας) είναι η δραχμή. Στο άρθρο 5 ορίστηκε η σχέση της νέας δραχμής προς την αντικατασταθείσα δραχμή. Ο νόμος δεν εξαιρεί οφειλές αλλοδαπών (άρα και Γερμανών). Πιο συγκεκριμένα:

Άρθρο 1

1. Νομισματική μονάς εν Ελλάδι είναι η δραχμή, υποδιαιρουμένη εις 100 λεπτά.

2. Τα τραπεζογραμμάτια της ΤτΕ κυκλοφορούν ως νόμιμον χρήμα εντός της Επικρατείας....

Άρθρο 5

1. Τα εν κυκλοφορία τραπεζογραμμάτια της ΤτΕ εκδόσεων προγενεστέρων της 26 Απριλίου 1941, ως και τα μετά την χρονολογίαν ταύτην εκδοθέντα, ... Η σχέσις των ως άνω τραπεζογραμματίων προς την δραχμήν του άρθρου 1 του παρόντος νόμου ορίζεται εις πενήντα δισεκατομμύρια (50.000.000.000). Ο χρόνος της λήξεως της ανταλλαγής και της παραγραφής των τραπεζογραμματίων των ανωτέρω κατηγοριών θέλει ορισθί δι' αποφάσεως της ΤτΕ, κυρουμένης υπό του Υπουργού των Οικονομικών και δημοσιευομένης εις την Εφημ. Της Κυβερνήσεως.

2. Οφειλαί πάσης φύσεως εις δραχμάς στηριζόμεναι εις γενεσιουργόν αιτίαν υφισταμένην προ της ισχύος του παρόντος νόμου εξοφλούνται διά ισαρίθμων δραχμών των εν τη προηγούμενω & τραπεζογραμματίων, εφ' όσον δεν παρήλθεν ο χρόνος της ανταλλαγής ως ανωτέρω, ή διά των κατά το άρθρον 1 δραχμών επί τη εν 5&1 του παρόντος άρθρου σχέσει. Εξαιρούνται της διατάξεως ταύτης αι προς το Δημόσιον, τους Δήμους και τας Κοινοτήτας οφειλαί εκ φόρων εν γένει, ως και αι εισφοραί προς ασφαλιστικά ιδρύματα δημοσίου δικαίου, αίτινες θέλουν ρυθμισθή υπό ειδικού νόμου.

Το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο της Ελλάδας με την υπ' αριθμόν 25/2012 απόφαση του έκρινε ότι όσο διαρκεί η οικονομική δυσπραγία το κράτος βαρύνεται με επιτόκιο καθυστέρησης μόνον 6%. Κατά συνεκδοχή δεν θα εισπράττει και μεγαλύτερα επιτόκια από άλλα κράτη.

Το ύψος του Κατοχικού Δανείου

Σύμφωνα με την έκθεση του επιτίμου αντιπροέδρου του Αρείου Πάγου, Ι. Παπανικολάου¹: Το άθροισμα των οριστικών χρεώσεων που έγιναν από την ΤτΕ προς τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής, μέσω των αντίστοιχων λογαριασμών, πέραν και επί πλέον των 'εξόδων κατοχής' (Σύμφωνα με το τότε ισχύον δίκαιο πολέμου, Σύμβαση Χάγης 1907, οι κατεχόμενες χώρες είχαν υποχρέωση να φέρουν το βάρος των εξόδων κατοχής), συνιστά το κεφάλαιο του κατοχικού δανείου, το οποίο η ΤτΕ χορήγησε, με εντολή του Δημοσίου. Η ΤτΕ ενεργούσε ως απλή εντολοδόχος του Δημοσίου. Δανειστής των πιστώσεων, άρα και δικαιούχος της απαίτησης κατά της Γερμανίας, ως διαδόχου του γερμανικού Γ' Ράιχ, είναι το ελληνικό Δημόσιο, όπως νομικώς ορθά ισχυρίζεται έκτοτε και μέχρι σήμερα η ΤτΕ.

Το ύψος του κατοχικού δανείου είναι δυσθεώρητο. Έχει δημοσιευθεί και ανακοινωθεί μια πληθώρα τιμών. Όλες είναι αυθαίρετες εκτιμήσεις. Μόνο η ΤτΕ⁴, βάσει των λογαριασμών που τηρούσε, γνωρίζει το σύνολο των καταβολών προς τους κατακτητές σε όλο το διάστημα της Κατοχής.

Έτσι, το συνολικό ποσό που αφορά τη Γερμανία ανέρχεται σε 1.617.781.093.648.819 δρχ. και στην Ιταλία σε 220.479.188.480 δρχ. Μετά την αφαίρεση των εξόδων κατοχής που καταβάλλονταν σύμφωνα με τον νόμο που υπήρχε και όπως αυτά είχαν συμφωνηθεί με τους κατακτητές η Γερμανία και η Ιταλία πήραν ως προκαταβολές 1.530.033.302.528.819 δρχ. και 157.053.637.000 δρχ. (30600 Δρχ και 3.14 Δρχ για την Γερμανία και Ιταλία αντίστοιχα, σύμφωνα με το νόμο Σβώλου!!!), αντίστοιχα. Κατά τον πλέον πρόσφατο υπολογισμό της ΤτΕ, για τη Γερμανία, το ποσό αυτό αντιστοιχεί προς 215,662,040\$ του τέλους 1944.

Κατά το Γερμανό Hagen Fleischer, επίτιμο καθηγητή της ιστορίας στο Πανεπιστήμιο των Αθηνών⁵: Οι κατακτητές αναγνώρισαν ένα δάνειο του ύψους 476m reichsmarks (1\$ = 4.2 R.M.) του τότε Γερμανικού νομίσματος και είχαν ξεκινήσει την αποπληρωμή του λίγο πριν το τέλος του πολέμου (10/1944), αυτό είναι ένα μεγάλο πλεονέκτημα για την Ελλάδα. Σήμερα, αυτό το δάνειο, πιστεύει ο καθηγητής της ιστορίας, θα ήταν χωρίς τους τόκους ~7bn€, τα Γερμανικά δάνεια μετά τον πόλεμο είχαν επιτόκια 6%, αλλά ακόμη και με ένα συντηρητικό 3%, προσθέτει θα ήταν ένας τριψήφιος αριθμός Bn (Billion)€.

Η Ιταλία, μετά τον πόλεμο αναγνώρισε την οφειλή της από το κατοχικό δάνειο και προχώρησε σε σχετικό διακανονισμό με την Ελλάδα για την εξόφλησή του (σε συνδυασμό με την καταβολή και των σχετικών πολεμικών επανορθώσεων, πλήρωσε στην Ελλάδα 105 Mn\$). Πρέπει να σημειωθεί ότι το ποσό αυτό προσεγγίζει την αναλογία 2:1 των αναλήψεων Γερμανών και Ιταλών, που αναφέρ-

θηκε παραπάνω.

Το 1956, η Γιουγκοσλαβία και η Γερμανία συμβιβάστηκαν για ανάλογες περιπτώσεις. Η Γιουγκοσλαβία παραιτήθηκε από κατοχικό δάνειο. Η Γερμανία έδωσε στη Γιουγκοσλαβία δάνειο ύψους 240Μn(Million)DM με επιτόκιο 1% επιτόκιο και περίοδο αποπληρωμής 99 έτη.

Το 1971, επίσης, η Πολωνία και η Γερμανία συμβιβάστηκαν. Η Πολωνία παραιτήθηκε από την αξίωσή της. Η Γερμανία έδωσε στην Πολωνία δάνειο ύψους 1 BnDM, άτοκο με περίοδο αποπληρωμής 40 έτη.

Ελληνικές Διεκδικήσεις, Θέσεις & Ανακινήσεις Θέματος Επιστροφής Δανείου

Η Ελλάδα ποτέ δεν έκλεισε το θέμα του κατοχικού δανείου, μάλιστα:

(1) στη διάσκεψη των επανορθώσεων του 1945, των Παρισίων το 1946 και στη διάσκεψη των υπουργών εξωτερικών των τεσσάρων Μεγάλων Δυνάμεων το 1947, η Ελλάδα διαχώρισε το κατοχικό δάνειο από τις επανορθώσεις και εξήτησε την επιστροφή του, και

(2) επανειλημμένα πολιτικοί όλων των παρατάξεων δήλωσαν στη Βουλή ότι για την Ελλάδα δεν έχει κλείσει το κατοχικό δάνειο.

Η Ελλάδα κατά καιρούς έκανε προς τη Γερμανία ανεπίσημες, άτυπες ή ρηματικές ενέργειες και δηλώσεις για την ανακίνηση του θέματος αποπληρωμής του δανείου, όπως:

-1964, Αγγελόπουλος, εκπρόσωπος της ελληνικής κυβέρνησης.

-1965, Άτυπη πρόταση Α. Παπανδρέου στον καγκελάριο Ερχαρτ.

-1966, Ελληνογερμανικές συνομιλίες στην Αθήνα.

-1974, Ζολώτας

-1991, Ανεπίσημα και προφορικά, υπουργοί Εξωτερικών: Α. Σαμαράς και Γκένσερ.

-1995, Ρηματική διακοίνωση, Πρέσβης Ελλάδος στη Βόνη, Ιωάννη Μπουρλογιάννης-Τσαγγαρίδης, στον Γερμανό υφυπουργό Εξωτερικών Hartmann,

-1996, Ανεπίσημα και προφορικά, Σημίτης στον Κολ

-2012-13, Δηλώσεις Τσίπρας (Επίσκεψη στο Βερολίνο, 1/13), Γκλέζος (Η απάντηση του Υπουργού Εξωτερικών Γερμανίας σε δημοσιογραφική ερώτηση, για τις οφειλές της Γερμανίας προς την Ελλάδα, είναι ανιστόρητη, ψευδής και εξοργιστική, 4/12), Αβραμόπουλος (Υπεξ 4/13).

Μολονότι, η Ελλάδα ποτέ δεν πρόβαλε κατηγορηματική απαίτηση της αποπληρωμής του κατοχικού δανείου (κατηγορηματική απαίτηση σημαίνει διεθνείς οχλήσεις - εγγράφως και επισήμως) είναι αξιοσημείωτος ο πρόσφατος τρόπος ενέργειας της κυβέρνησης⁴. Συγκεκριμένα το Δεκέμβριο του 2012, κατόπιν εντολής του πρωθυπουργού Αντώνη Σαμαρά στον αναπληρωτή υπουργό

Οικονομικών, αυτός συνέστησε στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (ΓΛΚ) ομάδα εργασίας, με επικεφαλής τον γενικό διευθυντή Θησαυροφυλακίου και Προϋπολογισμού του ΓΛΚ Π. Καρακούση, για να ερευνήσει και να μελετήσει τα αρχεία για το θέμα των γερμανικών αποζημιώσεων. Στις 8 Μαρτίου υποβλήθηκαν το αρχείο ταξινομημένο και το πόρισμα (80 σελίδες, απόρρητο), ενώ η κυβέρνηση ανακοίνωσε:

‘Την Παρασκευή παραδόθηκε το έργο της Ομάδας Εργασίας που είχε συσταθεί για την Έρευνα των Αρχείων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (ΓΛΚ) που αφορούν στις περιόδους του Α' και του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Πρόκειται για ένα έργο συλλογής, κωδικοποίησης, καταγραφής, ταξινόμησης και προστασίας του μεγάλου, παλαιού και ιστορικού αρχειακού υλικού. Ένα έργο που για πρώτη φορά πραγματοποιήθηκε, ουσιαστικά και οργανωμένα, εντός του ΓΛΚ με τη συγκέντρωση του ιστορικού υλικού σε χώρο του κεντρικού κτιρίου, όπου και φυλάσσεται. Η πολιτική ηγεσία ευχαριστεί τον συντονιστή κ. Π. Καρακούση και τα μέλη της Ομάδας Εργασίας για την ολοκλήρωση του έργου που τους ανατέθηκε.’

Προφανώς, η τελευταία θέση της Ελλάδας, αυτή του υπουργού Εξωτερικών Δ. Αβραμόπουλου σε έγγραφό του, που διαβιβάστηκε στη Βουλή (Απρίλιος 2013) βασίζεται στα δεδομένα του πορίσματος Καρακούση. Στη θέση αυτή, ο Υπεξ, αναφέρει ότι:

«Η Ελληνική Κυβέρνηση όπως έπραξε και στο ζήτημα των αποζημιώσεων των οικογενειών των θυμάτων της σφαγής του Διστόμου, παρεμβαίνοντας στη διαφορά μεταξύ Γερμανίας και Ιταλίας, ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, διατηρεί το δικαίωμα να ανακινήσει έτερες πτυχές των γερμανικών αποζημιώσεων, τη στιγμή που θα κρίνει καταλληλότερη προς τούτο, λαμβάνοντας υπ' όψιν το σύνολο των παραμέτρων». Απαντώντας σε σχετική ερώτηση του ανεξάρτητου βουλευτή Νίκου Νικολόπουλου, ο υπουργός Εξωτερικών ξεκαθαρίζει επίσης ότι «ανοικτό και διακριτό από το ζήτημα των πολεμικών αποζημιώσεων, παραμένει επίσης και το θέμα του κατοχικού δανείου, το οποίο η ΤτΕ υποχρεώθηκε να συνομολογήσει με τις γερμανικές και ιταλικές δυνάμεις κατοχής».

Γερμανικές Θέσεις για το Κατοχικό Δάνειο

Το 1995, ο Γερμανός υφυπουργός Εξωτερικών Hartmann απέρριψε τη μοναδική ρηματική διακοίνωση της Ελλάδας με το επιχείρημα ότι:

‘Μετά πάροδο 50 ετών από το τέλος του πολέμου και δεκαετιών αξιόπιστης και στενής συνεργασίας της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας με τη διεθνή κοινότητα το πρόβλημα των επανορθώσεων απώλεσε τη δικαιολογητική του βάση. Ως εκ τούτου δεν είναι δυνατόν να προσδοκά η ελληνική κυβέρνηση ότι η ομοσπονδιακή κυβέρνηση θα προσέλθει σε συνομιλίες για το θέμα αυτό’.

Τον Απρίλιο 2012, το Υπουργείο Εξωτερικών Γερ-

μανίας δήλωσε στο Αθηναϊκό Πρακτορείο:

‘Η Γερμανία αναγνωρίζει την ευθύνη της για τον Β' ΠΠ και λυπάται βαθύτατα για την οδύνη των θυμάτων. Αυτό ισχύει και για την γερμανική κατοχή της Ελλάδας.

Η Γερμανία κατέβαλε από το τέλος του Β' ΠΠ, στο πλαίσιο της Συμφωνίας του 1946 για την Διασυμμαχική Υπηρεσία Αποζημιώσεων των Παρισίων, αποζημιώσεις και για την Ελλάδα και στήριξε την χώρα έμπρακτα στην ανοικοδόμησή της.

Εξήντα πέντε χρόνια μετά το τέλος του Πολέμου και έπειτα από δεκαετίες ειρηνικής, γεμάτης εμπιστοσύνης, συνεργασίας της Γερμανίας με την Ελλάδα και στενής σχέσης μας στο ΝΑΤΟ και την Ε.Ε., το ερώτημα των αποζημιώσεων από την σκοπιά της Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης δεν αποτελεί πλέον θέμα.’

Στα μέσα Ιουλίου του 2013, ο Γερμανός υπουργός Οικονομικών Δρ. Wolfgang Schaeuble μιλώντας στο κεντρικό δελτίο ειδήσεων του ΣΚΑΪ αναφέρθηκε στις πολεμικές επανορθώσεις και στο κατοχικό δάνειο, οι θέσεις του ήταν:

‘Σε ό,τι αφορά στις επανορθώσεις από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, το θέμα έχει διευθετηθεί νομικά με τη συμφωνία Λονδίνου και τη συμφωνία “2+4” για τη γερμανική ενοποίηση του 1990. Και με την αντίστοιχη συμφωνία του ΟΟΣΑ το θέμα έχει λυθεί. Με τη σύμφωνη γνώμη και της Ελλάδας. Τα ζητήματα των όποιων οικονομικών απαιτήσεων από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έχουν ρυθμιστεί τελειωτικά. Έχουμε εκπληρώσει το καθήκον μας. Το θέμα της ηθικής ευθύνης είναι κάτι τελείως διαφορετικό. Την αναλαμβάνουν οι Γερμανοί και αυτής της γενιάς. Τα νομικά ζητήματα, όμως, κλείσανε κάποτε. Η Ελλάδα συμφώνησε σε αυτό και όλα τα άλλα κράτη του κόσμου και για αυτό το θέμα έχει λήξει’.

Η Νομική Διάσταση της Διεκδίκησης της Αποπληρωμής του Δανείου

Πολλοί αναλυτές και μελετητές αναλύουν τη νομική διάσταση της επιστροφής του δανείου, παίρνουν θέση και κάνουν διάφορες προτάσεις για τη διεκδίκηση και την αποπληρωμή.

Ο Επίτιμος Αρεοπαγίτης Ι. Παπανικολάου¹, στην έκθεσή του προτείνει ότι εφόσον δεν ευοδωθεί πολιτική συμφωνία, τότε δεν υπάρχει άλλη λύση παρά η νομική διαδικασία της προσφυγής της Ελλάδας κατά της Γερμανίας, κατά σειρά βαρύτητας και προτεραιότητας:

(α) Στο Διαιτητικό Δικαστήριο Συμφωνίας Λονδίνου του 1953 (άρθρο 28), αφού πρώτα αντιμετωπισθεί το ζήτημα της σύνθεσης του δικαστηρίου (άρθρο 7 παρ. 4, στη σύνθεση του δικαστηρίου η Γερμανία διορίζει 4 από τα 10 μέλη χωρίς αντίστοιχο δικαίωμα της Ελλάδος).

(β) Στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης (ΔΔΧ). Είναι απαραίτητο αμφότερα τα μέρη να αποδεχθούν τη δικαιοδοσία του ΔΔΧ, όπως προσδιορίζεται στο καταστατικό του.

(γ) Στα Εσωτερικά ελληνικά δικαστήρια (δικαίωμα παρέμβασης ΤτΕ υπέρ ελληνικού Δημοσίου).

Ο έγκριτος Νομικός Γ. Στεφανάκης², στην αρθρογραφία του συμπεραίνει ότι δεν υπάρχει Νομική βάση προς επιδίωξη επιστροφής του δανείου. Πιο συγκεκριμένα:

(α) Σύμφωνα με τον ν. 18/44 (νόμος Σβώλου) ουσιαστικά διαγράφηκαν όλες οι κατοχικές οφειλές:

‘Ο νόμος δεν εξαιρεί οφειλές αλλοδαπών, άρα και Γερμανών. Κατακρίθηκε (ο νόμος) ως άδικος. Ίσχυσε όμως. Ισχύει ακόμη. Δεν μεταβάλλεται το ζήτημα και εάν τονισθεί ο χαρακτήρας του δανείου ως αναγκαστικού. Αν προβληθεί, δηλαδή, το εντεύθεν φανερό αδίκημα κατά της χώρας. Οι εδώ οφειλές εξ αδικήματος, κατ’ άρθρ. 26 ΑΚ, υπόκεινται στο εθνικό μας δίκαιο. Άρα διέπονται από τον ν. 18/44.’

(β) Ακόμη και εάν παρακαμπτόταν η ρύθμιση του ν. Σβώλου, το ζήτημα, ουσιαστικά, δεν μεταβάλλεται.

‘Το Ανώτατο Ειδικό μας Δικαστήριο με την υπ’ αριθμ. 25/2012 απόφασή του έκρινε ότι όσο διαρκεί η οικονομική δυσπραγία το κράτος βαρύνεται με επιτόκιο καθυστέρησης μόνον 6%. Όσο, δηλαδή, ίσχυε και προ της ένταξής μας στην ΕΟΚ. Κατά συνεκδοχή δεν θα εισπράττει και μεγαλύτερα επιτόκια από άλλα κράτη! Υπό το νομολογηθέν επιτόκιο, οι υπερπληθωρισμοί οι βιωθέντες, για πολλά χρόνια, μάλιστα και τις δεκαετίες '80 και '90, ουσιαστικά εξανέμισαν το χρέος.’

Σταχυολογώντας το άρθρο του γνωστού δημοσιογράφου και πολιτικού αναλυτή Τ. Μίχα³, επισημαίνω:

(α) Η Ελλάδα έχει δύο νομικές επιλογές για την αποπληρωμή του δανείου. Να διεκδικήσει το δάνειο ως μέρος των πολεμικών αποζημιώσεων για τις καταστροφές που επέφερε η γερμανική κατοχή ή ως απλή αποπληρωμή τραπεζικού δανείου. Αμφότερες οι επιλογές οδηγούν σε αδιέξοδα, σύμφωνα με διεθνείς αναλυτές.

(β) Αν η Ελλάδα ζητήσει την εξόφληση του δανείου ως μέρος των πολεμικών αποζημιώσεων, τότε αντιμετωπίζει το γεγονός ότι διάφορες ρυθμίσεις και γεγονότα έχουν κλείσει το θέμα της διεκδίκησής των. Τέτοιες ρυθμίσεις και γεγονότα είναι:

- Διάσκεψη Παρισίων για τις Επανορθώσεις (1945): Η Ελλάδα ζήτησε 10 Bn\$ και της δόθηκαν 25 Mn\$ (~2.5 Bn\$, σήμερα) κυρίως σε μηχανές.

- Υπογραφή ειρηνευτικής συμφωνίας (συνθήκη των 4+2, ΗΠΑ, Ρωσία, Γαλλία, Βρετανία + Δ. Γερμανία, Α. Γερμανία) επανένωσης της Γερμανίας που θεωρείται ότι κλείνει και οριστικά το θέμα των πολεμικών αποζημιώσεων του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

- Συμφωνία Γερμανίας και Ελλάδας (18/3/1960), σύμφωνα με την οποία η Γερμανία ανέλαβε να καταβάλει σε ιδιώτες θύματα το ποσό των 115 Mn DM.

- Προσφυγές Ελλήνων στη διεθνή δικαιοσύνη με αίτημα αποζημιώσεων, χωρίς αποτέλεσμα. (Το 2011, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κρίνον-

τας ότι οι μεταπολεμικές συμφωνίες είχαν ρυθμίσει το θέμα των αποζημιώσεων, απέρριψε την προσφυγή 4 Ελλήνων από το Δίστομο. Το 2012, το Διεθνές Δικαστήριο στη Χάγη απέρριψε προσφυγή επιβιωσάντων σφαγής Διστόμου (Σημείωση συντάκτη: το δικαστήριο δεν ασχολήθηκε με την ουσία, παρά μόνο με τη δωσιδικία των κυριάρχων κρατών και με το κατά πόσο τα ιταλικά δικαστήρια μπορούσαν να διαγνώσουν οφειλές του γερμανικού δημοσίου).

(γ) Αν η Ελλάδα ζητήσει την εξόφληση του δανείου ως αποπληρωμή ενός απλού τραπεζικού δανείου υπάρχουν πάλι προβλήματα. Τα προβλήματα αυτά είναι:

- Αν το δάνειο ήταν καταναγκαστικό, τότε το θέμα έχει τελειώσει καθώς ο δανειστής έχει ρυθμισθεί (ίσως όχι δεοντολογικά, αλλά έχει ρυθμισθεί νομικά, σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο. Το έγκλημα έχει διαπραχθεί και η ποινή έχει αποδοθεί.)

- Αν πάλι το δάνειο ήταν κανονικό, τότε πράγματι η Ελλάδα δικαιούται το αρχικό ποσό και τους τόκους. Αλλά επειδή το δάνειο ήταν άτοκο, δικαιούται μόνο το αρχικό ποσό (ασήμαντο μετά από 70 έτη πληθωρισμού).

- Ο νόμος του Σβάλου, το μεγαλύτερο εμπόδιο για οποιοδήποτε ελληνικό αίτημα επιστροφής του κατοχικού δανείου στην ουσία ακυρώνει το θέμα του κατοχικού δανείου (ανεξάρτητα από τους όρους -καταναγκαστικό ή όχι- κάτω από τους οποίους έγινε το δάνειο).

Ο Hagen Fleischer, επίτιμος καθηγητής της ιστορίας στο Πανεπιστήμιο των Αθηνών σε συνέντευξη του στη Deutsche Welle, ανέφερε ότι το αναγκαστικό δάνειο θα πρέπει να διαχωριστεί από τις άλλες πολεμικές αποζημιώσεις:

‘Η Ελληνική κυβέρνηση θα πρέπει να ξεχάσει τις πολεμικές αποζημιώσεις, εστιάζοντας στο δάνειο. Για πρακτικούς λόγους εγείροντας τις επανορθωτικές διεκδικήσεις είναι ένας αδιέξοδος δρόμος, καθώς καμιά Γερμανική κυβέρνηση δεν θα διακινδυνεύσει δημιουργία ενός προηγούμενου. Οι κατακτητές αναγνώρισαν ένα δάνειο του ύψους 476m reichsmarks (1\$ = 4.2 □□.) του τότε Γερμανικού νομίσματος και είχαν ξεκινήσει την αποπληρωμή του λίγο πριν το τέλος του πολέμου (10/1944), αυτό είναι ένα μεγάλο πλεονέκτημα για την Ελλάδα. Σήμερα, αυτό το δάνειο, πιστεύει ο καθηγητής της ιστορίας, θα ήταν χωρίς τους τόκους ~7bn€, τα Γερμανικά δάνεια μετά τον πόλεμο είχαν επιτόκιο 6%, αλλά ακόμη και με ένα συντηρητικό 3%, προσθέτει θα ήταν ένας τριψήφιος αριθμός bn€.

Η Προοπτική

Είναι προφανές ότι η εφαρμογή της νομικής διαδικασίας του θέματος είναι εξαιρετικά δυσχερής έως οδηγούσα σε δαπανηρά αδιέξοδα. Το θέμα είναι κατ’ εξοχήν πολιτικό, καθώς αν τεθεί στο τραπέζι επηρεάζει όχι μόνο τις σχέσεις της Ελλάδας με τη Γερμανία, αλλά και άλλες χώρες.

Η πρόταση του Ι. Παπανικολάου¹: Πολιτική συναινετική λύση με επιδίωξη της ικανοποίησης της Ελλάδας

μέσω διπλωματικών χειρισμών, ίσως, είναι η ορθότερη και πλέον ρεαλιστική οδός για την Ελλάδα (διεκδικήσεις άλλων κρατών δεν θα υπάρχουν αφού η Γιουγκοσλαβία και η Πολωνία ικανοποιήθηκαν για τις ανάλογες αξιώσεις τους).

Μια λύση θα ήταν, ίσως, να ενταχθεί η επιστροφή του κατοχικού δανείου σε μελλοντικές περικοπές του Ελληνικού χρέους για την αποπληρωμή της δανειακής βοήθειας της Γερμανίας στην Ελλάδα στο πλαίσιο του Μνημονίου (ιδέα Γερμανού καθηγητή Ριτσλ) ή στην επένδυση του (πλήρως ή εν μέρει) στο Ελληνικό Επενδυτικό Ταμείο, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί για την στήριξη και ενίσχυση της ελληνικής επιχειρηματικότητας και τη δημιουργία θέσεων εργασίας (πρόταση Γιώργου Χατζημαρκάκη, ευρωβουλευτή των Γερμανών Ελευθέρων Δημοκρατών), διακριτικά, με τρόπο που δεν θα παρουσιάζεται ως υποχώρηση της Γερμανικής πλευράς αλλά ως συνεννόηση, συναίνεση και αλληλεγγύη μέσα στην ΕΕ.

Μια άλλη λύση θα ήταν, μια λύση παρόμοια με εκείνη του συμβιβασμού της Γερμανίας με την Πολωνία το 1971 (η Πολωνία παραιτήθηκε από την αξίωσή της και η Γερμανία έδωσε στην Πολωνία δάνειο ύψους 1Bn DM, άτοκο και περίοδο αποπληρωμής 40 έτη). Το άτοκο αυτό δάνειο θα μπορούσε να κατατεθεί σε ένα Ταμείο Ανάπτυξης της Ελλάδας και να είναι υπό Ευρωπαϊκή Αιγίδα.

Τέλος, το πόρισμα Καρακούση με τα νεότερα στοιχεία και οι εξελίξεις μπορούν να πυροδοτήσουν την προβολή μιας επίσημης έγγραφης κατηγορηματικής απαίτησης -καλά τεκμηριωμένης- από την Ελληνική κυβέρνηση προς τη Γερμανική κυβέρνηση για την αποπληρωμή του κατοχικού δανείου το οποίο αναγκάστηκε να δώσει η ΤτΕ στους κατακτητές - Γερμανούς και Ιταλούς - από το 1942 ως το 1944.

ΠΗΓΕΣ

1. Ιωάννης Παπανικολάου, Επίτιμος αντιπρόεδρος Αρείου Πάγου, (<http://www.iefimerida.gr/news/100287>)
2. Γιώργος Στεφανάκης, Νομικός (www.gkstefanakis.gr, Το κατοχικό δάνειο, ΕΣΤΙΑ / Οικονομία / 08 Μαΐου 2013)
3. Τάκης Μίχας, Δημοσιογράφος Αναλυτής (<http://www.protagon.gr>)
4. Ζώης Τσώλης, Δημοσιογράφος, Αρχισυντάκτης, Εφ. Βήμα, 7/4/2013/ (<http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=506590>)
5. Prof Hagen Fleischer, (<http://www.enetenglish.gr/?i=news.en.article&id=664>)
6. Τάσος Μ. Ηλιαδάκης, καθηγητής της ΣΕΑ <http://paganeli.wordpress.com/2012/04/02/>
7. Σταύρος Δημητράκουδης, 6-12-2012, (<http://antikleidi.com/2012/12/06/german-debt/>)
8. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΣΒΩΛΟΣ, Ο ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΛΟΓΟΣ, Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ, Ο ΟΡΑΜΑΤΙΣΤΗΣ, ΕΕ Γ. Κασσιμάτης, Γ. Αναστασιάδης
9. Εφημερίς της Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος, 10 Νοεμβρίου 1944., ΑΦ 14, Νόμος 18 ‘Περί νομισματικής διαρρυθμίσεως’

Το Δίλημμα επανέρχεται: Πλειστηριασμοί ή όχι;

Του κ. Δημητρίου Ζακωντίνου
Οικονομολόγου-Αντιπροέδρου ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ.
Msc Στρατηγικές και Αμυντικές Σπουδές

Άρση πλειστηριασμών ή όχι. Το δίλημμα δεν είναι καινούργιο, αλλά ήρθε πολύ έντονα στο προσκήνιο όταν ο Υπουργός Οικονομικών προ ολίγων ημερών δήλωσε ότι «τυχόν μη άρση των πλειστηριασμών θα δημιουργήσει συνθήκες κατάρρευσης των Τραπεζών», προκαλώντας άμεσα μείζονες αντιδράσεις.

Ως γνωστόν, ακολούθησε η αντίδραση της Κυβέρνησης με τον Πρωθυπουργό να δηλώνει ότι «θα προστατευθεί η πρώτη κατοικία των αδύναμων συμπολιτών μας». Δηλαδή, ετοιμάζεται διαδικασία πλειστηριασμών a la carte.

Δεν θα μπορούμε στην διαδικασία ανάλυσης των αιτιών που προκάλεσαν την πολιτική της λιτότητας που είναι η κύρια αιτία για την κατάσταση που βιώνουμε σήμερα, αλλά θα επικεντρωθούμε στο γεγονός ότι από το ύψος των 82,0 δις ευρώ του συνόλου των χορηγηθέντων στεγαστικών δανείων ήδη το ποσό δανεισμού 17,0 δις ευρώ δεν αποπληρώνεται (συνιστώντας τα κοινώς ονομαζόμενα «κόκκινα δάνεια») πράγμα που σημαίνει ότι περίπου 100.000 δανειολήπτες δεν ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους.

Αυτό πλήττει άμεσα τις δανειοδότες τράπεζες που μετά από το οδυνηρό P.S.I. που εξανέμισε την καθαρή τους θέση αναγκάζοντάς τις να προβούν σε ανακεφαλαιοποίηση κυρίως μέσω του ΤΧΣ εντόκως και τη φυγή μεγάλου μέρους των καταθέσεων τους, βλέπουν ότι δεν μπορούν να εισπράξουν πλέον ούτε τις απαιτήσεις τους, από τα χορηγηθέντα δάνεια και αναγκάζονται όλο και περισσότερο να καταφεύγουν σε δανεισμό από ξένα τραπεζικά ιδρύματα (σημειώθηκαν αυξήσεις των υποχρεώσεων τους 900-1000% τα τελευταία 7 χρόνια).

Εδώ λοιπόν σαν μερική λύση του προβλήματος προβάλλει η πρόταση του Υπουργού Οικονομικών για άρση των πλειστηριασμών, πράγμα που θεωρητικά θα έδινε τη δυνατότητα στις τράπεζες, μέσω των εκποιήσεων των υποθηκευμένων σε αυτές ακινήτων να αποκτήσουν την πολυπόθητη ρευστότητα.

Ωστόσο η αξία των ακινήτων αυτών, λόγω της ήδη υπερβολικής προσφοράς στις περισσότερες των

περιπτώσεων δε θα ανταποκρίνεται στη λογιστική απαίτηση των τραπεζών (αξία του δανείου) πράγμα που θα τις αναγκάσει κατά τη διαδικασία των πλειστηριασμών να πλειοδοτούν συνεχώς για να αποκτήσουν τα εκπλειστηριαζόμενα ακίνητα στη λογιστική τους αξία, ώστε να μην καταγράψουν άμεσα ζημιές.

Όπως γίνεται αντιληπτό με τον τρόπο αυτό η πενιχρή ρευστότητά τους θα εξανεμισθεί και για να μην οδηγηθούν σε οικονομική ασφυξία θα καταφύγουν και πάλι στον έντοκο δανεισμό από το ΤΧΣ το οποίο ήδη διαθέτει το περίφημο «buffer capital» αποθεματικό κεφάλαιο ύψους 8,0 δις ευρώ.

Δεν χρειάζεται και πολλή σκέψη για να καταλάβουμε ότι αυτή η εξέλιξη θα επιφέρει πρόσθετα έξοδα στις τράπεζες (τόκοι, χαράτσια κλπ) που πολύ δύσκολα θα αποσβεσθούν, έστω και αν μεθοδευθεί τα ακίνητα αυτά να περάσουν στις θυγατρικές τους εταιρίες REAL ESTATE για εκμετάλλευση ή περαιτέρω αξιοποίηση, καθόσον οι επικρατούσες σήμερα συνθήκες δεν προοιωνίζουν την επιτυχία τυχόν τέτοιου εγχειρήματος.

Απλά θα «εξυγιανθεί» ο ισολογισμός των τραπεζών δημιουργώντας παράλληλα υπερχρεωμένες θυγατρικές.

Κατά την άποψή μας η μοναδική προσωρινά λύση στο πρόβλημα είναι η συνέχισή της απαγόρευσης των πλειστηριασμών εκτός ειδικών περιπτώσεων (κακόβουλων δανειοληπτών – απάτης κλπ) για μία 5ετία τουλάχιστον.

Θα καταβάλλονται όμως οι οφειλόμενοι τόκοι, πράγμα που θα επιτρέψει αφ' ενός τη μείωση των δόσεων σχεδόν στο 50%, δίνοντας τη δυνατότητα, στην πλειοψηφία των δανειοληπτών να ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις τους και αφ' ετέρου με την είσπραξη των τόκων δεν ζημιώνονται οι δανειστές τράπεζες, οι οποίες θα μπορούν με τη σειρά τους να ανταποκρίνονται στις υποχρεώσεις τους.

Κάθε άλλη επιλογή, όσο η οικονομία βρίσκεται σε ύφεση, και σύμφωνα με τη μέχρι σήμερα εμπειρία, θα είναι κατά την άποψή μας μη επιτυχής.

ΠΟΙΑ Η ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ;

Του Αντιστρατήγου ε.α. Ιωάννου Μπαλτζώη
πρώην ΑΚΑΜ στο Τελ Αβίβ

ΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΕΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ BESA CENTER ΤΟΥ ΤΕΛ ΑΒΙΒ, ΠΟΥ ΜΑΣ ΑΦΟΡΟΥΝ ΑΜΕΣΑ!!

Στο πανεπιστήμιο Bar-Ilan του Τελ Αβίβ, διεξήχθη στις 10 Ιουλίου 2013, διεθνές συνέδριο, που οργάνωσε το έγκριτο «think tank» BeSa Center του πανεπιστημίου, με τίτλο «Ποιά η κατεύθυνση της Τουρκίας;». Στο συνέδριο εξετάστηκε και αναλύθηκε η κατεύθυνση που ακολούθησε και εξακολουθεί η εσωτερική και η εξωτερική πολιτική της Τουρκίας, οι υφιστάμενες εξελίξεις, καθώς και η αποτίμηση της διακυβέρνησης της χώρας, υπό τον Πρωθυπουργό Ρε-τζέπ Ταγίπ Ερντογάν και το κόμμα του το ΑΚΡ.

Οι απόψεις που αναπτύχθηκαν ήταν εξαιρετικά ενδιαφέρουσες και κατέγραψαν με σαφήνεια και ακρίβεια την γενική, οικονομική, πολιτική και εξωτερική κατάσταση, το παρόν και την μελλοντική προοπτική της Τουρκίας, ιδίως μετά τις τελευταίες εξελίξεις στην χώρα, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή.

Τα βασικά σημεία των ομιλιών που εντάσσονται στη δεύτερη συνεδρία, η οποία ασχολήθηκε με την εξωτερική πολιτική της Τουρκίας έχουν περιληπτικά ως ακολούθως:

Α. Πρέσβης Πίνχας Αβίβι [Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας του ισραηλινού Υπουργείου Εξωτερικών και συντονιστής του πάνελ]

- Η σύγχρονη πραγματικότητα θέτει νέες προκλήσεις, οι οποίες οδηγούν στην ανάγκη ανάπτυξης και άσκησης μίας νέας διπλωματίας, η κατεύθυνση της οποίας δεν είναι εϊσέτι σαφής. Η Τουρκία συμερίζεται τον εν λόγω προβληματισμό του ισραηλινού ΥΠΕΞ.

- Το 'νεοοθωμανικό' μοντέλο που επεχείρησε να αναδείξει και να καθιερώσει η Τουρκία κατά την τελευταία δεκαετία αποδείχθηκε κενό περιεχομένου και ουσίας, όπως φάνηκε και κατά το παρελθόν έτος. Συγκεκριμένα – και χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η Αραβική Άνοιξη και οι επιπτώσεις αυτής – παρατηρείται ότι ενώ αναγνωρίζεται, σε γενικές γραμμές, η γεωστρατηγική σημασία και η οικονομική ισχύς της Άγκυρας:

α. Η Αίγυπτος απορρίπτει αναφανδόν την προοπτική ανάδειξης της Τουρκίας σε ηγέτιδα δύναμη του αραβικού κόσμου

β. Η Σαουδική Αραβία δεν αποδέχεται την μετατροπή της Τουρκίας σε κέντρο και επίκεντρο της ισλαμικής θρησκείας

γ. Οι χώρες της Κεντρικής Ασίας δεν ενστερνίζονται την ανάδειξη της Τουρκίας σε ηγέτιδα δύναμη της ευρύτερης περιοχής, και

δ. Η ΕΕ κινείται πλέον στη λογική μίας ειδικής σχέσης με την Τουρκία και όχι στην ένταξή της στους κόλπους της Ένωσης.

- Το Ισραήλ και η Τουρκία οφείλουν να πράξουν παν το δυνατό προκειμένου να αναδομήσουν τις καλές σχέσεις του πρόσφατου παρελθόντος λόγω των εξελίξεων στη Συρία, στο Ιράν κ.ό.κ. Αμφότερες οι χώρες έχουν καταβάλ-

λει ακριβό αντίτιμο εξαιτίας των ψυχρών διμερών σχέσεων, δεδομένου του γεγονότος ότι αντιμετωπίζουν κοινά προβλήματα και κοινές προκλήσεις. Στο πλαίσιο αυτό, το φυσικό αέριο συνιστά μία πρώτης τάξεως ευκαιρία συνεργασίας και σύσφιξης των διμερών σχέσεων.

Β. Νιγκάρ Γκεκσέλ [Αρχισυντάκτρια της τρίμηνης επιθεώρησης Turkish Policy από το πανεπιστήμιο Kadir Has της Κωνσταντινούπολης]

- Η επιλογή του Αμερικανού Προέδρου Μπαράκ Ομπάμα, το 2009, να εκφωνήσει την ομιλία του που απευθυνόταν προς τον μουσουλμανικό κόσμο στο Κάιρο και όχι στην Άγκυρα προκάλεσε τη δυσαρέσκεια ορισμένων κύκλων στην Τουρκία.

- Η ιδέα ότι η Τουρκία αποτελεί πρότυπο του μετριοπαθούς Ισλάμ παρουσιάζει τέσσερις προβληματικές παραμέτρους:

α. Η Τουρκία θα πρέπει να αποκτήσει περισσότερα ισλαμικά χαρακτηριστικά και εντονότερη ισλαμική φυσιογνωμία προκειμένου να αναγνωριστεί ως 'εμπνέουσα' τα μουσουλμανικά κράτη της περιοχής

β. Το πρότυπο του μετριοπαθούς Ισλάμ αφορά, πρωτίστως, το κυβερνών κόμμα ΑΚΡ και όχι την ίδια την Τουρκία

γ. Υπονομεύεται η πορεία ένταξης της Τουρκίας στην ΕΕ, και

δ. Η Τουρκία αποτελεί αντικείμενο σύγκρισης με μουσουλμανικές και όχι με ευρωπαϊκές χώρες.

- Η περιφερειακή πολιτική της Τουρκίας αντιμετωπίζει πληθώρα αδιεξόδων, καθώς:

α. Οι μεσολαβητικές πρωτοβουλίες που ανέλαβε απεδείχθησαν ατελέσφορες

β. Η ουδετερότητά της τίθεται υπό έντονη αμφισβήτηση λόγω της υποστήριξής της προς τη Μουσουλμανική Αδελφότητα, και

γ. Η πολιτική των μηδενικών προβλημάτων με τα όμορα κράτη παρέμεινε σε ρητορικό επίπεδο και ουδέποτε ευοδώθηκε.

Εν τέλει, η κατεύθυνση που ακολουθεί η Τουρκία στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής, στην παρούσα χρονική συγκυρία, παραμένει ασαφής.

[Σχόλιο Πίνχας Αβίβι: Ουδείς γνωρίζει, αυτή τη στιγμή, το ποιος είναι ο στρατηγικός σύμμαχος της Τουρκίας]

Γ. Καθ. Όφρα Μπέντζιο [Ειδήμων στο Κουρδικό, Πανεπιστήμιο Τελ Αβίβ]

- Η προσφάτως συμφωνηθείσα τουρκο-κουρδική ειρηνευτική διαδικασία αποτελεί ευκαιρία δραματικής βελτίωσης των σχέσεων ανάμεσα στις εθνότητες που συνθέτουν τη σύγχρονη Τουρκία.

- Το Κουρδικό ζήτημα έχει επηρεάσει πολλές πτυχές της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής σε σχέση με τις

ΗΠΑ, την ΕΕ, τα όμορα κράτη της Μέσης Ανατολής κ.λπ. Ορισμένες χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, έχουν χρησιμοποιήσει το Κουρδικό ζήτημα εναντίον της Άγκυρας.

- Το Κουρδικό ζήτημα αποτέλεσε, επί μακρόν, αντικείμενο συνεργασίας με τη Συρία, το Ιράν και το Ιράκ. Εντούτοις, η Άγκυρα έχει περιέλθει σε απομόνωση από τα εν λόγω κράτη στο συγκεκριμένο ζήτημα και καλείται να το επιλύσει με τις δικές της δυνάμεις, εξ ου και η στροφή της προς την ημι-αυτόνομη κουρδική διοίκηση του βορείου Ιράκ.

Δ. Δρ. Αλεξάντερ Μούρινσον [Ειδήμων στην ενεργειακή πολιτική, ερευνητής στο BeSa Center]

- Η Τουρκία επιδεικνύει ιδιαίτερο ενδιαφέρον στο ισραηλινό φυσικό αέριο.

- Δεν δύναται να αποκλειστεί, εκ προοιμίου, το ενδεχόμενο ότι η πρόσφατη δυσλειτουργία που σημειώθηκε στον αγωγό, ο οποίος θα μεταφέρει πετρέλαιο από το βόρειο Ιράκ στην Τουρκία, οφείλεται σε τρομοκρατική ενέργεια.

- Η ενεργειακή ασφάλεια και η προστασία των ενεργειακών οδών έχει καταστεί ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα της διεθνούς πολιτικής σκηνής, στο οποίο δίδεται πλέον ιδιαίτερη έμφαση από τις ΗΠΑ, στη βάση του Δόγματος Κάρτερ.

- Μετά το πέρας του Ψυχρού Πολέμου και τη διάλυση της ΕΣΔΔ, η Τουρκία στόχευσε στο να μετατραπεί σε ενεργειακό κόμβο [hub], κάτι που έχει επιτύχει σε σημαντικό βαθμό, εάν αναλογιστεί κανείς τους αγωγούς – υφιστάμενους και μελλοντικούς – που διέρχονται από τον λιμένα Τσεϊχάν. Υπό την έννοια αυτή, η Άγκυρα συναγωνίζεται την Τεχεράνη, το δε πεδίο αντιπαράθεσης εντοπίζεται στο Ιράκ, όπου το μεν Ιράν προκρίνει τη μεταφορά πετρελαίου και ΦΑ μέσω του κεντρικού Ιράκ [άξονας Ιράν-Ιράκ-Συρίας], η δε Τουρκία κινείται προς την κατεύθυνση της μεταφοράς πετρελαίου από το βόρειο Ιράκ, που τελεί υπό κουρδικό έλεγχο. Παράλληλα, αναφοράς χρήζει η συμφωνία για τον αγωγό TANAP που θα μεταφέρει φυσικό αέριο από το Αζερμπαϊτζάν στην Ευρώπη μέσω Τουρκίας.

- Τα κοιτάσματα φυσικού αερίου που ανακαλύφθηκαν στην ανατολική Μεσόγειο από το Ισραήλ και την Κύπρο δύνανται να αλλάξουν τον ενεργειακό χάρτη της περιοχής, έχουν δε προσελκύσει το ενδιαφέρον της Ρωσίας, που επιθυμεί να διατηρήσει τη δεσπόζουσα θέση της στην κάλυψη των ενεργειακών αναγκών της ΕΕ. Η πλέον συμφέρουσα οδός μεταφοράς του ισραηλινού και του κυπριακού φυσικού αερίου, από οικονομικής απόψεως, συνίσταται στην κατασκευή αγωγού προς την Τουρκία, εντούτοις οι αδήποτε πρόβλεψη επί του θέματος θα ήταν παρακινδυνευμένη, για τους γνωστούς λόγους.

Ε. Καθ. Εφραίμ Ίνπαρ [Διευθυντής BesSa Center]

- Η Τουρκία είναι η χώρα που καθορίζει ανέκαθεν τον τύπο και το περιεχόμενο των σχέσεων με το Ισραήλ.

- Η ισραηλινή προσέγγιση έναντι της Τουρκίας περιέχει μία νοσταλγία για τη δεκαετία του '90, όταν οι διμερείς σχέσεις βρίσκονταν στο απόγειο. Εντούτοις, οι πολύ καλές σχέσεις εκείνης της περιόδου, ο «μήνας του μέλλοντος της δεκαετίας του '90», αποτελούν την εξαίρεση και όχι τον κανόνα, ενώ ερμηνεύονται ως ένα μεταψυχροπολεμικό φαινόμενο. Με άλλες λέξεις, το Ισραήλ αποτελεί τον «μικρό

αδελφό» του «μεγάλου αδελφού» που κέρδισε τον Ψυχρό Πόλεμο και η Τουρκία αποφάσισε να συσφίξει τις σχέσεις μαζί του.

- Η διαπραγματευτική μανία [mediation mania] αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής, παρά τα ανύπαρκτα αποτελέσματα που έχει παράξει.

- Ο νεοοθωμανισμός, ως τάση στην εξωτερική πολιτική της Τουρκίας εμφανίστηκε πριν την άνοδο του ΑΚΡ στην εξουσία, και όχι μετά από αυτή και ως συνέπιά της.

- Το ΑΚΡ παρέκλινε της κεμαλικής, δυτικόστροφης πολιτικής που ακολουθούσε η Τουρκία από ιδρύσεώς της. Η Άγκυρα δεν αποτελεί πλέον πιστό σύμμαχο της Ουάσιγκτον, σε βαθμό που να μπορεί να εκκλησθεί και ως δούρειος ίππος στις τάξεις του ΝΑΤΟ. Οι ΗΠΑ έχουν αντιληφθεί αυτήν την εξέλιξη, εντούτοις δεν ξέρουν, επί της ουσίας, το πώς να αντιδράσουν.

- Η Τουρκία κινείται πλέον στη λογική του 'Mecca Time Zone', όπως αποκάλυψε ήδη από το 2009 ο Υπουργός Εξωτερικών Αχμέτ Νταβούτογλου, στην ομιλία του στο Σαράγεβο, με σαφές νεοοθωμανικό περιεχόμενο.

- Η ρητορική του Ερντογάν κατά του Ισραήλ αποτελεί εργαλείο αύξησης της δημοτικότητας για τον Τούρκο Π/Θ.

- Η απολογία του Ισραήλ στην Τουρκία δεν έχει αποφέρει, μέχρι στιγμής, κανένα όφελος στο Ισραήλ. Αντίθετα, αποδυνάμωσε την αντιπολίτευση στην Τουρκία, ενώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι η έννοια της απολογίας, σε αυτήν την περιοχή της υδρογείου, ταυτίζεται με την αδυναμία και «οι αδύναμοι άνθρωποι δεν έχουν δεύτερη ευκαιρία στην περιοχή μας». Εν τέλει, το μέλλον των σχέσεων Ισραήλ-Τουρκίας δεν είναι λαμπρό ούτε πολλά υποσχόμενο.

- Η μεταφορά του ισραηλινού φυσικού αερίου μέσω της Τουρκίας κινείται στη σφαίρα της ουτοπίας, καθώς δεν εξυπηρετεί απολύτως κανένα στρατηγικό συμφέρον του Ισραήλ. Εν τω μεταξύ, το Κυπριακό ζήτημα εξακολουθεί να υφίσταται και δεν θα ήταν σοφό από μέρους του Ισραήλ να εμπλακεί σε αυτό.

- Η συνέχιση της εμφύλιας σύγκρουσης στη Συρία φαίνεται να αποτελεί την καλύτερη εξέλιξη για τα συμφέροντα του Ισραήλ.

Όλες οι προαναφερθείσες απόψεις είναι εξαιρετικά ενδιαφέρουσες και φυσικά μας αφορούν και μας επηρεάζουν άμεσα, όχι μόνο στην χάραξη της εξωτερικής μας πολιτικής, αλλά και σε διάφορα άλλα θέματα όπως οικονομικά, διπλωματικά, κοινωνικά κ.λπ. Να επισημάνουμε μόνο ότι το Πανεπιστήμιο του Μπάρ Ιλάν, στο Τελ Αβίβ είναι ένα εξαιρετικό πανεπιστημιακό ίδρυμα, το δε «Think Tank» BE SA (Begin-Sadat), προς τιμήν των δύο δολοφονημένων ηγετών Ισραήλ και Αιγύπτου που αγωνίστηκαν για την ειρήνη και δολοφονήθηκαν από ακραίους εθνικιστές της πατρίδος των (!!!) είναι από τα σημαντικότερα και πλέον αξιόπιστα όχι μόνο στην Μέση Ανατολή, αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο. Το γιατί η πατρίδα απουσιάζει από τέτοια διεθνή φόρα, μόνο σε αυτοκαταστροφικά σύνδρομα και σε εξηγήσεις της ψυχιατρικής επιστήμης μπορούν να αναζητηθούν και να δώσουν εξηγήσεις. Τουλάχιστον ελπίζουμε ότι η διπλωματική αποστολή μας στο Ισραήλ θα απέστειλε πλήρη στοιχεία και αναλύσεις του συνεδρίου.

Περί κοσμοσυστήματος και ιδιαιτεροκρατιών

Δοκίμιον

Του Υποστράτηγου ε.α. Κωνσταντίνου Αργυροπούλου

Αφορμή για το παρόν δοκίμιον είναι η τελευταίως επιδεικνυόμενη επιθετικότητα των ισλαμιστών εναντίον παντός αλλοπίστου ή αιρετικού στην Αίγυπτο την Συρία και σε μικρότερη κλίμακα αλλαχού.

Κατά μία πρώτη ιστορική προσέγγιση, η επιρροή των θεολογικο-θρησκευτικών επιδράσεων για την διεξαγωγή πολέμων άρχισε να φθίνει μετά το 1648 (Συνθήκη Βεσφαλίας). Μάλιστα τα σύγχρονα κράτη κατά τους τελευταίους αιώνες ουδέποτε ενεπλάκησαν σε πόλεμο στο όνομα της θρησκείας αλλά ούτε και ρύθμιζαν τους όποιους κανόνες εμπλοκής σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες θρησκευτικές επιταγές. Απ' εναντίας, θα λέγαμε, ότι το πνεύμα της ακολουθούμενης στρατηγικής ήταν προσαρμοσμένο στην σκληροπυρηνική προσέγγιση που καλλιεργήθηκε από τον Μακιαβέλλι και την μέθοδο χειρισμού των στρατηγικών επιλογών του Κλάουζεβιτς.

Η δημιουργία κοσμικών κρατών επιτελείται από τα τέλη του 19ου αιώνα και μετά. Το Ισλάμ ωστόσο, καθυστέρησε να αποποιηθεί την ιδέα του θρησκευτικού πολέμου. Κάποια κράτη, όπως η Αίγυπτος και η Συρία αφού αυτοπροσδιορίστηκαν σαν κοσμικά, βλέπουμε, ότι σήμερα υφίστανται την πίεση των παραδοσιακών ισλαμικών στοιχείων, με επιδίωξη την -έναντι παντός τιμήματος- επιστροφή των από την κοσμικότητα στον Ιερό Νόμο (Σαρία). Το ότι οι ηγέτες των χωρών αυτών χαρακτηρίζονται, ως αποτυχημένοι, είναι διότι αυτοί οι ηγέτες αρνούνται να επιστρέψουν στα από αιώνων ειωθότα.

Κατά τα τελευταία χρόνια έχουμε τα παραδείγματα του Λιβάνου, του Ιράν, του Αφγανιστάν και ενίων Αφρικανικών κοινωνιών, όπου η ιδέα του ιερού πολέμου είναι πολύ ισχυρή και αποδεικνύεται από τον αύξοντα εθελοντισμό των πιστών προς θυσίαν. Στις πλείστες των περιπτώσεων, καθώς παρατηρούμε, η θρησκευτική οργή των πιστών του Ισλάμ στρέφεται κατά της ηγετικής των ελίτ, την οποίαν θεωρούν, ότι έχει μολυνθεί από την άπιστη Δύση. Απόδειξη γι αυτό είναι και το γεγονός, ότι τελευταίως έχει επιταθεί ο ιερός πόλεμος και κινητοποιεί όλο και περισσότερους ανθρώπους σε σχέση με το παρελθόν. Και σαν μία πρώτη διαπίστωση είναι, ότι η ιδέα του πολέμου σαν συνέχιση της θρησκευτικής πίστης, όχι μόνον παραμένει ζωντανή αλλά και εκδηλώνεται με όλο και πιο ακραίες μορφές.

Το να ακολουθείται σήμερα ο Μακιαβέλλι ή ο Κλάουζεβιτς από τους δυτικούς θεωρητικούς κατά την μελέτη του Ισλάμ σαν αυτό να είναι στρατιωτική δύναμη προς αντιμετώπιση, δείχνει μάλλον αστοχία εκτιμήσεων και αδυναμία κατανόησης της σημασίας του Ιερού Πολέμου. Το να προσλαμβάνουν οι δυτικοί την αναταραχή την οποία αποκαλούν «αραβική άνοιξη» ή «αραβικό εμφύλιο» ή εσωτερική σουνιτο-σιιτική διαμάχη, σαν μία ιδιαιτεροκρατική εκδήλωση, που δεν απειλεί το κοσμοσύστημα ή

την γεωπολιτική ισορροπία, σημαίνει, ότι δεν έχουν υπολογίσει επαρκώς τις διαστάσεις των παραμέτρων του προβλήματος. Ασφαλώς και κάτι τέτοιο δεν μπορεί να ισχύει στις δυτικές οντότητες, που διακρίνονται για την σοβαρότητά τους στην σπουδή του Ισλάμ. Για εμάς τους υπόλοιπους η όλη υπόθεση συνιστά μία εικόνα πολιτικών χειρισμών, οι οποίοι χειρισμοί δεν αποκαλύπτουν τους μακρόπνοους γεωπολιτικούς των σχεδιασμούς.

Ωστόσο, η ανησυχία των δυτικών είναι εκπεφρασμένη και περιστρέφεται γύρω από το εάν ο χριστιανικός κόσμος εμπλεκόμενος σε πόλεμο εναντίον των ισλαμιστών ασκεί καθήκον ευσεβείας προς την ιδέα της ειρήνης ή εφαρμόζει μία επίδειξη ισχύος και διερμηνευση αποτροπής για κάθε μελλοντική εχθρική πρόθεση εναντίον της Δύσης.

Είναι η σύγκρουση Ισλάμ και Δύσης μία θρησκευτική έκφραση ή είναι ένα πλέγμα συγκεκαλυμμένων συμφερόντων, όπως π.χ. είναι ο πόλεμος μεταξύ πετρελαϊκών ή πολυεθνικών ή εμπορικών εταιρειών ή ίσως και άλλων αναποκαλύπτων στοιχείων;

Είναι ένα είδος εκδικήσεως των ισλαμιστών για κάποιες γεωπολιτικές συμπίεσεις ή αναμίξεις στο εσωτερικό τους εναντίον εκείνων, τους οποίους θεωρούν ολιγότερο σημαντικούς σε θέματα αυτοδιαχειρίσεως, όπως στις περιπτώσεις Ιράκ και Αφγανιστάν; Ή μήπως είναι εκδίκηση, που στρέφεται εναντίον εκείνων, οι οποίοι θεωρούν τους ισλαμιστές, ότι είναι τοποθετημένοι έξω από το πλαίσιο του πολιτισμού; Είναι μήπως καιροσκοπικοί υπολογισμοί, που άπτονται θεμάτων γεωοικονομίας; Δηλαδή, υπολογισμοί που σχετίζονται με την οικονομική ισχύ, η οποία κατά ένα μείζον της συστάσεώς της απαντάται στους αγωγούς ενέργειας (ηλεκτρική, πετρέλαιο, φυσικό αέριο), στις θαλάσσιες και χερσαίες οδούς εμπορίου, στις οδούς λαθρομετανάστευσης, στην διακίνηση ναρκωτικών, στην κάρπωση προϊόντων οργανωμένου εγκλήματος, στις κατευθυνόμενες πράξεις τρομοκρατικών ομάδων κλπ.

Είναι μήπως ένας παραμένων ιδεαλισμός, ο οποίος εξακολουθεί να κυριαρχεί σε ένα τμήμα ισλαμιστών, που θεωρούν εαυτούς παραγκωνισμένη ομάδα στην ίδια την θρησκευτικο-πολιτική κοινωνία στην οποία υπόκεινται;

Εκείνο, που φαίνεται αδιαφιλονίκητο είναι, ότι στον κόσμο μας υπάρχουν πολλαπλές ιδιαιτεροκρατίες, μεταξύ των οποίων είναι και η σφριγηλή και δυναμική έκφραση της ισλαμικής οντότητας, με τις δικές της αξιακές προτεραιότητες, οι οποίες στηρίζονται, αν όχι σε κάποια πολιτικο-κοινωνική ιδεολογία, σίγουρα όμως στηρίζονται στις περί πίστεως, προσευχής, συμπεριφοράς κ.α. σούρες (surah) του Κορανίου. Και μια αδιαμφισβήτητη διαπίστωση είναι, ότι οι δυτικοί αδυνατούν να εξηγήσουν με ταξικούς όρους την ισλαμική κοινωνική πραγματικότητα.

Και ερχόμαστε τώρα στο κύριο ερώτημα αυτού του δοκιμίου. Υπάρχει σύγκρουση πολιτισμών; Όπως τα

πράγματα δείχνουν ή όπως εξελίσσονται, υπάρχει μία ακήρυκτη διαμάχη με όχι καθαρή αντιπαράθεση πολιτισμών, δεδομένου, ότι σε κάθε περίπτωση υπάρχουν πολιτικοί διαισθηματισμοί των δυτικών και στα δύο στρατόπεδα. Ο καθένας εκτιμά και δρα ανάλογα με τη δική του ιδέα ενεργείας. Επί παραδείγματι οι Αμερικανοί στην περίπτωση της Συρίας στηρίζουν την ανατροπή του κοσμικού καθεστώτος συγκείμενοι στην πλευρά των ισλαμιστών. Ωστόσο, στην περίπτωση της Αιγύπτου βρίσκονται απέναντι στους ισλαμιστές. Οι Ρώσοι και οι Κινέζοι βρίσκονται σε θέση αντιδιαμετρική και εν εγρηγόρσει παρατηρούν. Αλλά όλα αυτά είναι συσχετισμοί, που μπορεί να μεταβληθούν με όση ταχύτητα υπαγορεύει η εκμετάλλευση των αναφυομένων εκάστοτε για έκαστον γεωπολιτικών πλεονεκτημάτων.

Η αγωνία ωστόσο περί πολιτισμικής επιδράσεως και έτι πλέον της ενδεχομένης συγκρούσεως των πολιτισμών, οφείλουμε να αναγνωρίσουμε, ότι συνεπικουρείται και από ένα άλλο γεγονός. Αυτό της εκδηλώσεως του ογκώδους μεταναστευτικού ρεύματος μουσουλμάνων προς τις δυτικές κοινωνίες.

Το «προφανώς» αθώο και εξυπηρετικό πολυπολιτισμικό φαινόμενο είναι αποτέλεσμα πολιτικού αιτήματος ομάδων, κυρίως μουσουλμανικών, που αισθάνονται παραγνωρισμένες ή καταπιεσμένες στην δική τους πατρίδα. Το παράδοξο στις δυτικές κοινωνίες είναι, ότι οι πολίτες των είναι διηρημένοι σε εκείνους, που βλέπουν την πολυπολιτισμικότητα σαν μία προοπτική ή και όχημα απελευθέρωσης των κοινωνιών από τις σταθερές της ίδιας αυτών παράδοσης και σε εκείνους, που οσφραίνονται την απειλή σαν την επικείμενη, σαν την αναπόφευκτη σύγκρουση των πολιτισμών.

Εδώ, η αντικειμενικότητα στις αναλύσεις είναι συνάρτηση ενίων παραγόντων με προεξάρχοντα τον οικονομικό, ο οποίος και ρυθμίζει την υφή της γεωοικονομίας, η οποία δεν εδράζεται σε πολιτικές ιδεολογίες και δεν συνάπτεται με θρησκευτικές ιδιαιτερότητες. Ο οικονομικός παράγων συμπαράτίθεται με εκείνους τους νόμους και τις αλήθειες, που ισχύουν σε όλον τον κόσμο, σε όλες τις ανθρωποομάδες, σε όλα τα κοινωνικά συστήματα, σε όλους

τους χρόνους, σε όλους τους τόπους. Για την οικονομία υπάρχει μόνον ένας οικουμενισμός.

Εκτός των διοράσεων των θεολογιών, όπως βλέπουμε στην πραγματικότητα, συνυπάρχουν πολλοί οικουμενισμοί. Αυτούς τους οικουμενισμούς τους συναντούμε σε επίπεδα λαϊκών αξιώσεων, σε κάθε κοινωνική κουλτούρα, σε κάθε φυλετική ομοειδία και σε κάθε λόγια άποψη, η οποία είναι το αποφαντικό προϊόν των βιοθεωρικών σπουδών στο κάθε ιδιαίτερο κομμάτι του κοσμοσυστήματος.

Εφόσον λοιπόν υπάρχει η παραδοχή, εκτός του οικονομικού οικουμενισμού (παγκοσμιοποίηση), ότι υπάρχει πολλαπλότητα οικουμενισμών, τότε βασανιστικά τίθεται το ερώτημα για εμάς τους Έλληνες, σχετικά με όλον αυτόν τον μουσουλμανικό κόσμο, που εισέρχεται λαθραίως στην χώρα μας, εάν αποτελεί στίγμα συγκρούσεως πολιτισμών. Να! Και βέβαια να! Με την εξαίρεση του οικονομικού παράγοντος, ασφαλώς και να! Είναι καθαρή απειλή. Είναι στοιχείο κοινωνικής αλλοιώσεως. Εργαλείο της Ελληνοχριστιανικής αποδόμησης. Είναι μελλοντική συμπίεση αλλαγής θρησκείας, δεδομένου, ότι το Ισλάμ είναι επιθετική θρησκεία και επιβάλλει τον δικό της οικουμενισμό.

Περιττόν, ως φυσικόν, είναι το ερώτημα, που αφορά σε θέματα ασφαλείας και αμύνης της χώρας. Όσοι ηγούνται των ενόπλων μας δυνάμεων -καθώς πιστεύουμε- ανησυχούν ειλικρινά για την ασφάλεια της χώρας, πλην όμως καλόν, φρόνιμον και προνοητικόν είναι να καταστούν πλέον πειστικοί και πιεστικοί προς τους κυβερνώντες, καταθέτοντας την αληθινή και όχι την εικονική πραγματικότητα στο πλαίσιο της δικής μας γεωπολιτικής και ιδιαιτερότητας.

Οι κυβερνώντες, κατά το δικό τους μερίδιο, οφείλουν να μεριμνήσουν στο να αποκτήσουν την πρέπουσα παιδεία, έστω και στο ελάχιστον της παιδείας, που ο Πλάτων συνιστά στους πολιτικούς. Να αγωνιούν επίσης και να μεριμνούν για το μέλλον των Ελληνικών γενεών και συνειδητά να αποβάλουν από το σύστημα της ιδιοτελώς ιδιοτεροκρατούμενης σκέψης των τις επόμενες εκλογές.

ΠΕΡΙ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ Α΄

(«Πας μη Έλλην βάρβαρος» ή «Έλληνες οι μετέχοντες της ελληνικής παιδείας» ;)

Του κ. Ανδρέα Κατσίφα, επιτίμου Αρεοπαγίτου

Μέσα στα πολλά προβλήματα που οι Έλληνες αντιμετωπίζουν με την οικονομική κρίση που μαστίζει τη χώρα από έξη και πλέον έτη, υπάρχει και αυτό του μεταναστευτικού, λόγω της ύπαρξης εκατομμυρίων αλλοδαπών, που έχουν κατακλύσει την πατρίδα μας με τάση συνεχούς αυξήσεως, ως συνέπεια των ταραχών σε γειτονικές και μη χώρες όπως η αποκαλούμενη αραβική άνοιξη. Ανακύπτει το θέμα αν υπάρχει δυνατότητα απορρόφησης των ξένων από την ελληνική κοινωνία και δυνατότητα αυτών να προσαρμοσθούν στα ήθη, τα έθιμα, τον πολιτισμό και γενικά στον ελληνικό τρόπο ζωής.

Γεγονός είναι ότι όλα τα έθνη, λίγο ή πολύ, με το πέρασμα των αιώνων υπέστησαν αλλοίωση από απόψεως εθνικής συνθέσεως, χωρίς να εξαιρείται και η Ελλάδα, αλλά σε τέτοιο ποσοστό ώστε και σήμερα να διατηρείται η ελληνικότητα των κατοίκων με την επιβίωση των παραδόσεων, της γλώσσας και των φυσικών και πνευματικών αρετών των προγόνων τους.

Το πρόβλημα της ελληνοποίησης των αλλοδαπών προσφύγων, οικονομικών ή πολιτικών μεταναστών, είναι όχι μόνον μεγάλο αλλά και σημαντικό και ο χειρισμός του από τους κυβερνώντες πρέπει να είναι εξαιρετικά σοβαρός και λεπτός ώστε ούτε την Ελλάδα να βλάψει ούτε το αίσθημα της ξενοφοβίας, του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας να τονώσει.

Πλήρης ανάπτυξη των ισχυόντων σήμερα για το θέμα αυτό δεν είναι δυνατόν να γίνει στα στενά περιθώρια ενός άρθρου, ούτε μπορούν να διατυπωθούν προτάσεις για το τι δέον γενέσθαι. Επί του παρόντος ως εισαγωγή στο θέμα ας αρκεσθούμε στις δυο αρχαίες ρήσεις που αναφέρονται στον υπότιτλο του παρόντος. Πρόκειται για την έκφραση δυο αντιθέτων απόψεων, που σηματοδοτούν διαφορετικούς χειρισμούς του προβλήματος. Ανάγκη να εκτεθούν η προέλευση και η έννοια του σχετικών όρων.

«Πας μη Έλλην βάρβαρος»

Η λέξη «βάρβαρος» είναι ηχοποιητή γιατί σχηματίστηκε από τον ήχο βαρ-βαρ (μπαρ-μπαρ), όπως γινόταν αντιληπτή η γλώσσα των ξένων από τα ώτα των Ελλήνων. Αναφέρεται σε αρχαία κείμενα όπως στην Ιλιάδα (Β, β67) τα Αργοναυτικά κ.α. Και σήμερα η Τυνησία και η Αλγερία αναφέρονται στη γλώσσα των ναυτικών ως Μπαρμπαριά.

Εννοιολογικώς η λέξη δηλώνει γλώσσα πτωχή, ασυνάρτητη, τραχεία και γενικά ακατανόητη. Κατ' επέκταση δηλώνει τον άξεστο και απολίτιστο άνθρωπο. Αντίθετα η ελληνική γλώσσα από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, με την αναγκαία εξέλιξή της, χαρακτηρίζεται από τον πλούτο, την αρμονία και τη μουσική προφορά της. Στο Λεξικό του Σουΐδα διαβά-

ζουμε για τη γλώσσα μας : «εστί φωνή σημαντική από

διανοίας εκπεμπομένη.....αρεταί δε του λόγου : ελληνισμός, σαφήνεια, συντομία, πρέπον». Το πόσο σημαντική υπήρξε η ελληνική γλώσσα για την εξέλιξη της ανθρωπότητας στο πολιτιστικό και επιστημονικό πεδίο, γίνεται αντιληπτό από το ότι σε όλες τις πολιτισμένες, ευρωπαϊκές και μη, χώρες χρησιμοποιούνται αυτούσιες ελληνικές λέξεις για εφηρημένες έννοιες άγνωστες στη γλώσσα των προγόνων τους, που περιοριζόταν σε αντικείμενα και δραστηριότητες του καθημερινού βίου. Ο αείμνηστος καθηγητής Ξενοφών Ζολώτας εκφώνησε αγγλιστί ολόκληρο λόγο αποκλειστικά με ελληνικές λέξεις οικονομικού περιεχομένου. Το ίδιο έκαναν και άλλοι επιστήμονες στις ομιλίες τους για ιατρικά ή άλλης φύσεως θέματα. Δεν είναι λίγοι οι ξένοι διανοούμενοι που χαρακτηρίζουν τις ευρωπαϊκές γλώσσες ως κρυπτοελληνικές. Παρά το εκ των ένδον πλήγμα που υπέστη ο ελληνικός λόγος με την εισαγωγή δια νόμου του μονοτονικού συστήματος και τη συστηματική υποβάθμιση του μαθήματος των αρχαίων ελληνικών (όπως και της ιστορίας), όταν σε άλλες χώρες όχι μόνον διδάσκονται αλλά και πριμοδοτούνται οι ενδιαφερόμενοι, η ελληνική γλώσσα αναγνωρίζεται γενικώς ως η μητέρα όλων, τουλάχιστον των ευρωπαϊκών, και η διαιώνισή της βέβαιη.

Η ρήση «πας μη έλλην βάρβαρος» πρέπει να εκλαμβάνεται πλέον ως σχετική και όχι απόλυτη έννοια. Τούτο γιατί υπήρξαν και Έλληνες αναμφίβολα το γένος που δεν γνώριζαν την ελληνική γλώσσα, όπως συνέβη με τους παλαιότερους Έλληνες της Τουρκίας που μετανάστευσαν στην Ελλάδα εκούσια ή ακούσια με την ανταλλαγή πληθυσμών, που ήξεραν μόνον τούρκικα, αλλά και αλλοδαποί που χειρίζονται άπταιστα τα ελληνικά από την εκπαίδευσή τους στην Ελλάδα ή στη χώρα της καταγωγής τους, όπως και ξένοι που εκπολιτίστηκαν όταν το ελληνικό πνεύμα διαδόθηκε παντού.

«Έλληνες οι μετέχοντες της Ελληνικής Παιδείας»

Η φράση αποδίδεται στον Αθηναίο διδάσκαλο της ρητορικής Ισοκράτη, σύγχρονο του Αθηναίου ρήτορα Δημοσθένη, και εξάγεται κατά τους φρονούντες την ταυτότητα των ξένων που εκπαιδεύτηκαν σε ελληνικές πόλεις και κυρίως στην Αθήνα, και των εκ καταγωγής Ελλήνων, από περικοπή (50) του «Πανηγυρικού Λόγου» του. Ο Ισοκράτης καλλιέργησε τη λογοτεχνική μορφή της επιστολογραφίας, την οποία ακολούθησαν άλλοι, όπως ο Απόστολος Παύλος και τα νεότερα χρόνια ο Παντίτ Νεχρού (επιστολές προς την Ίντιρα). Η εποχή που έζησε και έδρασε ήταν εξαιρετικά ταραγμένη και οι μεταξύ των ελληνικών πόλεων-κρατών εμφύλιες συγκρούσεις είχαν εξά-

ρει τα τοπικιστικά πάθη σε βαθμό που κάθε ελληνική πόλη-κράτος να θεωρεί εχθρούς της ακόμη και τους γείτονές της Έλληνες αποδίδοντας σ' αυτούς ανοίκειους χαρακτηρισμούς ακόμα και βαρβαρότητα. Οπαδός της αντιλήψεως αυτής υπήρξε ο Δημοσθένης. Αντιθέτως ο Ισοκράτης, πιο διορατικός, διείδε ότι ο Ελληνισμός μόνον με τη συνένωση όλων των Ελλήνων υπό την ηγεσία μιας και μόνον από τις ελληνικές φυλές μπορούσε να μεγαλουργήσει και να απελευθερώσει ελληνικά εδάφη, που κατείχαν ξένοι, όπως την Ιωνία που την αποκαλεί Παραλία. Οι Μακεδόνες υπό την ηγεσία του Φιλίππου Β' και του γιου του Αλεξάνδρου ήσαν τότε σε ακμή και μπορούσαν με τη βοήθεια και των λοιπών Ελλήνων να πραγματοποιήσουν το όραμα του Ισοκράτη να καταργηθούν οι διακρίσεις σε Έθνες, Δωριείς, Αιολείς κλπ και να ενεργήσουν οι Έλληνες ως Πανέλληνες. Υπό το πνεύμα αυτό πρέπει να αναγνωσθεί και η περικοπή του «Πανηγυρικού» του που έχει ως εξής : «τοσούτον δε απολέλοιπεν η πόλις ημών περί το φρονεῖν και λέγειν τους άλλους ανθρώπους, ὥσθ' οι ταύτης μαθηταὶ των άλλων διδάσκαλοι γεγόνασι και των Ελλήνων ὄνομα πεποίηκε μηκέτι του γένους αλλά της διανοίας δοκεῖν εἶναι, και μάλλον Έλληνες καλεῖσθαι τους της παιδείσεως της ημετέρας ἢ τους της κοινῆς φύσεως μετέχοντας». Αν και η κατανόηση των ρήσεων αυτών είναι ευχερής για τους γνωρίζοντες ακόμη και στοιχειώδη αρχαία ελληνικά, χρήσιμο είναι να επισημανθούν ορισμένες λέξεις του «κλειδιά» για την εξαγωγή ασφαλούς συμπεράσματος. Οι λέξεις αυτές είναι : απολέλοιπεν, φρονεῖν, λέγειν, γένος, δοκεῖν, παιδευσίς, κοινή φύσις.

Απολέλοιπεν : Παρακείμενος του ρήματος απολείπω που σημαίνει υστερώ, μένω πίσω ἢ μακριά. Σε όλα τα έγκυρα λεξικά της ελληνικής γλώσσας (Δ. Δημητράκου, Lidel-Scot, Χρ. Γιοβάνη κλπ) η λέξη αποδίδεται ως εγκατάλειψη, καθυστέρηση και υπό την ίδια έννοια με άλλες ελληνικές λέξεις. Στο λεξικό μάλιστα του Δημητράκου αναφέρεται και η φράση του Ισοκράτη «τοσούτον τους άλλους απολέλοιπεν» με την ερμηνευτική σημασία της «τόσο έχουν μείνει πίσω (η πόλις των Αθηνών)».

Φρονεῖν : Η λέξη αυτή σε απαρηματικό τύπο δηλώνει το φρόνημα των Αθηναίων που έπρεπε να κυριαρχεί έναντι των ξένων αλλά είχε υποβαθμισθεί στην εποχή του.

Λέγειν : Αναφέρεται στην ικανότητα του ομιλείν, δηλαδή του λόγου και την καλλιέργεια της γλώσσας.

Δοκεῖν : Η λέξη προέρχεται από το ρήμα δοκῶ (-έω) και σημαίνει νομίζω, φαντάζομαι, θεωρώ εύλογο, αρέσκομαι.

Παίδευσις : Ο Ισοκράτης εννοεί την εκπαίδευση και μόνον, χωρίς να την επεκτείνει και στην αθηναϊκή (ελληνική) παιδεία, που περιλαμβάνει όχι μόνον την εκμάθηση της γλώσσας αλλά τον εν γένει ελληνικό πολιτισμό, δηλαδή αυτό που χαρακτηρίζεται σήμερα υπό τον ξενικό όρο «κουλτούρα».

Είναι προφανές ότι ο Ισοκράτης με την προαναφερθείσα περικοπή του Λόγου του αποσκοπεί στο να στη-

λιτεύσει, να ψέξει και γενικότερα να αποδώσει μομφή στην υποβάθμιση της γλώσσας και του φρονήματος των Αθηναίων της εποχής του, και χρησιμοποιώντας την υπερβολή, σύνθετες μέσο των ρητόρων για να κεντρίσουν το ενδιαφέρον των ακροατών τους, να τους οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι δεν είναι προς το συμφέρον των Αθηναίων και κατ' επέκταση των Ελλήνων, να παραδίδουν τους τομείς αυτούς σε ξένα χέρια, έτσι ώστε να νομίζουν (οι ξένοι) ότι είναι περισσότερο Έλληνες από τους Έλληνες.

Κοινή φύσις-γένος : Είναι η καταγωγή, η εκ φύσεως προέλευση από έλληνες γονείς. Κατά περιεργό τρόπο (μεταφραστικό λάθος ;) η περικοπή του «Πανηγυρικού» που αναφέρθηκε μεταφράσθηκε στη νεοελληνική με αντίθετη έννοια. Έτσι διαβάζουμε στην έκδοση του National Geographic «ΙΣΟΚΡΑΤΗ ΛΟΓΟΙ» (όπως και σε άλλες εκδόσεις) την απόδοση της περικοπής αυτής ως εξής : «Σε τέτοιο βαθμό, λοιπόν, ξεπέρασε η πόλη μας όλους τους άλλους στην πνευματική ανάπτυξη και στην τέχνη του λόγου, ὥστε οι δικοί της μαθητές έγιναν δάσκαλοι στους άλλους. Το ὄνομα, πάλι, Έλληνες έφτασε να μη σημαίνει πλέον την καταγωγή, αλλά την πνευματική καλλιέργεια, και Έλληνες να ονομάζονται περισσότερο όσοι παιδεύτηκαν με τις δικές μας αρχές αγωγής και μόρφωσης παρά αυτοί που έχουν την ίδια με εμάς καταγωγή». Έτσι, κατά τον μεταφραστή, το «απολέλοιπεν» έγινε «ξεπέρασε», το «φρονεῖν» έγινε «πνευματική ανάπτυξη», το «δοκεῖν» έγινε «ονομάζονται» και η κατά την πραγματική έννοια «παιδευσίς» να έχει την ευρύτερη έννοια της κουλτούρας. Πρόκειται περί παραμόρφωσης του περιεχομένου εγγράφου, όπως λέγεται στα νομικά, και αποτελεί λόγο αναίρεσης της εσφαλμένης απόφασης σύμφωνα με τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (άρθρο 559 αριθμός 20). Και για να γίνει περισσότερο κατανοητή η πραγματική θέση του Ισοκράτη στο θέμα της ξένης καταγωγής ανθρώπων, πρέπει ν' αναφερθεί ότι (ο Ισοκράτης) παρακίνησε με επιστολές του Έλληνες ηγέτες ελληνικών πόλεων, όπως τον Αρχίδαμο, βασιλέα της Σπάρτης, τον Φίλιππο της Μακεδονίας κ.α., να κινηθούν κατά των βαρβάρων προς απελευθέρωση ελληνικών εδαφών ἢ για να εκδικηθούν προσβολές του παρελθόντος, χωρίς να ξεχωρίζει μεταξύ αυτών τους εκπαιδευμένους στην ελληνική γλώσσα. Ακόμη πιο έντονα ο Ισοκράτης εκφράζει την αντίθεσή του στην πολιτογράφηση ξένων σε ελληνικές πόλεις με τον «Περί Ειρήνης» Λόγο του (89) γράφοντας : «Δεν πρέπει να μακαρίζει κάποιος την πόλη που μαζεύει απερίσκεπτα πολλούς ανθρώπους και τους πολιτογραφεί πολίτες, αλλά εκείνη που διασώζει τη γενιά των ανθρώπων που την κατοικούσαν από την εποχή της ίδρυσής της».

Το θέμα, όμως δεν εξαντλείται στα πλαίσια αυτού του άρθρου, και, αν οι συνθήκες και καλή διάθεση των εκδοτών του έγκριτου αυτού περιοδικού το επιτρέψουν, θα επανέλθω για πληρέστερη ανάπτυξη του προβλήματος της πολιτογράφησης των ξένων μεταναστών στην Ελλάδα.

Συζητήσεις Αμερικής-Ρωσίας

Του Υποστρατήγου ε.α. Άρη Διαμαντοπούλου
Ψυχολόγου – Άρος Φιλοσοφίας

Η απειλή βομβαρδιστικής επίθεσης της Αμερικής εναντίον στόχων του Καθεστώτος Άσαντ στη Συρία, στην περίπτωση πραγματοποίησής της θα έφερνε, για πρώτη φορά στη σύγχρονη ιστορία απ' ευθείας σε δοκιμασία το επιθετικό οπλοστάσιο της Αμερικής με το αντίστοιχο αμυντικό της Ρωσίας.

Επειδή όμως ο πόλεμος αυτός θα είχε και άλλες περιπλοκές, λόγω των πολλών «παικτών», ήταν πολύ πιθανόν να ενέπλεκε μεταξύ των άλλων και το Ιράν, αυτή η πιθανότητα θα αποτελούσε μία ευκαιρία για την Αμερική να βομβαρδίσει τα πυρηνικά του εργοστάσια, γεγονός το οποίο επεδίωκε και πίεζε και το Ισραήλ, χάριν της δικής του ασφάλειας.

Οπότε δύναται να εκτιμηθεί, ότι τα χημικά όπλα αποτελούσαν την αφορμή για επέμβαση στο Ιράν ή ότι η Αμερική επεδίωκε «με ένα σμπάρο δύο τρυγώνια», όπως λέει και η παροιμία.

Ο Μπαράκ Ομπάμα, όμως, μπροστά στις αρνητικές αντιδράσεις στο εσωτερικό της Αμερικής, αλλά και της διεθνούς κοινής γνώμης, αποφάσισε να δώσει διπλωματική λύση και άρχισαν οι σχετικές γι αυτό το σκοπό συζητήσεις με τη Ρωσία, μέσω των υπουργών Εξωτερικών Κερι και Λαβρόφ αντιστοίχως.

Υστερα από ορισμένες ημέρες σκληρών διαπραγματεύσεων κατέληξαν σε συμφωνία τα χημικά όπλα του Άσαντ της Συρίας να ελεγχθούν και να καταστραφούν με τη φροντίδα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), η οποία επικυρώθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας, πλην όμως η ετοιμότητα για πολεμική επέμβαση παραμένει σε περίπτωση ασυνέπειας.

Η διάρκεια, όμως, αυτών των άμεσων συζητήσεων μεταξύ Αμερικής και Ρωσίας εγείρει κάποια ερωτήματα: μήπως, με αφορμή τα χημικά όπλα του Άσαντ, δόθηκε η

δυνατότητα να συζητήσουν και από κοινού να προωθήσουν λύσεις και για τα' άλλα θέματα της Εγγύς και Μέσης Ανατολής; Ο «καιρός» θα δείξει ...

Αλλά η πρώτη θετική ένδειξη στο ερώτημα ήλθε με την παρουσία του ίδιου του προέδρου του Ιράν, Χασάν Ροχανί, στη Γενική συνέλευση του ΟΗΕ, κατά την οποία καταδίκασε την κατοχή και τη χρήση πυρηνικών όπλων και επανειλημμένως εξέφρασε την επιθυμία για αποκατάσταση της ειρήνης με την Αμερική και γενικά με τη Δύση.

Οπότε στην περίπτωση αποκατάστασης αυτών των ειρηνικών σχέσεων εκτιμάται, ότι άμεσα θα είναι επωφελείς για την ασφάλεια του Ισραήλ, το οποίο απειλείται απ' ευθείας από το Ιράν, αλλά και προβλήματα έχει από τις δορυφόρες οργανώσεις του Χεζμπολάχ και Χαμάς.

Έμμεσα στη συνέχεια μπορεί να συμβάλλει και στην επίλυση του Παλαιστινιακού αν συμφιλιώσει τη Χαμάς με τους Κυβερνητικούς ομοεθνείς τους, εφόσον πλέον δεν θα υποστηρίζονται η Χαμάς και η Χεζμπολάχ από το Ιράν.

Ο εμφύλιος δυστυχώς στη Συρία μάλλον θα εκτονωθεί από μόνος του, εξασθενώντας τους εμπολέμους, με τραγικό θύμα την ίδια τη Συρία στο σύνολό της και για την οποία θα έχει συμφωνηθεί κάποια λύση μεταξύ Αμερικής και Ρωσίας.

Και ασφαλώς θα υπάρχουν και ρυθμίσεις για τους γεωπολιτικούς ρόλους, τόσο της Ρωσίας όσο και του Ιράν στην ευρύτερη περιοχή της Εγγύς και Μέσης Ανατολής.

Αυτές οι εξελίξεις εκτιμάται, ότι ευνοούν την πατρίδα μας, διότι ένα ασφαλές Ισραήλ καθιστά ισχυρό και έναν άξονα Ισραήλ-Κύπρου και Ελλάδας, ο οποίος είναι δυνατόν, υπό τις ανωτέρω συνθήκες, να συντελέσει και στην επίλυση του Κυπριακού.

Πειραιάς, 1 Οκτωβρίου, 2013

Η Μετανάστευση στην Ευρώπη

Του Υποστρατήγου ε.α. Άρη Διαμαντοπούλου
Ψυχολόγου – Δρος Φιλοσοφίας

Η μετανάστευση πληθυσμιακών ομάδων ανέκαθεν συνέβαινε, επαναλαμβάνεται και στην εποχή μας.

Αποτελεί φυσικό νόμο η έλλειψη και τα κενά να συμπληρώνονται αυτόματα από την υπερπληρότητα (ο νόμος των συγκοινωνούντων δοχείων στα ρευστά υγρά και αέρια).

Εκτιμάται, ότι αυτή είναι, εκτός των άλλων συνθηκών, η ουσιαστική φυσική αιτία της μετακίνησης κατά παράνομο (λαθραίο), ως επί το πλείστον τρόπο, πληθυσμιακών ομάδων από χώρες της Ασίας και της Αφρικής προς τη γερασμένη πληθυσμιακά Ευρώπη, η οποία έχει έλλειψη από δυναμικές ηλικίες λόγω της υπογεννητικότητας, παρά την αντίφαση του μεγάλου ποσοστού ανεργίας στην Ευρώπη, σε νέους ανθρώπους.

Από τους κοινωνιολόγους έχει καταγραφεί, ότι όσο περισσότερο φτωχός είναι ένας λαός, τόσο αυξάνεται η γεννητικότητα του.

Αξίζει όμως η επιστήμη ν' ασχοληθεί και με το φαινόμενο της υπογεννητικότητας στην Ευρώπη και γενικά στις προηγμένες χώρες.

Οφείλεται στην αστικοποίηση του γεωργικού πληθυσμού;

Διότι η Ελλάδα, όσο ήταν κατ' εξοχήν γεωργική χώρα, οι οικογένειες ήταν πολυμελείς.

Οφείλεται στην έξοδο της γυναίκας στην αγορά εργασίας και ως εξ αυτού του γεγονότος, στην έλλειψη φροντίδας των παιδιών της από την Πολιτεία;

Οφείλεται στις υψηλές απαιτήσεις απόκτησης αγαθών στη σύγχρονη καταναλωτική εποχή και τι πρέπει να γίνει εκ μέρους της Πολιτείας προς εξισορρόπηση αυτής της εξελικτικής πραγματικότητας;

Η απάντηση είναι η λύση της υπογεννητικότητας;

Τότε σημαίνει, ότι η Ευρώπη έχει καταδικάσει τον εαυτόν της σε θάνατο, διότι λαοί που δεν προσαρμόζονται εξαφανίζονται, σύμφωνα με τον Κάρολο Δαρβίνο.

Επομένως η Ευρώπη έχει ανάγκη συμπλήρωσης του πληθυσμού της με δυναμικές ηλικίες και εφόσον η έλλειψη δεν μπορεί να καλυφθεί ενδογενώς, προκύπτει άμεση ανάγκη κάλυψής της με τη μετανάστευση από εξειδικευμένες εργατικές ομάδες.

Άρα χρειάζεται ένας κεντρικός σχεδιασμός μεταναστευτικής πολιτικής από την Ευρώπη ο οποίος ν' ανταποκρίνεται στις ειδικές συνθήκες των Χωρών της.

Διότι δεν μπορεί η Ευρώπη και ιδιαίτερα η Βόρεια να μη συμπάσχει με τη Νότια και ιδιαιτέρως με την Ελλάδα, η οποία δέχεται τη μεγάλη και λίαν δυσανάλογη, προς τις δυνατότητές της, πίεση από τα κύματα των παρανόμων μεταναστών, οι οποίοι ωθούνται από την Τουρκία, προφανώς με τον σκοπό αλλοίωσης της πολιτισμικής ταυτότητας της Ευρώπης.

Ιστορικά η Ελλάδα υπήρξε ο προμαχώνας της Ευρώπης έναντι επιδρομών εξ Ανατολής και τώρα προμαχώνας είναι έναντι των πολυπληθών μεταναστών από την Ασία.

Εμφαντικά από τον Πλάτωνα διακηρύσσεται στον «Μενέξενο» οι Έλληνες έσωσαν όχι μόνο τους ομογενείς τους και τους ομογλώσσους τους, αλλά και τους Ευρωπαίους από την Περσική υποταγή.

Υποχρέωση της Ευρώπης λοιπόν είναι η ασφάλεια των Ανατολικών, προς Τουρκία, συνόρων της Ελλάδας από τα κύματα των λαθρομεταναστών.

Ασφαλώς αυτή η λήψη των αποτρεπτικών μέτρων για τη λαθρομετανάστευση δεν συνεπάγεται, ότι δεν θα υπάρχει επιλογή μεταναστευτικής πολιτικής προς συμπλήρωση του γηγενούς πληθυσμού της Ευρώπης.

Αυτή όμως η επιλεκτική μεταναστευτική πολιτική πρέπει να συνοδεύεται με την παροχή ομαλών συνθηκών διαβίωσης από τη φιλόξενη χώρα και με την προσπάθεια αφομοίωσής τους από τον Ευρωπαϊκό πολιτισμό, με τελικό σκοπό τουλάχιστον να γίνουν φίλοι της κάθε φιλοξενούσας Ευρωπαϊκής Χώρας.

Τέλος, το πρόβλημα της υπογεννητικότητας και της μετανάστευσης επιβάλλουν, μεταξύ των άλλων πολλών λόγων, την ανάγκη της οικονομικής και πολιτικής ενοποίησης της Ευρώπης σε μία διαλεκτική σύνθεση των νοοτροπιών και της διαφορετικότητας των προβλημάτων μεταξύ των λαών της Βόρειας και Νότιας Ευρώπης, πρόβλημα προς επίλυση, κυρίως από τους εμπειρογνώμονες.

Η Ευρώπη όμως επιβάλλεται να προχωρήσει προς την πλήρη ένωσή της με ταχύτερο βηματισμό, υπερβαίνοντας τη σημερινή οικονομική της κρίση.

Η σημερινή Ελλάδα αποτελεί περίπτωση φθίνοντος έθνους

† Του Παναγιώτη Κονδύλη*

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο του “Πλανητική πολιτική μετά τον ψυχρό πόλεμο” και αναδημοσιεύθηκε τον Απρίλιο από την LiFO με ευρεία διαδικτυακή διάδοση και αναπαραγωγή.

<http://sxoliopoliti.blogspot.gr/2012/08/1992.html>

<http://bluebig.wordpress.com/2013/05/18/%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B3%CE%B9%CF%8E%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%B4%CF%8D%CE%BB%CE%B7%CF%82-%CE%B7-%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BD%CE%AE-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4/>

Ο αναγνώστης του ακολουθούντος κειμένου θα εντυπωσιασθεί από την ακρίβεια της ρηξικέλευθης ανάλυσης της παθογένειας της νεοελληνικής κοινωνίας και του νεοελληνικού κράτους και την σχεδόν ανατριχιαστική διορατικότητα με την οποία “έβλεπε” προ εικοσαετίας όσα επακολούθησαν, θεωρώντας ήδη από τότε, ότι χρονικά περιθώρια δεν υπάρχουν: *«στην Ελλάδα δεν υπάρχουν πια περιθώρια για μισόλογα και διακριτικούς υπαινιγμούς»*.

Η σημερινή Ελλάδα αποτελεί ακριβώς περίπτωση φθίνοντος έθνους, το οποίο εκλαμβάνει τις έμμενες μυθολογικές του ιδέες για τον εαυτό του ως ρεαλιστική αυτεπίγνωση. Δεν είναι διόλου περίεργο ότι η ψυχολογική αυτή κατάσταση συχνότατα παρουσιάζει συμπτώματα παθολογικού αυτισμού γιατί το απαραίτητο υπόβαθρο και πλαίσιο της υγιούς αυτεπίγνωσης είναι η γνώση του ευρύτερου περιβάλλοντος κόσμου, μέσα στον οποίο καλείται να δράσει ένα ατομικό ή συλλογικό υποκείμενο, αποτιμώντας κατά το δυνατόν νηφάλια τις δυνατότητες του και υποκαθιστώντας τη νοσηρά εγωκεντρική αρχή της ηδονής με τη φυσιολογικά εγωκεντρική αρχή της πραγματικότητας. Όπως οι κατώτεροι ζωικοί οργανισμοί, έτσι και οι σημερινοί Έλληνες αντιδρούν με έντονες αντανάκλαστικές κινήσεις μονάχα σ’ ό,τι τους ερεθίζει άμεσα και ειδικά• οι δηλώσεις κάποιου «φιλέλληνα» στη Χαβάη ή κάποιου «μισέλληνα» στη Γροιλανδία (κι ας μη μιλήσουμε καθόλου για τα όσα παρεμφερή μαθαίνει κανείς από τις Βρυξέλλες ή την Ουάσιγκτον) ευφραίνουν ή εξάπτουν, αναλόγως, τα πνεύματα πολύ περισσότερο απ’ ό,τι τα απασχολούν τα ουσιώδη, αν και συχνά αφανή, μεγέθη της πολιτικής και της οικονομίας.

Επίσης ελάχιστοι φαίνεται να ενδιαφέρονται για τα πολιτικά συμπαρομαρτούντα των διαγραφόμενων οικολογικών στενωπών ή για τις προσεχείς συνέπειες της μετανάστευσης των λαών σε μια χώρα τόσο ευπαθή οικολογικά και τόσο έκθετη γεωγραφικά όσο η Ελλάδα. Όμως η έλλειψη, και μάλιστα η άρνηση, της αυτεπίγνωσης δεν φαίνεται μόνον έμμεσα στη στενότητα της πολιτικής κοσμοεικόνας, από την οποία συνήθως αφορμώνται οι συζητήσεις πάνω στην εθνική πολιτική. Φαίνεται και άμεσα, στον τρόπο διεξαγωγής αυτών των συζητήσεων. Στο επίκεντρό τους βρίσκονται δηλ. περισσότερο ή λιγότερο θεμελιωμένες σκέψεις και γνώμες για το ποιά τροπή θα πάρει αυτή ή εκείνη η συγκεκριμένη εξέλιξη και για το αν αυτή ή εκείνη η ενέργεια ενδείκνυται ή όχι, πράγμα που συχνότατα οδηγεί στη γνωστή και προσφιλή πολιτικολογία και τραπεζορητορεία. Δεν θίγεται όμως ο ακρογωνιαίος λίθος κάθε πολιτικής προβληματικής: ποιά είναι η ταυτότητα και

η οντότητα του πολιτικού υποκειμένου, για τις πράξεις, τις παραλείψεις και το μέλλον του οποίου γίνεται λόγος; Πιο συγκεκριμένα: ποιά είναι η σημερινή φυσιογνωμία της Ελλάδας και τι προκύπτει απ’ αυτήν ως προς την ικανότητά της να ασκήσει εθνική πολιτική μέσα στις σημερινές πλανητικές συνθήκες; Η εσωτερική αποσύνθεση, την οποία κανείς αφήνει να προχωρήσει όσο δεν φαίνεται ν’ αντιμετωπίζει άμεσο κίνδυνο, του στερεί τα απαιτούμενα μέσα και περιθώρια ελιγμών όταν η ανάγκη σφίγγει.

Υπάρχει διάχυτη η εντύπωση ότι μόλις εμφανισθεί στο διεθνές προσκήνιο η Ελλάδα (ολόκληρη Ελλάδα!) και υψώσει τη φωνή για τα δικά της, η κοινωνία των εθνών θα αφήσει τις δικές της έγνοιες και θα ενδιαφερθεί για τα ελληνικά αιτήματα, περίπου αποσβολωμένη από την ηθική λάμψη τους. Η προβολή της εξ ορισμού ανώτερης ηθικής διάστασης φαίνεται να απαλλάσσει από τους ταπεινούς μόχθους και τους παραζαλιστικούς λαβυρίνθους της συγκεκριμένης πολιτικής, φαίνεται δηλ. ότι αρκεί να έχει κανείς το δίκαιο με το μέρος του για να έχει κάνει σχεδόν τα πάντα, όσα εξαρτώνται απ’ αυτόν. Στον υπόλοιπο κόσμο εναπόκειται να αντιληφθεί το ελληνικό δίκαιο και να πράξει ανάλογα. Η ελληνική πλευρά συχνότατα θεώρησε και θεωρεί ως αδιανόητο ότι οι άλλοι μπορούν να έχουν (ειλικρινά ή όχι) διαφορετική αντίληψη για το τι είναι δίκαιο• επίσης δυσκολευόταν και δυσκολεύεται να συμφιλιωθεί με τη σκέψη ότι οι άλλοι δεν παίρνουν πάντα τοις μετρητοίς τους ισχυρισμούς της κι ότι χρησιμοποιούν και άλλες πηγές πληροφοριών ή ακούνε και άλλες απόψεις. Εκείνο όμως που προ παντός αρνείται να κατανοήσει σε μόνιμη βάση η ελληνική πλευρά, καθώς έχει αυτοπαγιδευθεί στις υπεραναπληρώσεις των ηθικολογικών άλλοθι, είναι ότι κάθε ισχυρισμός και κάθε διεκδίκηση μετρούν μόνο τόσο, όσο και η εθνική οντότητα που στέκει πίσω τους. Όποιος λ.χ. μονίμως απαιτεί δάνεια και επιδοτήσεις για να χρηματοδοτήσει την οκνηρία και την οργανωτική του ανικανότητα δεν μπορεί να περιμένει ότι θα εντυπωσιάσει ποτέ κανέναν με τα υπόλοιπα «δικάιά» του.

Ούτε μπορεί κανείς να περιμένει ότι θα ληφθεί ποτέ σοβαρά υπ' όψιν μέσα στο διεθνές πολιτικό παιχνίδι, αν δεν έχει κατανοήσει, και αν δεν συμπεριφέρεται έχοντας κατανοήσει, ότι, πίσω και πέρα από τις μη δεσμευτικές διακηρύξεις αρχών ή τις αόριστες φιλοφρονήσεις, τις φιλίες ή τις έχθρες τις δημιουργεί και τις παγιώνει η σύμπτωση ή η απόκλιση των συμφερόντων. Όμως στη βάση αυτή μπορεί να κινηθεί μόνον όποιος έχει την υλική δυνατότητα να προσφέρει τόσα, όσα ζητά ως αντάλλαγμα. Με άλλα λόγια: οι κινήσεις στο πολιτικό-διπλωματικό πεδίο αποδίδουν όχι ανάλογα με το «δίκαιο», το οποίο άλλωστε η κάθε πλευρά ορίζει για λογαριασμό της, αλλά ανάλογα με το ιστορικό και κοινωνικό βάρος των αντίστοιχων συλλογικών υποκειμένων, το οποίο όλοι αποτιμούν κατά μέσον όρο παρόμοια, όπως γίνεται και με τα εμπορεύματα στην αγορά. Επί πλέον καμιά προστασία και καμιά συμμαχία δεν κατασφαλίζει τελειωτικά οποιόν βρίσκεται μαζί της σε σχέση μονομερούς εξάρτησης. Η αξία μιας συμμαχίας για μια ορισμένη πλευρά καθορίζεται από το ειδικό βάρος της πλευράς αυτής μέσα στο πλαίσιο της συμμαχίας. Ισχυροί σύμμαχοι είναι άχρηστοι σ' όποιον δεν διαθέτει ο ίδιος σεβαστό ειδικό βάρος, εφ' όσον ανάλογα με τούτο εδώ αυξομειώνεται το ενδιαφέρον των ισχυρών. Ίσως να θεωρεί κανείς «απάνθρωπα» και λυπηρά αυτά τα δεδομένα, αν όμως ασκεί εθνική πολιτική αγνοώντας τα, αργά ή γρήγορα θα βρεθεί σε μια κατάσταση όπου τη λύπη για την ηθική κατάπτωση των άλλων θα τη διαδεχθεί ο θρήνος για τις δικές του συμφορές.

Η παρατήρηση αυτή μας φέρνει στη δεύτερη από τις δύο μεγάλες φάσεις της εθνικής συρρίκνωσης του ελληνισμού σ' αυτόν τον αιώνα. Αν η πρώτη είχε κυρίως γεωπολιτικό χαρακτήρα, η δεύτερη, που άρχισε μετά τη σχετική ολοκλήρωση της πρώτης, χαρακτηρίζεται από τα συμπτώματα και τα συμπαρομαρτούντα ενός παρασιτικού καταναλωτισμού αδιάφορου για τις μακροπρόθεσμες εθνικές του επιπτώσεις, ιδιαίτερα σ' ό,τι αφορά την ανεξαρτησία της χώρας και την αυτοτέλεια των εθνικών της αποφάσεων. Τον καταναλωτισμό αυτόν δεν τον ονομάζουμε παρασιτικό για να τον υποβιβάσουμε ηθικά, αντιπαράτάσσοντάς του «ανώτερα» και «πνευματικά» ιδεώδη ζωής, όπως κάνουν διάφοροι διανοούμενοι. Θα ήταν εξωπραγματικό και ανόητο να θέλει να αποκόψει κανείς τον ελληνικό λαό στο σύνολό του από τις νέες δυνατότητες της παραγωγής και της τεχνολογίας — και επί πλέον θα ήταν και επικίνδυνο, γιατί μια τέτοια αποκοπή θα συμβάδιζε με μια γενικότερη οικονομική και στρατιωτική καθυστέρηση. Ο όρος «παρασιτικός καταναλωτισμός» χρησιμοποιείται εδώ στην κυριολεξία του για να δηλώσει ότι η σημερινή Ελλάδα, όντας ανίκανη να παραγάγει η ίδια όσα καταναλώνει και μην έχοντας αρκετή αυτοσυγκράτηση — και αξιοπρέπεια — ώστε να μην καταναλώνει περισσότερα απ' όσα μπορεί να παραγάγει η ίδια, προκειμένου να καταναλώσει παρασιτεί, και μάλιστα σε διπλή κατεύθυνση: παρασιτεί στο εσωτερικό, που υποθηκεύει τους πόρους του μέλλοντος μετατρέποντάς τους σε τρέχοντα τοκοχρεολύσια, και παρασιτεί προς τα έξω, που έχει επίσης δανεισθεί υπέρογκα ποσά όχι για να κάνει επενδύσεις μελλοντικά

καρποφόρες αλλά κυρίως για να πληρώσει με αυτά τεράστιες ποσότητες καταναλωτικών αγαθών, τις οποίες και πάλι εισήγαγε από το εξωτερικό. Η εξέλιξη αυτή συντελέστηκε στο πλαίσιο της μεταπολεμικής προοδευτικής διαπλοκής των διεθνών οικονομικών διαδικασιών γενικά και των ευρωπαϊκών οικονομιών ειδικότερα, ωστόσο θα ήταν λάθος να τη θεωρήσουμε ως ειμαρμένη που ενέσκηψε πάνω σε μια αδύνατη κι ανυπεράσπιστη Ελλάδα, αιχμαλωτισμένη ανέκκλητα στα δίκτυα του «διεθνούς κεφαλαίου». Τέτοιες φαινομενικά περισπούδαστες εξηγήσεις προσφέρουν όσοι οχυρώνονται πίσω από την αγοραία «αριστερή» και «φιλολαϊκή» ρητορική, αρνούμενοι να αναμετρήσουν το μέγεθος των δικών τους ευθυνών, το βάθος των συντελεστών της σημερινής εθνικής κρίσης και την οδυνηρότητα των πιθανών διεξόδων απ' αυτήν.

Οι πρωταρχικοί λόγοι, που έθεσαν σε κίνηση τη διαδικασία της εθνικής εκποίησης και της συναφούς πολιτικής αποδυνάμωσης της Ελλάδας σε διεθνές επίπεδο, είναι ενδογενείς και ανάγονται στη λειτουργία του πολιτικού της συστήματος και στη συμπεριφορά όλων των υποκειμενικών του παραγόντων. Με άλλα λόγια: το ελληνικό κοινωνικό και πολιτικό σώμα στο σύνολο του επωφελήθηκε από τη μεταπολεμική πρωτοφανή ανάπτυξη της διεθνούς οικονομίας και άντλησε βραχυπρόθεσμα ωφέληματα απ' αυτή με αντάλλαγμα τον μακροπρόθεσμο υποβιβασμό της Ελλάδας στην κλίμακα του διεθνούς καταμερισμού της εργασίας και συνάμα τη γενική εθνική της υποβάθμιση. Αυτό έγινε με τη μορφή ενός σιωπηρού, αλλά διαρκούς και κατά μέγα μέρος συνειδητού και επαίσχυντου κοινωνικού συμβολαίου, στο πλαίσιο του οποίου η εκάστοτε πολιτική ηγεσία — «δεξιά», «φιλελεύθερη» ή «σοσιαλιστική», κοινοβουλευτική ή δικτατορική: στο κρίσιμο τούτο σημείο οι αποκλίσεις υπήρξαν ελάχιστες — ανέλαβε τη λειτουργία να ενισχύει γρήγορα και παρασιτικά τις καταναλωτικές δυνατότητες του «λαού» με αντίτιμο την πολιτική του εύνοια ή ανοχή, ήτοι τη διαχείριση της πολιτικής εξουσίας και την κάρπωση των συναφών κοινωνικών και υλικών προνομίων. Βεβαίως, η συναλλαγή αυτή χαρακτήριζε τον ελληνικό κοινοβουλευτισμό από τα γεννοφάσκια του, όμως η πρωτοφανής μεταπολεμική διεθνής οικονομική συγκυρία της προσέδωσε δυνατότητες επίσης πρωτοφανείς: προς άγρα και συγκράτηση της εκλογικής πελατείας μπορούσαν τώρα να προσφερθούν όχι απλώς ανιαρές κρατικές θέσεις, αλλά επί πλέον πολύχρωμες μάζες καταναλωτικών αγαθών και πλήθος δελεαστικών καταναλωτικών δυνατοτήτων. Ενώ όμως η πρώτη προσφορά συνεπαγόταν κυρίως την εκποίηση του κρατικού μηχανισμού και των κρατικών πόρων στην εσωτερική αγορά, η δεύτερη — και πιο πλουσιοπάροχη — απέληγε με εσωτερική αναγκαιότητα στο ξεπούλημα ολόκληρου τού έθνους στη διεθνή αγορά. Αυτό το ξεπούλημα άρχισε με τα μεγάλα, αντίδρομα και ταυτοχρόνως συμπληρωματικά, κύματα της μετανάστευσης και του τουρισμού, για να κορυφωθεί, αλλάζοντας αισθητά όψη και συναισθηματική επένδυση, στην αγορά αυστριακών μπισκότων για σκύλους και στην οργάνωση τριήμερων ταξιδιών στο Λονδίνο για ψώνια, κατασταλάζοντας ενδιάμεσως

παχυλές επιδοτήσεις μιας περιττής αγροτικής παραγωγής και την περαιτέρω διόγκωση μιας ημιπαράλυτης δημοσι-οϋπαλληλίας. Ποτέ άλλοτε το κράτος και το έθνος δεν βρέ-θηκαν, χάρη στην απλόχερη μεσολάβηση του «πολιτικού κόσμου», σε τόσο αγαστή σύμπνοια με τον χαρτοπαίχτη της επαρχίας και με το τσόκαρο των Αθηνών.

Ο παρασιτικός καταναλωτισμός, όπως τον ορίσαμε παραπάνω, προκάλεσε μια τέτοια διασπάθιση πόρων, ιδι-αίτερα στη δεκαετία του 1980, ώστε η στενότητα των πό-ρων θα ακολουθεί στο εξής, και για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα, την ελληνική εθνική πολιτική σαν βαρεία σκιά. Οι σημερινές, και οι αναπόδραστες αυριανές, προσπάθειες του «πολιτικού κόσμου» για τη λύση αυτού του πιεστικού προβλήματος δεν αποτελούν διαρθρωτική του αντιμετώ-πιση, παρά κατά βάθος αποσκοπούν στη δημιουργία συν-θηκών πρόσκαιρης ανακούφισης που θα επιτρέψουν ξανά την ανακύκλωση του προηγούμενου φαύλου παιγνιδιού με-ταξύ κομμάτων και ψηφοφόρων. Είναι περιττό να εξηγή-σουμε ποιές μακροπρόθεσμες συνέπειες έχει η υφιστάμενη σήμερα στενότητα των πόρων για το μέλλον του έθνους, δηλ. για την οικονομική ανταγωνιστικότητα του, για την παιδεία του και για την άμυνα του. Εξ αιτίας της στενότη-τας τούτης η Ελλάδα ξεκινά τον αγώνα δρόμου στην αρ-χόμενη πολυτάραχη φάση της πλανητικής πολιτικής με ένα επί πλέον σημαντικότερο μειονέκτημα. Η οικονομική της υποπλασία, η οποία χρηματοδοτήθη και εξωραϊσθή κατα-ναλωτικά με την εκτεταμένη απώλεια της οικονομικής της ανεξαρτησίας, θα περιορίσει πολύ τα περιθώρια των πολι-τικών της επιλογών και δραστηριοτήτων, προ παντός όταν θα συγκρουσθούν οι δικές της θέσεις με εκείνες των Ευ-ρωπαϊών και άλλων χρηματοδοτών της. Για τη σύγκρουση αυτή, η οποία, δεν αποκλείεται κάποτε να πάρει εκρηκτικές διαστάσεις, θα πούμε μερικά πράγματα αμέσως παρακάτω. Πάντως την πορεία και την έκβασή της τις προδιαγράφει η σημερινή εικόνα της Ελλάδας στον διεθνή, και προ παν-τός στον κοινοτικό ευρωπαϊκό χώρο. Θα πρέπει κανείς, ό-πως συμβαίνει κατά κανόνα στη μακάρια ελληνική επικράτεια, να αγνοεί τον χώρο αυτόν ή να έχει πάθει αθεράπευτη εθνι-κιστική τύφλωση και κώφωση για να μη γνωρίζει ότι στα μάτια των εταίρων της η Ελλάδα είναι σήμερα ένας ανεπι-θύμητος παρείσακτος, ένας αναξιοπρεπής επαίτης, ο ο-ποίος ζητά δισεκατομμύρια δολάρια κάθε χρόνο προκειμένου να καταναλώνει πολύ περισσότερα απ' όσα του επιτρέπουν οι παραγωγικές του δυνατότητες και η παραγωγικότητα της εργασίας του, και ο οποίος επί πλέον, για να διασφαλίσει την παρασιτική του ευημερία, δεν διστάζει να ελίσσεται και να εξαπατά, ενώ ο επαρχιωτισμός και ο ενίοτε παιδικός εγωκεντρισμός του δεν του επέτρεψαν ποτέ να διατυπώσει κάποια ουσιώδη σκέψη ή πρόταση γενικού ευρωπαϊκού ή διεθνούς ενδιαφέροντος. Δεν έχει σημασία αν την εικόνα τούτη τη συμμερίζονται όλοι ανεξαιρέτως και αν ευστα-θούν όλες της οι λεπτομέρειες βαρύνουσα πολιτική σημα-σία έχει η γενική της διάδοση και προ παντός η γενική συμφωνία της με τα πραγματικά δεδομένα. Εδώ ήδη φαί-νεται καθαρότατα η βαθειά εσωτερική σχέση ανάμεσα στην πολιτική του παρασιτικού καταναλωτισμού και στις τύχες της χώρας μέσα στην κοινωνία των εθνών.

Οι απωθητικοί και αντισταθμιστικοί μηχανισμοί, με τη βοήθεια των οποίων η πολυδαίδαλη και πολυμήχανη νεοελληνική ψυχή παρακάμπτει τους εξευτελισμούς χωρίς ποτέ να τους υπερνικήσει κατά μέτωπο, είναι παλαιοί, δο-κιμασμένοι και γνωστοί. Επειδή ο επαίτης κατάγεται, γε-ωγραφικά τουλάχιστον, από τον τόπο του Περικλή, πιστεύει ο ίδιος ότι δικαιούται να εμφανίζεται με χλαμύδα, τη λευκότητα της οποίας τίποτε, ούτε καν κατάφωρες πα-ραχαράξεις και καταχρήσεις, δεν θα μπορούσε να σπλώ-σει. Παράλληλα, οι περιοδικές πατριωτικές εξάρσεις ή ανιθυμίες, από διάφορες αφορμές, επιτρέπουν την ψυχο-λογικά βολική υπερκάλυψη της εθνικά ολέθριας συλλογι-κής πρακτικής από το υψιπετές εθνικό φρόνημα, της κοντόθωρης ευδαιμονιστής δραστηριότητας από το μετέ-ωρο παραλήρημα. Επίσης καθιστούν δυνατή την ψευδαί-σθηση της ομοψυχίας όταν οι ατομικές βλέψεις και οι προσωπικές επιδιώξεις στην πραγματικότητα αποκλίνουν τόσο, ώστε είναι πια δυσχερέστατο να συντονισθούν με κα-θοριστικό άξονα τις επιταγές μιας μακρόπνοης εθνικής πο-λιτικής. Η κραυγαλέα επίδειξη ομοψυχίας υποκαθιστά έτσι την ύπαρξη πρακτικά δεσμευτικής και αποδοτικής ομογνο-μίας πάνω σε συγκεκριμένα ζητήματα και συγκεκριμένες λύσεις. Έτσι, ό,τι θα έπρεπε ν' αποτελεί ψυχολογικό θεμέ-λιο για την άσκηση εθνικής πολιτικής μετατρέπεται σε ψυ-χολογικό άλλοθι για τη ματαίωση των προϋπο-θέσεων της, καθώς η διαρκής πατριωτική μέθη εμποδίζει μόνιμα τους ευτυχείς φορείς της να αποκρυσταλλώσουν τη ρητορική εθελουσία τους σε κοινές πραγματιστικές πολιτικές απο-φάσεις, ήτοι σε μία κατανομή ευθυνών, εργασιών, προσφο-ρών και απολαβών μέσα σ' ένα μακρόχρονο και δεσμευτικό πρόγραμμα εθνικής επιβίωσης. Όσο περισσό-τερο η συζήτηση μετατοπίζεται προς την κατεύθυνση τέ-τοιων αποφάσεων, τόσο γρηγορότερα η μέθη ξεθυμαίνει για να επικρατήσει και πάλι η ατομική ή «κλαδική» λογική του παρασιτικού καταναλωτισμού. Ως συνδετικός ιστός και ως κοινός παρονομαστής απομένει έτσι μία γαλανόλευκος πομφόλυξ.

Το γεγονός, το οποίο περιπλέκει αφάνταστα τη ση-μερινή ελληνική κατάσταση, κάνοντάς τη να φαίνεται κατ' αρχήν αδιέξοδη, είναι ότι η υπέρβαση του παρασιτικού κα-ταναλωτισμού ειδικότερα και του κοινωνικού και ιστορι-κού παρασιτισμού γενικότερα, η εκλογίκευση της οικονομίας και της εθνικής προσπάθειας στο σύνολο της, δεν προσκρούουν απλώς στα οργανωμένα συμφέροντα μιας μειοψηφίας, η οποία στο κάτω-κάτω θα μπορούσε να παραμερισθεί με οποιαδήποτε μέσα και προ παντός με τη συμπαράσταση της μεγάλης πλειοψηφίας. Τα πράγματα είναι ακριβώς αντίστροφα. Η συντριπτική πλειοψηφία του ελληνικού λαού όλων των κοινωνικών στρωμάτων έχει εν τω μεταξύ συνυφάνει, κατά τρόπους κλασσικά απλούς ή απείρως ευρηματικούς, την ύπαρξη και τις απασχολήσεις της με τη νοοτροπία και με την πρακτική του παρασιτικού καταναλωτισμού και του κοινωνικού παρασιτισμού. Για να ακριβολογήσουμε, βέβαια, πρέπει να προσθέσουμε ότι σε σχέση με τη σύγχρονη Ελλάδα η έννοια του παρασιτισμού μόνον οξύμωρα μπορεί να χρησιμοποιηθεί: γιατί εδώ δεν πρόκειται για έναν λίγο-πολύ υγιή εθνικό κορμό, ο οποίος

έχει αρκετές περισσές ικμάδες ώστε να τρέφει και μερικά παράσιτα ποσοτικώς αμελητέα, παρά για ένα πλαδαρό σώμα πού παρασιτεί ως σύνολο εις βάρος ολόκληρου του εαυτού του, ήτοι τρώει τις σάρκες του και συχνότατα και τα περιττώματα του. Οι κοινωνικές και ατομικές συμπεριφορές, πού ευδοκιμούν μοιραία σε τέτοιο μικροβιολογικό περιβάλλον, συμφορήμενες με ζωτικότατα κατάλοιπα αιώνων ραγιαδισμού, βαλκανικού πατριαρχισμού και πελατειακού κοινοβουλευτισμού, αποτελούν την άκρα αντίθεση και τον κύριο φραγμό προς κάθε σύλληψη και λύση των προβλημάτων της εθνικής επιβίωσης πάνω σε βάση μακροπρόθεσμης και οργανωμένης συλλογικής προσπάθειας. Η σημερινή ψυχοπνευματική εξαθλίωση του ελληνικού λαού στο σύνολο του δεν νοείται ωστόσο εδώ με τη στενή σημασία των διαφόρων ηθικολόγων, παρά πρωταρχικά ως μέγεθος πολιτικό: έγκειται στην επίμονη και ιδιοτελή παραγνώριση της αδήριτης σχέσης πού υφίσταται ανάμεσα σε απόδοση και απόλαυση, και κατ' επέκταση στην αδιαφορία απέναντι στην υπονόμευση του εθνικού μέλλοντος εξ αιτίας απολαύσεων μη καλυπτομένων από αντίστοιχη απόδοση.

Ως ελαφρυντικό πρέπει ίσως να θεωρήσει κανείς ότι οι πλείστοι Έλληνες δεν γνωρίζουν καν τι σημαίνει «απόδοση» με τη σύγχρονη έννοια και συχνά πιστεύουν ότι αποδίδουν μόνο και μόνο επειδή ιδροκοπούν, φωνασκούν και τρέχουν από το πρωί ως το βράδυ. Όμως αυτό ελάχιστα μεταβάλλει το πρακτικό αποτέλεσμα. Η δυσαρμονία απόλαυσης και απόδοσης ήταν ανεκτή όσο η απόλαυση ήταν γλίσχρα και όσο η απόδοση δεν μετριόταν πάντα με τα μέτρα των προηγμένων ανταγωνιστικών οικονομιών. Αλλά στις τελευταίες δεκαετίες μεταστράφηκαν και οι δύο αυτοί όροι: τα οικονομικά σύνορα έπεσαν, τουλάχιστον σ' ό,τι άφορα το μέτρο της απόδοσης, εφ' όσον δεν είναι δυνατό να αποτιμώνται με άλλο μέτρο απόδοσης τα (συνεχώς αυξανόμενα) εισαγόμενα και με άλλο τα εξαγόμενα, κι επομένως όποιος θέλει να εισαγάγει χωρίς να ξεπουληθεί πρέπει να εξαγάγει ίση απόδοση? οι αντιλήψεις για το τι σημαίνει απόλαυση προσανατολίσθηκαν, πάλι, μαζικά στα πρότυπα των προηγμένων καταναλωτικών κοινωνιών, έτσι ώστε η απόσταση απ' αυτά να γίνεται από τους πλείστους αισθητή ως στέρηση. Έτσι η διάσταση ανάμεσα σε απόλαυση και απόδοση έγινε εκρηκτική, με αποτέλεσμα τον τελευταίο καιρό να ξαναγίνουν επίκαιρες ορισμένες στοιχειώδεις οικονομικές αλήθειες πού η Ελλάδα νόμιζε ότι τις είχε ξεπεράσει με την απλή μέθοδο του δανεισμού. Με δεδομένες όμως τις νοοτροπίες και τις συμπεριφορές πού επισημάναμε παραπάνω, οι αλήθειες αυτές δεν επενέργησαν ως καταλύτης παραγωγικών ενεργειών, παρά μάλλον ως καταλύτης αντεγκλήσεων, η στειρότητα των οποίων επέτεινε τη συλλογική αμηχανία και αβουλία. Πράγματι, για όποιον δεν είναι εξ επαγγέλματος και ιδιοτελώς υποχρεωμένος (λ.χ. ως πολιτικός) να τρέφει και να διαδίδει ψευδαισθήσεις, είναι προφανές ότι η χώρα βυθίζεται στον κοινωνικό λήθαργο και στη συλλογική απραξία, ήτοι η κοινωνική πράξη έχει υποκατασταθεί από αντανakλαστικές κινήσεις: το νευρόσπαστο κινείται κι αυτό, όμως δεν πράττει. Η αίσθηση της αποσύνθεσης είναι γενική και

δεσπόζει σε όλες τις συζητήσεις, ενώ η εξ ίσου διάχυτη δυσφορία εκτονώνεται όλο και ευκολότερα, όλο και συχνότερα σε προκλητική επιθετικότητα και σε επιδεικτική χυδαιότητα.

Η σημερινή κατάσταση του «πολιτικού κόσμου» δεν απέχει ουσιαστικά από τη γενική κατάσταση του περιούσιου λαού και αποτελεί επίσης ισχυρότατο εμπόδιο για την εκλογίκευση της εθνικής πολιτικής. Αν ο «πολιτικός κόσμος» κάποτε εμφανίζεται χειρότερος από τον «λαό», ενώ είναι απλώς ίδιος, ο λόγος είναι ότι ο «λαός» ή όσοι μιλούν εκάστοτε στο όνομά του έχουν ένα τακτικό πλεονέκτημα απέναντι στον «πολιτικό κόσμο»: μπορούν να τον αποκαλούν ανίκανο η διεφθαρμένο χωρίς να φοβούνται δυσάρεστες συνέπειες — απεναντίας μάλιστα, αποκτούν πολύτιμους και εξαργυρώσιμους τίτλους δημοσίων κηнсόρων. Αλίμονο όμως σ' έναν κοινοβουλευτικό πολιτικό αν τολμήσει να αποκαλέσει τον δήμο ηλίθιο ή ιδιοτελή κι αδιάφορο για το εθνικό μέλλον? η σταδιοδρομία του σε μεγάλο βαθμό εξαρτάται από την ικανότητά του να εγκωμιάζει τις μεγάλες ψυχικές αρετές και την ευθυκρισία ή τουλάχιστον το αλάνθαστο ένστικτο «του λαού μας». Ωστόσο δεν έχουμε ενδείξεις για να υποθέσουμε ότι πολλοί Έλληνες πολιτικοί στις ημέρες μας αντιμετωπίζουν το δίλημμα της επιλογής μεταξύ παρρησίας και σταδιοδρομίας. Είναι οι ίδιοι, στη μέγιστη πλειοψηφία τους, τόσο ζυμωμένοι με τις διάφορες (όχι αναγκαία τις ίδιες πάντοτε) εκφάνσεις εκείνου πού συνιστά τη σημερινή ψυχοπνευματική εξαθλίωση του ελληνικού λαού, ώστε δεν χρειάζεται καν να κρύψουν μία περιφρόνηση, την οποία δεν έχουν αρκετό επίπεδο για να αισθανθούν μάλλον θαυμάζοντας τον λαό θαυμάζουν τον εαυτό τους ως ηγέτη του και μάλλον δείχνοντας κατανόηση προς τους άλλους επαιτούν επιείκεια γι' αυτούς τους ίδιους.

Μεταξύ τους έχει άλλωστε εμπεδωθεί, αν όχι η ξεκάθαρη συνείδηση, πάντως η πρακτική του ότι αποτελούν κι αυτοί, όπως και όλες οι άλλες κοινωνικές ομάδες, κλάδο με ειδικά συμφέροντα, με μόνη τη διαφορά ότι ο κλάδος αυτός εξυπηρετεί τα ειδικά του συμφέροντα διαχειριζόμενος ή εκποιώντας τα γενικά συμφέροντα προς όφελος πολυπληθέστατων τρίτων. Η ακραία και ολεθριότερη περίπτωση αυτής της πρακτικής ήταν η ένταξη της χώρας στον δρόμο του παρασιτικού καταναλωτισμού και η εκσυγχρονισμένη εμπέδωση του κοινωνικού παρασιτισμού με αντάλλαγμα την εύνοια «του λαού», ήτοι τη νομή της εξουσίας. Ένας τέτοιος «πολιτικός κόσμος» δεν θα είναι ποτέ ικανός ως σύνολο να θέσει και να λύσει το πρόβλημα της εθνικής πολιτικής και της εθνικής επιβίωσης παρά μόνον ευκαιριακά και φραστικά. Είναι ο ίδιος όχι μόνο προαγωγός, αλλά και προϊόν του κοινωνικού παρασιτισμού, ανήμπορος ως εκ της φύσεώς του να αντισταχθεί στον «λαό», όταν ο «λαός» απαιτεί την εκποίηση του έθνους για να καταναλώσει περισσότερα και να εργασθεί λιγότερο. Πέρα απ' αυτό, είναι ανίκανος να κάνει κάτι τι διαφορετικό απ' ό,τι κάνει λόγω του επιπέδου και του ποιού του. Ότι ο σημερινός ελληνικός «πολιτικός κόσμος», κοινοβουλευτικός και εξωκοινοβουλευτικός, αποτελείται ως επί το πολύ από πρόσωπα ελαφρά έως φαιδρά, δεν αποτελεί καν κοινό μυ-

στικό, αποτελεί πηγή δημόσιας θυμωδίας, συχνά με τη σύμπραξη των ίδιων των διακωμωδούμενων. Οι λίγοι, που έχουν γνώση και συνείδηση, που κάτι είχαν και κάτι διατηρούν μέσα στους ρηχούς, καριερίστες ή απλώς ψευτόμαγκες συναδέλφους τους, καταπίνουν κι αυτοί τη γλώσσα τους ή μιλούν με πρόσθετες περιστροφές όταν τα θέματα γίνονται οριακά για την πολιτική τους επιβίωση.

Η κομματικοποίηση των μεγάλων θεμάτων της εθνικής πολιτικής και η άγρια εσωτερική τους εκμετάλλευση είναι πασίγνωστη ήδη από το γεγονός ότι οι πάντες την επιρρίπτουν στους πάντες — διαιωνίζοντας την. Στο σημείο αυτό γίνεται εμφανέστατη η εθνική ανεπάρκεια του ελληνικού «πολιτικού κόσμου» και συνάμα ο οργανικός του συγχρωτισμός με τη σημερινή κατάσταση της ελληνικής κοινωνίας, ο οποίος τον καθιστά ανίκανο να της αντιπαραταχθεί για να την καθοδηγήσει. Ο κατακερματισμός των αντιλήψεων για την ελληνική εθνική πολιτική, ο μικροπολιτικός της χειρισμός και η σύνδεση της με ζητήματα προσωπικού γοήτρου αντανακλούν τον κατακερματισμό του κοινωνικού σώματος, τον αποπροσανατολισμό του συνόλου λόγω του ιδιοτελούς και παρασιτικού προσανατολισμού των ατόμων και των ομάδων. Σ' αυτό το πλαίσιο θα ήταν βέβαια μάταιο ν' αναμένει κανείς από τους συγκαιρινούς Έλληνες διανοούμενους να δώσουν εκείνοι ό,τι αδυνατεί να δώσει ο κατά τεκμήριο αρμοδιότερος «πολιτικός κόσμος». Όχι μόνον επειδή οι ίδιοι είναι κατακερματισμένοι σε ομάδες επίσης κατακερματισμένες σε εν πολλοίς αυτιστικά άτομα, όχι μόνον επειδή η γενική τους μόρφωση θυμίζει ως προς το ποιόν και τη συγκρότησή της τον αεριτζίδικο και αυτοσχεδιαστικό χαρακτήρα της ελληνικής οικονομικής δραστηριότητας, όχι μόνον επειδή για τις παγκόσμιες πολιτικοοικονομικές εξελίξεις γνωρίζουν συνήθως ακόμα λιγότερα και από τα όσα επιφανειακά και ασυνάρτητα γράφονται στις ελληνικές εφημερίδες, αλλά και για έναν πρόσθετο λόγο: επειδή αντιλαμβάνονται την πολιτική με βάση φιλολογικές ή ηθικολογικές κατηγορίες και επιχειρούν πολιτικές αποφάνσεις στο επίπεδο των αντίστοιχων νερούλων γενικεύσεων.

Δεν είναι δύσκολο να αντιληφθεί κανείς ότι, από ψυχολογική άποψη, η ευρωπαϊκή πανάκεια αποτελεί μιαν ακόμη μεταμφίεση του όψιμου επιχώριου ευδαιμονισμού, ο οποίος ονειρεύεται ανεξάντλητες πηγές επιδοτήσεων και συνάμα την έμμεση τουλάχιστον διασφάλιση των συνόρων από ξένα όπλα, έτσι ώστε να κατοχυρωθεί από όλες τις πλευρές και να «την αράξει». Ωστόσο ακόμα και μία γνώση των διεθνών πραγμάτων τόσο ατελής, όσο αυτή που συναντάται κατά κανόνα στην Ελλάδα, θα αρκούσε για να θεωρηθεί πρακτικά έωλη μία ουσιώδης προϋπόθεση της ευρωπαϊκής προοπτικής, δηλ. η πεποίθηση ότι η «Ευρώπη» θα αποτελέσει κάποτε, αν όχι μία πραγματική πολιτική ενότητα, πάντως ένα σύνολο κρατών ικανό να δρα σε κάθε περίπτωση ενιαία και αποφασιστικά? τόσο η ένταση των πλανητικών ανταγωνισμών όσο και η όξυνση του προβλήματος της Ινδοευρωπαϊκής ηγεμονίας, ιδιαίτερα μετά τη γερμανική επανένωση, μάλλον τις κεντρόφυγες παρά τις

κεντρομόλες δυνάμεις θα ενισχύσει στην ευρωπαϊκή ήπειρο, κι ας μη μιλήσουμε καθόλου για την επικείμενη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ή για τις μελλοντικές εξελίξεις στην ανατολική Ευρώπη. Οι τριγμοί που ακούγονται στα θεμέλια του ευρωπαϊκού πολιτικού συστήματος, καθώς στις μεγαλύτερες ευρωπαϊκές χώρες το κύρος των κατεστημένων κομμάτων καταπίπτει, ενώ νέα ανέρχονται, η διαγραφόμενη για το άμεσο μέλλον οικονομική στασιμότητα και η συνεπόμενη στενότητα των πόρων οι οικολογικές και πληθυσμιακές αναταραχές: όλα αυτά, μαζί και με άλλα, θα ρίξουν το κάθε έθνος πίσω στις δικές του δυνάμεις, καθώς είναι ευκολότερο να συμμετέχουν όλοι στην κοινή ευημερία παρά ο ένας να βαστάζει τα βάρη του άλλου. Στην περίπτωση αυτή, στους κόλπους της «Ευρώπης» μάλλον θα είχαμε έναν συνασπισμό των ισχυρών με σκοπό ν' απαλλαγούν από τους αδύνατους ή ανίκανους παρά την αδελφική διανομή προς ανακούφιση όσων ολιγόρησαν ή υστέρησαν.

Ωστε η «ευρωπαϊκή ένταξη» διόλου δεν θα λύσει τα μεγάλα προβλήματα της ελληνικής εθνικής πολιτικής κατά τον ευθύγραμμο τρόπο που φαντάζονται πολλοί Έλληνες «ευρωπαϊστές», ποζάροντας από τώρα ως ξεσκολισμένοι και υπερώριμοι «Ευρωπαίοι». Όμως επίσης δεν θα τα έλυνε μία ελληνοκεντρική αναδίπλωση, η οποία να μεν είναι χρήσιμη για να θυμάται κανείς που και που ότι σε τελευταία ανάλυση πρέπει να σταθεί στα δικά του τα πόδια, εφ' όσον ούτε από το πετσί του μπορεί να βγει, ωστόσο καθίσταται επιζήμια όταν ως πρόταση συνάπτεται με διάφορες ανιστόρητες ανοησίες που αντιπαραθέτουν στην «πνευματική» Ανατολή την «υλόφρονα» Δύση κτλ. Τέτοιες αντιλήψεις μπορούν να χρησιμεύσουν μονάχα ως ιδεολογικές υπεραναπληρώσεις λαών συχνά ταπεινωμένων και με ελάχιστη συνεισφορά στον σύγχρονο πολιτισμό, δεν προσφέρονται όμως ως πυξίδα μιας εθνικής πολιτικής πάνω στον σημερινό πλανήτη. Γιατί, θέτοντας στο επίκεντρο ηθικά ή μεταφυσικά μεγέθη, φενακίζουν τα πνεύματα, καθώς επικαλύπτουν κάτω από διανοουμενίστικες αοριστολογίες την καθοριστική σημασία της μεθόδου του οικονομείν για μία σύγχρονη κοινωνία και τους υπαρκτούς κινδύνους μιας ουσιώδους ολιγωρίας στο σημείο αυτό. Εδώ πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η συνήθης αντιπαράθεση των εκσυγχρονιστικών τάσεων προς την καλλιέργεια της εθνικής παράδοσης είναι απλουστευτική και παραπλανητική.

Μονάχα η ευόδωση της εκσυγχρονιστικής προσπάθειας επιτρέπει την επιτυχή άμιλλα με άλλα έθνη και έτσι χαρίζει την αυτοπεποίθηση εκείνη, η οποία επιτρέπει την απροβλημάτιστη αναστροφή με την εθνική παράδοση και καθιστά ψυχολογικά περιττό τον πιθηκισμό. Αντίθετα, η ανικανότητα ενός έθνους να συναγωνισθεί τα άλλα σε ό,τι σήμερα — καλώς η κακώς — θεωρείται κεντρικό πεδίο της κοινωνικής δραστηριότητας θέτει σε κίνηση έναν διπλό υπεραναπληρωτικό μηχανισμό: τον πιθηκισμό ως προσπάθεια να υποκαταστήσεις με επιφάσεις ό,τι δεν κατέχεις ως ουσία και την παραδοσιολατρία ως αντιστάθμισμα του πιθηκισμού. Απ' αυτή την άποψη, ο πτωχοπροδρομικός ελληνοκεντρισμός και ο κοσμοπολίτικος πιθηκισμός

αποτελούν μεγέθη συμμετρικά και συναφή, όσο κι αν φαινομενικά εκπροσωπούν δύο κόσμους εχθρικούς μεταξύ τους. Μονάχα ο εκσυγχρονισμός στη βάση μιας μακρόπνοης εθνικής πολιτικής και εθνικής ανανέωσης θα δημιουργήσει συνθήκες ψυχικής υγείας, έτσι ώστε και η αναγκαιότητα του εκσυγχρονισμού (στη μορφή της τεχνικής-οικονομικής ορθολογικότητας) να καταφάσκει και η στενότητα της παράδοσης να γίνεται αισθητή, και οι επικίνδυνες αντινομίες του σύγχρονου κόσμου να διαπιστώνονται ψύχραιμα και η εθνική παράδοση να βιώνεται δίχως συμπλέγματα κατωτερότητας ή ανωτερότητας.

Και η τελευταία τάση, για την οποία θα μιλήσουμε ακροθιγώς σε σχέση με την ελληνική εθνική πολιτική, δεν διαθέτει κάποιον αξιολόγο και μαζικό πολιτικό φορέα, αλλά είναι μάλλον διάχυτη, όπως και η προηγούμενη. Απλώνεται σε διάφορους βαθμούς ασάφειας κυρίως μέσα στον χώρο της ευρύτερης αριστεράς, μολονότι κάποτε συνοδοιπορεί με την πολιτική της ευρωπαϊκής ένταξης, αν και εφ' όσον απ' αυτήν αναμένεται η άμβλυνση των εθνικισμών και η προαγωγή της ειρήνης ή της συναδέλφωσης μεταξύ των λαών μέσω της απάλειψης των συνόρων, της καθολικής εφαρμογής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κτλ. κτλ. Τέτοιοι, κατά βάθος απολιτικοί, ευσεβείς πόθοι αποτελούν κατ' ουσία την αριστερή εκδοχή ή παραλλαγή του μαζικοδημοκρατικού ευδαιμονισμού, ο οποίος ονειρεύεται μία κατάσταση, όπου συλλογικές προσπάθειες και συλλογικές θυσίες θα είναι περιττές, και την απροθυμία του γι' αυτές την ντύνει με ψευτοηθικές δεοντολογίες. Μετά την κατάρρευση του κομμουνιστικού κινήματος, οι παρεμφερείς αντιλήψεις εκπληρώνουν μία πρόσθετη ψυχολογική λειτουργία.

Πολλοί, των οποίων οι ελπίδες, οι διαγνώσεις και οι προγνώσεις διαψεύστηκαν παταγωδώς και οι οποίοι τώρα δεν έχουν αρκετή αξιοπρέπεια για να σωπάσουν και να αναρωτηθούν μήπως είναι ανίκανοι να καταλάβουν τι γίνεται στον κόσμο, παρά αντίθετα συνεχίζουν απτόητοι τη φιλόδοξη πολιτική ή συγγραφική τους σταδιοδρομία επικαλούμενοι την ακατάλυτη πίστη τους στο «μέλλον του ανθρώπου» και στην «πρόοδο» — πολλοί τέτοιοι, λοιπόν, ζητούν σήμερα υποκατάστατα των παλαιών ορθόδοξων σοσιαλιστικών ουτοπιών σε θολούς ειρηνισμούς και σε οικουμενιστικές ηθικολογίες. Νομίζουν ότι με τον τονισμό του μεγάλου κοινού ανθρωπιστικού παρονομαστή και με την υπόμνηση του πάντα αδιάπτωτου ανθρωπιστικού τους φρονήματος θα ρίξουν μία γέφυρα ανάμεσα στις χθεσινές και στις σημερινές τους τοποθετήσεις, σβήνοντας έτσι από τη μνήμη των άλλων τις πολιτικές τους γκάφες και διασκεδάζοντας τις εύλογες αμφιβολίες, ως προς τις πνευματικές τους ικανότητες σ' ό,τι αφορά στη σύλληψη πολιτικών καταστάσεων. Ο κόπος τους φαίνεται ωστόσο να πηγαίνει χαμένος. Γιατί και τα καινούργια τους θεολογούμενα απέχουν, το ίδιο όπως και τα παλιά, παρασάγγες από τις κινητήριες δυνάμεις της σύγχρονης πλανητικής ιστορίας και από τον χαρακτήρα της πολιτικής. Είναι πολιτικά νήπιος όποιος αναφέρεται στις δήθεν γενικές σύγχρονες τάσεις για υπέρβαση του εθνικού κράτους και για τη βαθμιαία πτώση

των συνόρων, αποσιωπώντας ότι είναι δύο πολύ διαφορετικά πράγματα να περνούν τα σύνορα σου στρατιές τουριστών και να τα περνούν τα στρατεύματα ενός γειτονικού κράτους. Και εξ ίσου πολιτικά νήπιοι είναι όσοι φαντάζονται ότι τα «ανθρώπινα δικαιώματα» μπορούν ν' αποτελέσουν αμετακίνητο κριτήριο για την άσκηση εθνικής πολιτικής, παραγνωρίζοντας τη συγκεκριμένη επήρεια και χρήση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε κάθε πολιτική συγκυρία.

Ας επαναλάβουμε, κλείνοντας, ότι σκοπός των σύντομων αυτών παρατηρήσεων δεν ήταν, ούτε μπορούσε να είναι, η διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων πάνω στα συγκεκριμένα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η ελληνική εξωτερική πολιτική. Θελήσαμε να τονίσουμε την απλή και στοιχειώδη αλήθεια, ότι μία τελεσφόρα και μακρόπνοη εθνική πολιτική μπορεί ν' απορρεύσει μονάχα από μια ακμαία εθνική οντότητα ως *conditio sine qua non*. Το τι θα κάμει στα επί μέρους όποιος διαθέτει την απαραίτητη τούτη προϋπόθεση εξαρτάται από τον εκάστοτε διεθνή συσχετισμό δυνάμεων, από τις εκάστοτε ανάγκες και επιδιώξεις του. Για να περπατήσει κανείς πρέπει πρώτα-πρώτα να έχει πόδια, το που, πώς και πότε θα πάει, δεν το ξέρει πάντοτε εκ των προτέρων και δεν το καθορίζει πάντοτε ο ίδιος. Συχνότατα η σημερινή ελληνική εθνική πολιτική θυμίζει κάποιον ο οποίος δεν ανησυχεί γιατί δεν έχει πόδια, πιστεύοντας ότι στην κρίσιμη στιγμή θα του φυτρώσουν φτερά. Η στάση αυτή δεν προμηνύει τίποτε καλό. Πράγματι, μία νηφάλια εκτίμηση μάλλον θα κατέληγε στο πόρισμα ότι είναι άκρως αμφίβολο αν η Ελλάδα θα μπει στον επίπονο και τραχύ δρόμο της εσωτερικής ανόρθωσης, πού μόνος θα της έδινε τις προϋποθέσεις για την άσκηση εθνικής πολιτικής ικανής ν' αντεπεξέλθει στις εξαιρετικά δυσχερείς συνθήκες της σημερινής πλανητικής συγκυρίας. Μάλλον θα συνεχίσει να αιωρείται αμήχανα μεταξύ ευρωπαϊκών ελπίδων και υπεραναπληρωτικού νευρωτικού εθνικισμού, ανήκοντας στην Ευρώπη με τον πιθηκισμό της και στα Βαλκάνια με ό,τι γνησιότερο έχει: τη μιζέρια και τον επαρχιωτισμό της.

Αυτό επιβάλλεται να πει όποιος επιχειρεί σήμερα μία διάγνωση πέρα από επιθυμίες και φόβους, συμπάθειες και αντιπάθειες. Ούτε αγνοώ ούτε λησμονώ τις άκρως τιμητικές ατομικές εξαιρέσεις έναντι των κανόνων πού διέπουν τη λειτουργία της σημερινής ελληνικής κοινωνίας. Όμως οι εξαιρέσεις δεν μπορούν ν' αποτελέσουν το αντικείμενο μιας σύντομης κοινωνιολογικής και πολιτικής ανάλυσης, όταν οι κανόνες είναι τόσο εξόφθαλμοι και τόσο επαχθείς. Πολλοί ίσως βρουν υπερβολικά καυστικές διαφορές εκφράσεις απ' όσες χρησιμοποιήθηκαν στην παραπάνω περιγραφή. Θα είναι ασφαλώς εκείνοι πού ακόμα δεν κατάλαβαν ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχουν πια περιθώρια για μισόλογα και διακριτικούς υπαινιγμούς.

*Ο **Παναγιώτης Κονδύλης** (1943-1998) συμπεριλαμβανεται στους σημαντικότερους Έλληνες διανοητές του εικοστού αιώνα. .

Με μια ματιά η Ελλάδα και ο Κόσμος

Γεγονότα και εξελίξεις στο διάστημα 16 Ιουνίου -15 Σεπτεμβρίου 2013

Του Αντιστρατήγου ε.α. Χ. Μουστάκη
Επιτίμου Διοικητού 1ης Στρατιάς

1.ΕΘΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

α. Κυπριακό

Τον Οκτώβριο θα πραγματοποιηθεί ο νέος γύρος των ενδοκυπριακών συνομιλιών μεταξύ των κ.κ. Αναστασιάδη και Ερόγλου, οι οποίοι διόρισαν και διαπραγματευτές προκειμένου να υπάρχει μεγαλύτερη ευελιξία, πιο άμεση επικοινωνία και δυνατότητα πιο συχνών συναντήσεων απ'ότι στο επίπεδο των ηγετών. Ο κ. Αναστασιάδης διόρισε ως διαπραγματευτή τον Πρόσβη κ. Μαυρογιάννη. Όσον αφορά στο περιεχόμενο των συνομιλιών, ο ειδικός σύμβουλος του ΟΗΕ για την Κύπρο κ. Ντάουνερ, ερωτώμενος από δημοσιογράφους, παρέπεμψε στο έγγραφο, που παρέδωσαν τα Ηνωμένα Έθνη στους δύο ηγέτες και στο οποίο καταγράφονται οι συγκλίσεις αλλά και ορισμένες αποκλίσεις που προέκυψαν από τις συνομιλίες Χριστόφια και Ταλάτ. Το έγγραφο στο οποίο αναφέρεται ο κ. Ντάουνερ είχε συνταχθεί από τον ίδιο, γεγονός που είχε προκαλέσει την αντίδραση του κ. Αναστασιάδη.

Ο αναπληρωτής εκπρόσωπος της Κυπριακής κυβερνήσεως κ. Παπαδόπουλος, σχολιάζοντας επιστολή που απέστειλε ο κ. Ερόγλου στις 25/8 στον κ. Αναστασιάδη με την οποία του ζητά να τοποθετηθεί επί του εγγράφου Ντάουνερ, ανέφερε ότι το έγγραφο αυτό δεν μπορεί να αποτελέσει βάση για τις συνομιλίες.

Είναι βέβαιο ότι ο κ. Αναστασιάδης θα δεχθεί πιέσεις από τη

διεθνή κοινότητα αλλά και από τον κ. Ερόγλου για να αποδεχθεί όλες ή μέρος των υποχωρήσεων του κ. Χριστόφια με τις οποίες όμως διαφωνεί η πλειοψηφία των Κυπρίων. Εναπομένει να φανεί αν ο κ. Αναστασιάδης θα υποκύψει ή θα τηρήσει την προεκλογική του δέσμευση, ότι οι συνομιλίες θα αρχίσουν από μηδενική βάση.

Η κυπριακή κυβέρνηση διέψευσε δημοσιεύματα σύμφωνα με τα οποία οι ΗΠΑ προωθούν σχέδιο ενδιάμεσης λύσης με την οποία θα συμφωνηθούν ορισμένες μόνο παράμετροι της οριστικής λύσης, οι οποίες θα επιτρέψουν στη συνέχεια κινήσεις στο μέτωπο του αερίου. Στη συμφωνία αυτή θα περιλαμβάνεται και η επιστροφή της Αμμοχώστου.

Παρά τη διάψευση δεν μπορεί να αποκλειστεί μία τέτοια κίνηση από τις ΗΠΑ, δεδομένου ότι επείγονται να κλείσουν κάποια θέματα στην περιοχή λόγω της καταστάσεως στη Συρία και την Αίγυπτο.

Με βάση τις εμπειρίες από την ενδιάμεση λύση για το Σκοπιανό, η ελληνική πλευρά δεν πρέπει να αποδεχθεί μια τέτοια λύση, γιατί από την ώρα που θα ικανοποιηθούν κάποιες απαιτήσεις τους, οι Τούρκοι θα σαμποτάρουν κάθε οριστική λύση, που δεν θα καλύπτει το σύνολο των απαιτήσεών τους.

Στις 22 Ιουλίου η Κύπρος κατέθεσε στον αρμόδιο για τη Διεύ-

ρυνση Επίτροπο της ΕΕ κ. Φούλε πρόταση για την επιστροφή της Αμμοχώστου στους κατοίκους της, ο οποίος και την έθεσε στην Τουρκία χωρίς να πάρει απάντηση. Στην πρόταση αυτή αντιδρά μεγάλη μερίδα των Κυπρίων γιατί εκτιμούν ότι η Τουρκία δεν θα περιοριστεί μόνο στην άρση του βέτο για το άνοιγμα των κεφαλαίων στις ενταξιακές της διαπραγματεύσεις με την ΕΕ, αλλά θα ζητήσει ως αντάλλαγμα και τη λειτουργία του αεροδρομίου της Τύμπου, γεγονός που θα αποτελέσει έμμεση αναγνώριση του ψευδοκράτους.

Ο κ. Ερόγλου στις 15/8 ανέφερε σε ομιλία του ότι ο Τ/Κ λαός δεν θα εγκαταλείψει ποτέ το δικαίωμά του να αυτοδιοικείται.

Στις 7 Αυγούστου ο πρώην Τ/Κ ηγέτης κ. Ταλάτ σε συνέντευξή του στην εφημερίδα «Σημερινή» αναφέρει ότι η διένεξη για τους υδρογονάνθρακες θα μπορούσε να προκαλέσει μια νέα εισβολή της Τουρκίας και γι'αυτό δεν θα πρέπει να γίνει εκμετάλλευση πριν από τη λύση. Επίσης ανέφερε ότι ο κ. Ερόγλου προτιμά τη διχοτόμηση.

Ο Πρόσβης των ΗΠΑ στη Λευκωσία, με ομιλία του στο 17ο Συνέδριο των Αποδήμων στη Λευκωσία, χαρακτήρισε ως ανάρμοστες τις απειλές της Τουρκίας προς την Κύπρο και τις παρεμβάσεις προς τις ενεργειακές εταιρείες και διέτυπωσε την άποψη ότι οι διαπραγματεύσεις για το Κυπριακό και οι συζητήσεις για το φυσικό αέριο μπορούν να διεξάγονται παράλληλα.

Η Κύπρος υπέγραψε μνημόνιο συνεργασίας με την αμερικανική εταιρεία Noble και τις Ισραηλινές Delek και Anver, που προβλέπει την έναρξη συνομιλιών για τη δημιουργία τερματικού σταθμού υδρογονάνθρακα στην περιοχή Βασιλικό.

Στις 8 Αυγούστου Ελλάς, Κύπρος και Ισραήλ υπέγραψαν στη Λευκωσία μνημόνιο συναντίληψης για συνεργασία στον τομέα της ενέργειας, της προστασίας του περιβάλλοντος, της διαχείρισης των υδάτινων πόρων και της ηλεκτρικής διασύνδεσης των τριών χωρών μέσω υποθαλάσσιου καλωδίου.

Η συνεργασία στον τομέα της ενέργειας επιβάλλει και τη συνεργασία στον αμυντικό τομέα για την προστασία των συμφερόντων τους. Γι' αυτό πρέπει το ταχύτερον να προωθηθεί και η στρατιωτική συνεργασία, που τώρα βρίσκεται στο αρχικό στάδιο.

Στις 28 Ιουλίου πραγματοποιήθηκαν στα κατεχόμενα βουλευτικές εκλογές τις οποίες κέρδισε το «Ρεπουμπλικανικό Κόμμα» του κ. Γιορκαντζιόγλου, ο οποίος σχημάτισε κυβέρνηση συνεργασίας με το «Δημοκρατικό Κόμμα» του κ. Σερντάρ Ντεκτάς.

Ο πρώην Πρωθυπουργός και Πρόεδρος του Κόμματος «Εθνική Ενότητα» που ήταν ευνοούμενος του κ. Ερντογάν δεν εξελέγη ούτε βουλευτής.

β. Ε/Τ Σχέσεις

Κατά την επίσκεψη του κ. Βενιζέλου στην Άγκυρα συμφωνήθηκε να πραγματοποιηθεί το τρίτο Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας, με τη συμμετοχή των δύο πρωθυπουργών, το α' εξάμηνο του 2014, όταν η Ελλάδα θα ασκεί την προεδρία της ΕΕ.

Συνελήφθη στη Χίο Γερμανός 72 ετών, που φωτογράφιζε στρατόπεδα για λογαριασμό αγνώστων Τούρκων αντί αμοιβής 500-1.500 ευρώ.

Στις 31/7 το Λιμενικό εντόπισε, ανοικτά της Χίου, φουσκωτό το οποίο μετέφερε εκρηκτικά στην Τουρκία. Το περιστατικό οδήγησε στην σύλληψη τριών Τούρκων υπηκόων στη Χίο και δύο στην Αθήνα,

οι οποίοι ήταν καταζητούμενοι με ευρωπαϊκά εντάλματα για συμμετοχή σε τρομοκρατική οργάνωση. Ο κ. Ερντογάν ευχαρίστησε τον κ. Σαμαρά για τις επιτυχίες του Λιμενικού και της Αντιτρομοκρατικής Υπηρεσίας.

Επαναλειτούργησε μετά 49 έτη το Δημοτικό Σχολείο Ίμβρου.

γ. Σκοπιανό

Στις 25 Ιουνίου το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων της ΕΕ αποφάσισε, να μη γίνει συζήτηση για την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την ΠΓΔΜ, λόγω της μη επιλύσεως του προβλήματος της ονομασίας και παρέπεμψε το θέμα στη Σύνοδο Κορυφής του Δεκεμβρίου.

Στις 15 Ιουλίου ο Πρωθυπουργός κ. Σαμαράς απάντησε στην επιστολή του κ. Γκρουέφσκι που είχε αποστείλει στο τέλος Ιουνίου. Ο κ. Σαμαράς :

-Απορρίπτει τις ιδέες του κ. Γκρουέφσκι για απ'ευθείας συνομιλίες, με τη συγκρότηση μηχανισμού, πέραν της διαπραγματευτικής ομάδας και για συναντήσεις των δύο πρωθυπουργών.

-Τον επικρίνει για τη ρητορική και τις πράξεις της σκοπιανής πλευράς, που παραβιάζουν τους όρους καλής γειτονίας.

-Αντικρούει τον ισχυρισμό του ότι η Ελλάδα παρεμποδίζει την ευρωπαϊκή πορεία των Σκοπίων.

Η απάντηση του κ. Σαμαρά κρίνεται ως απολύτως ορθή, γιατί ο κ. Γκρουέφσκι δεν θέλει στην πραγματικότητα να διαπραγματευτεί, αλλά να κερδίσει, με διάφορες ανεδαφικές προτάσεις, τις εντυπώσεις ύστερα από τις συνεχείς απορριπτικές αποφάσεις της ΕΕ και να παρουσιάσει την Ελλάδα ως αδιάλλακτη.

Στις 2 Αυγούστου ο κ. Γκρουέφσκι με νέες δηλώσεις του, αφού επανέλαβε τη θέση για απ'ευθείας συνομιλίες με επικεφαλής τους δύο πρωθυπουργούς, προσέθεσε ότι σκέπτεται να προτείνει στον ΟΗΕ την αλλαγή της μορφής των συνομιλιών, ακολουθώντας το παράδειγμα Σερβίας-Κοσόβου.

Επειδή ο κ. Γκρουέφσκι

ασχολείται μόνο με το παιχνίδι των εντυπώσεων, η Ελλάδα θα πρέπει να επανεξετάσει στα σοβαρά την καταγγελία της ενδιάμεσης συμφωνίας για να τελειώσει μια και καλή με τις κινήσεις εντυπωσιασμού του κ. Γκρουέφσκι, ο οποίος δεν προτίθεται να διαπραγματευτεί, αλλά να επιβάλει το δικό του πλαίσιο, δηλαδή να παραμείνει η χώρα του στο σημερινό συνταγματικό της όνομα και η Ελλάδα να χρησιμοποιεί άλλη ονομασία.

Ο Αρχηγός του συγκυβερνώντος αλβανικού κόμματος DUI κ. Αχμέτι, επανέλαβε την πρότασή του για λύση, με την προτεινόμενη από τον κ. Νίμιτς ονομασία «Άνω Δημοκρατία της Μακεδονίας» την οποία όμως δεν αποδέχεται η Ελλάδα.

Ο κ. Γκρουέφσκι δεν μετείχε στη Σύνοδο του ΝΑΤΟ στο Σικάγο, γιατί δεν επρόκειτο να συζητηθεί η ένταξη της ΠΓΔΜ.

Ο ΥΠΕΞ της Τουρκίας κ. Νταβούτογλου, μιλώντας σε εκδήλωση σλαβομακεδονικής οργανώσεως στο Σικάγο, δήλωσε ότι είναι «Μακεδόνας» και ότι η Τουρκία υποστηρίζει τα συμφέροντα της ΠΓΔΜ και ότι θα χρησιμοποιεί το όνομα «Μακεδονία» ακόμη και τον επόμενο αιώνα.

Ο Βούλγαρος ιστορικός κ. Ντιμητρώφ, Διευθυντής του Ιστορικού Μουσείου της Σόφιας, δήλωσε, σε συνέντευξή του σε σκοπιανό κανάλι ότι, «Ο Μ. Αλέξανδρος και ο πατέρας του Φίλιππος ήταν Έλληνες».

Ο Βούλγαρος ΥΠΕΞ δήλωσε ότι η χώρα του δεν αναγνωρίζει την ύπαρξη ούτε σκοπιανής μειονότητας, ούτε μακεδονικής γλώσσας, η οποία είναι βουλγαρική διάλεκτος.

Ο κ. Γκρουέφσκι συνέχισε τις προκλήσεις με την ανέγερση ανδριάντα του Ιουστινιανού, τον οποίο θεωρεί Σκοπιανό και 47 ακόμη ανδριάντων στην κεντρική πλατεία, μεταξύ των οποίων του Φιλίππου, των Στρατηγών Περδίκας, Αμύντα, Παρμενίωνα κ.α.

Ο κ. Νίμιτς επισκέφθηκε στις 9 Σεπτεμβρίου την Αθήνα και στις 10 Σεπτεμβρίου τα Σκόπια, όπου είχε συνομιλίες με τους ΥΠΕΞ των δύο χωρών. Μετά το πέρας των συνομιλιών ο κ. Νίμιτς χαρακτήρισε τις συνομιλίες «ιδιαίτερα εποικοδομητικές», προσθέτοντας ότι πρόκει-

ται για μια δύσκολη διαπραγματεύση και γι' αυτό οι δύο πλευρές πρέπει να κατανοήσουν η μία τη θέση της άλλης. Ο κ. Βενιζέλος του εξέθεσε αναλυτικά τους λόγους για τους οποίους δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή η ονομασία «Άνω Δημοκρατία της Μακεδονίας» που πρότεινε τον Απρίλιο.

δ. Ενεργειακό

Στις 28 Ιουνίου ανακοινώθηκε από την Κοινοπραξία Σαχ Ντενίζ II η επιλογή του TAP για τη μεταφορά αζέρικου αερίου στην ευρωπαϊκή αγορά.

ΗΠΑ και ΕΕ εξέφρασαν την ικανοποίησή τους

Με τον TAP η Ελλάδα καθίσταται ένας δυνατός κρίκος στην αλυσίδα μεταφοράς του αζέρικου αερίου και αναβαθμίζεται, γεωστρατηγικά στον ευρύτερο χώρο, δεδομένου ότι το αζέρικο αέριο αποτελεί για την ΕΕ τη σημαντικότερη εναλλακτική λύση στην ενεργειακή απεξάρτηση από τη Ρωσία.

ε. Σχέσεις με ΗΠΑ

Στις 8 Αυγούστου ο Πρωθυπουργός κ. Σαμαράς επισκέφθηκε τις ΗΠΑ και συναντήθηκε με τον κ. Ομπάμα και άλλους αξιωματούχους. Συζήτησαν όλα τα θέματα που απασχολούν τις δύο χώρες με ιδιαίτερη βαρύτητα στο οικονομικό, το ενεργειακό και τα θέματα ασφαλείας. Ο κ. Σαμαράς εξασφάλισε την στήριξη των ΗΠΑ για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης και πέτυχε την αναβάθμιση των σχέσεων με τις ΗΠΑ.

Σύμφωνα με διπλωματικούς αναλυτές, η επίσκεψη ήταν επιτυχής, γιατί πέραν της υποστηρίξεως στην οικονομική κρίση ο κ. Ομπάμα αναγνώρισε τον σταθεροποιητικό ρόλο της Ελλάδος στη Μέση Ανατολή, τη Β. Αφρική και τα Βαλκάνια.

Της επισκέψεως του πρωθυπουργού προηγήθηκε αυτή του Έλληνα ΥΕΘΑ, ο οποίος είχε συνάντηση με τον ομόλογό του των ΗΠΑ κ. Κέρι. Οι δύο άνδρες συμφώνησαν τη διεύρυνση της αμυντικής συνεργασίας των δύο χωρών, στο πλαίσιο της οποίας οι ΗΠΑ θα προβούν σε δωρεές στρατιωτικού υλικού, σε ανταπόδοση της χρησιμοποιήσεως

των ελληνικών εγκαταστάσεων από τις αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις.

Η αναβάθμιση του στρατηγικού ρόλου της Ελλάδος οφείλεται στο γεγονός ότι οι ΗΠΑ έχουν ανάγκη τη συνεργασία με την Ελλάδα, η οποία μαζί με την Κύπρο και το Ισραήλ διασφαλίζουν τη δίοδο των αμερικανικών δυνάμεων, όποτε χρειαστεί, προς τις φλεγόμενες περιοχές της Μ.Α. Η αξία της Ελλάδος γίνεται ακόμη μεγαλύτερη γιατί ο κ. Ερντογάν με την απρόβλεπτη συμπεριφορά του έναντι του Ισραήλ και της Αιγύπτου έπαψε να είναι ο πιο αξιόπιστος σύμμαχος των ΗΠΑ.

στ. Στις 4 Σεπτεμβρίου ο Έλληνας ΥΠΕΞ κ. Βενιζέλος επισκέφθηκε την Αίγυπτο, όπου συναντήθηκε με τον ομόλογό του κ. Φάχμι και συνεφώνησαν να δρομολογηθεί σύντομα η διαδικασία καθορισμού των θαλασσίων ζωνών στη βάση του Διεθνούς Δικαίου.

Η εχθρική στάση του κ. Ερντογάν προς το νέο καθεστώς δίνει τη δυνατότητα στην Ελλάδα της προσεγγίσεως της Αιγύπτου για την επίλυση των διμερών θεμάτων και τη διεύρυνση της συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών.

ζ. Σε περίπτωση προσβολής της Συρίας η Ελλάδα, είναι βέβαιον ότι θα παράσχει διευκολύνσεις προς τις Δυνάμεις των ΗΠΑ (Σούδα-Καλαμάτα) και πιθανόν να χρειαστεί να αντιμετωπίσει το ενδεχόμενο κύμα προσφύγων αλλά και μια πιθανή τρομοκρατική επίθεση, ως αντίποινα. Για το λόγο αυτό οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να λάβουν, αν δεν το έχουν πράξει, τα απαιτούμενα μέτρα ασφαλείας.

2. ΒΑΛΚΑΝΙΑ

α. Αλβανία

Τις βουλευτικές εκλογές που διεξήχθησαν στις 23 Ιουνίου κέρδισε το σοσιαλιστικό κόμμα του κ. Ράμα, η κυβέρνηση του οποίου ορκίστηκε στις 9 Σεπτεμβρίου. Ο κ. Ράμα, με συνέντευξή του στην «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» στις 30 Ιουνίου, δήλωσε ότι θα αναθερμάνει τις ελληνοαλβανικές σχέσεις και ότι θα

επιδιώξει το ξεπάγωμα, με «σωστό τρόπο», της συμφωνίας για την οριοθέτηση των θαλασσίων συνόρων, η οποία έχει παγώσει ύστερα από απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου, στο οποίο προσέφυγε το κόμμα του.

Ένταση στις ελληνοαλβανικές σχέσεις σημειώθηκε εξ αιτίας του κλεισίματος, από την τοπική αστυνομία, ιερού ναού στην Πρεμετή, που έχει χαρακτηριστεί πολιτιστικό κέντρο. Η ένταση που είχε αρχίσει να παίρνει διαστάσεις εκτονώθηκε μετά επικοινωνία με τον κ. Ράμα, ο οποίος, παρ'όλο που δεν είχε αναλάβει πρωθυπουργός, παρένβη παρασκηνιακά.

Ο πρωθυπουργός της Λιθουανίας δήλωσε ότι η Λιθουανική προεδρία της ΕΕ θα επιδιώξει την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για τη χορήγηση «υποψηφίας χώρας» στην Αλβανία μέχρι το τέλος Δεκεμβρίου, υπό την προϋπόθεση ότι όλα τα κόμματα θα συμφωνήσουν στην υλοποίηση των απαιτούμενων μεταρρυθμίσεων.

β. Σερβία

Απεπέμφθη από την κυβέρνηση συνεργασίας ο Υπουργός Οικονομικών κ. Ντίκινς και το κόμμα του που διαθέτει 16 έδρες, γιατί απαιτούσε μειώσεις μισθών και συντάξεων.

Η Σύνοδος Κορυφής της ΕΕ αποφάσισε την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων με το Βελιγράδι, το αργότερο τον Ιανουάριο 2014.

Ο πρόεδρος κ. Νίκολιτς εξέφρασε την ενόχλησή του για τους σκληρούς όρους που έθεσε η γερμανική Βουλή στη χώρα του για την ένταξή της στην ΕΕ, δηλώνοντας ότι είναι πολύ δύσκολο να υλοποιηθούν και κυρίως αυτός που προβλέπει την αναγνώριση της ανεξαρτησίας του Κοσόβου.

γ. Βουλγαρία

Συνεχίζονται με αμείωτη ένταση οι αντικυβερνητικές διαδηλώσεις που ξεκίνησαν στις 14 Ιουνίου με αφορμή το διορισμό στην ηγεσία των μυστικών υπηρεσιών του μεγιστάνα των ΜΜΕ κ. Ντελιάν Πίβσκι.

Στις 16 Αυγούστου 2013 η Βουλή, με 130 ψήφους υπέρ και 93

κατά, απέρριψε το βέτο που άσκησε ο πρόεδρος της χώρας κ. Πλεβνέλιεφ στο νόμο για την τροποποίηση του προϋπολογισμού.

δ. Κόσοβο

Στις 27 Αυγούστου άρχισε νέος κύκλος συνομιλιών μεταξύ των πρωθυπουργών του Κοσόβου κ. Θάτσι και της Σερβίας κ. Νάτσι με αντικείμενο την υλοποίηση της συμφωνίας των Βρυξελλών, που επετεύχθη τον Απρίλιο και αφορά στην εξομάλυνση των σχέσεων των δύο χωρών.

Στις 9 Σεπτεμβρίου η Σερβία ήρε τις αντιρρήσεις της για τη χρησιμοποίηση από το Κόσοβο δικού του διεθνή κωδικού τηλεφωνικών κλήσεων.

Αυτό αποτελεί μια ακόμη υποχώρηση της Σερβίας στο δρόμο προς την ένταξη στην ΕΕ.

3. ΤΟΥΡΚΙΑ

α.Εσωτερική Κατάσταση

Τα επεισόδια που ξεκίνησαν στις 28 Μαΐου από την πλατεία Ταξίμ της Κωνσταντινουπόλεως και διαχύθηκαν σε όλη τη χώρα, συνεχίστηκαν με αμείωτη ένταση μέχρι το τέλος σχεδόν του Ιουνίου, λόγω της αδιαλλαξίας και της σκληρής στάσεως του κ. Ερντογάν. Η κατάσταση εκτονώθηκε μετά την απόφαση του Δικαστηρίου της Κωνσταντινουπόλεως, το οποίο διέταξε την αναστολή των έργων αναπλάσεως της πλατείας και με την οποία συμμορφώθηκε ο κ. Ερντογάν.

Τα γεγονότα προκάλεσαν την αντίδραση της Διεθνούς Κοινότητας και ιδιαίτερα της Γερμανίας. Η κ. Μέρκελ εξέφρασε τη δυσφορία της για τα μέτρα καταστολής και με παρέμβαση προς την ΕΕ πέτυχε την αναβολή των διαπραγματεύσεων, που επρόκειτο να αρχίσουν στις 26 Ιουνίου, για τις 9 Οκτωβρίου που θα κατατεθεί και η έκθεση της Κομισιόν για την πρόοδο των δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων στην Τουρκία. Επίσης το Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα της κ. Μέρκελ εξέφρασε στην προγραμματική του διακήρυξη την αντίθεσή του για την πλήρη ένταξη της Τουρκίας, τροποποιώντας έτσι τη θέση που είχε εκφράσει

η ίδια κατά την επίσκεψή της στην Άγκυρα το Φεβρουάριο ότι «όλα τα ενδεχόμενα είναι ανοιχτά». Ο κ. Ερντογάν απέρριψε με οργή το σχετικό ψήφισμα, δηλώνοντας με θυμό: «Εσείς παίρνετε αντιδημοκρατική θέση. Δεν αναγνωρίζω ένα τέτοιο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο». Επίσης ο κ. Ομπάμα σε τηλεφωνική συνομιλία με τον κ. Ερντογάν άσκησε κριτική για τα σκληρά κατασταλτικά μέσα και τις διώξεις εναντίον δημοσιογράφων.

Ένταση δημιουργήθηκε και με τον εβραϊκό κόσμο, λόγω των δηλώσεων του αντιπροέδρου κ. Αταλάτ ότι «εβραϊκή διασπορά» βρίσκεται πίσω από τις αντικυβερνητικές διαδηλώσεις. Οι δηλώσεις αυτές προκάλεσαν έντονη αντίδραση του παγκόσμιου Εβραϊκού Κογκρέσου, το οποίο τις χαρακτήρισε επαίσχυντες και απαίτησε από τον κ. Αταλάτ να ζητήσει συγγνώμη.

Κατά τη διάρκεια της κρίσεως ο κ. Ερντογάν προέβη σε διώξεις δημοσιογράφων επιβάλλοντας αυτολογοκρισία στα ΜΜΕ. Για το λόγο αυτό κατηγορήθηκε από τον κ. Κιλιντσάρογλου ηγέτη της αντιπολίτευσεως, ότι οδηγεί τη χώρα σε δικτατορία.

Παρόλο που ο κ. Ερντογάν πέτυχε με βίαια μέσα να καταστείλει την εξέγερση και τα συνδικάτα απέτυχαν στην προσπάθειά τους να παραλύσουν την χώρα, η εικόνα του τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό υπέστη σοβαρή ζημιά, γιατί συμπεριφέρθηκε με αλαζονία και προκάλεσε αντιδράσεις ακόμη και στο εσωτερικό της παρατάξεώς του. Είναι δε αμφίβολο αν θα καταφέρει να περάσει τις συνταγματικές μεταρρυθμίσεις που θα τον καταστήσουν πανίσχυρο, εάν εκλεγεί στις προσεχείς προεδρικές εκλογές.

Στις 5 Αυγούστου ανακοινώθηκε η απόφαση του δικαστηρίου για τους 275 κατηγορούμενους για την υπόθεση «Εργκένεκον», η εκδίκαση της οποίας είχε αρχίσει στις 10 Οκτωβρίου 2010. Το δικαστήριο επέβαλε την ποινή της «ισόβιας κάθειρξης» στο Στρατηγό Μπασμπούγ, τέως Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων και άλλους 15 μεταξύ των οποίων Στρατηγούς, Βουλευτές, Πανεπιστημιακούς και Δημοσιογράφους. Σε 234 επέβαλε ποινές φυλα-

κίσεως και αθώωσε 21, ενώ ταυτόχρονα αποφάσισε την αποφυλάκιση του Στρατηγού Μπασμπούγ και μερικών ακόμη καταδικασθέντων με το σκεπτικό ότι έχουν εκτίσει μέρος της ποινής τους και δεν είναι ύποπτοι φυγής.

Η ανακοίνωση της αποφάσεως προκάλεσε θύελλα αντιδράσεων από το κεμαλικό κατεστημένο και την αντιπολίτευση. Τις ποινές έκριναν με αυστηρές δηλώσεις τους ο πρόεδρος κ. Γκιουλ και ο κ. Ερντογάν, οι οποίοι ευχήθηκαν να είναι πιο δίκαιες στο αναθεωρητικό δικαστήριο.

Ο κ. Ερντογάν εκμεταλλευόμενος και την υπόθεση «Εργκένεκον» κατάφερε σοβαρά πλήγματα κατά του στρατιωτικού κατεστημένου, που ήταν το πιο σοβαρό στήριγμα του βαθέως κράτους. Είναι βέβαιον ότι η ηγεσία του στρατού έχει αποδυναμωθεί πλήρως και δεν θα έχει καμία δυνατότητα να παρέμβει στην πολιτική ζωή είτε με πραξικοπήματα είτε με εκβιασμούς της πολιτικής εξουσίας. Είναι όμως αμφίβολο εάν ελέγχει και τον όγκο των ανωτέρων και κατωτέρων αξιωματικών, οι οποίοι εξακολουθούν να εμφορούνται από τα κεμαλικά ιδεώδη για κοσμικό κράτος και αντιτίθενται στα ισλαμικά ανοίγματα του κ. Ερντογάν. Επομένως αν υπάρξει αντίδραση από το στρατό, θα προέλθει από κάποια ομάδα χαμηλόβαθμων αξιωματικών και όχι από την ηγεσία.

Στο τέλος Αυγούστου ολοκληρώθηκαν οι εργασίες του Ανωτάτου Στρατιωτικού Συμβουλίου, εκ των αποφάσεων του οποίου τεκμαίρεται ότι ο κ. Ερντογάν επέβαλε πλήρως τις θέσεις του. Αποστρατεύθηκε ο Αρχηγός Στρατού κ. Καλίοντζου, ο οποίος αναμένετο να διαδεχθεί το 2015 τον Α/ΓΕΕΘΑ κ. Οζέλ, επειδή ακούστηκε το όνομά του στη δίκη για την «Εργκένεκον» και στη θέση του τοποθετήθηκε ο στρατηγός Ακάρ, φίλα προσκείμενος στον κ. Ερντογάν.

Στις 2 Σεπτεμβρίου άρχισε η δίκη για το «βελούδινο» πραξικόπημα του 1997, που ο στρατός ανέτρεψε την κυβέρνηση του κ. Ερμπακάν. Δικάζονται 103 αξιωματικοί κυρίως εν ενεργεία και αποστρατεία στρατηγού, συμπεριλαμβανομένου του

πρώην Αρχηγού των Ε.Δ. στρατηγού Καρανταγί. Το πραξικόπημα ονομάστηκε «βελούδινο» γιατί οι στρατηγοί άσκησαν παρασκηνιακές πιέσεις, ώστε να αναγκαστεί ο Ερπακάν να αποχωρήσει.

β. Κουρδικό

Η συμφωνία Ερντογάν-Οτσαλάν για αποχώρηση των μαχητών του ΡΚΚ δεν εξελίσσεται ικανοποιητικά, καθώς μόνο το 20% από αυτούς έχει υπακούσει. Μάλιστα στις 9 Σεπτεμβρίου το ΡΚΚ ανακοίνωσε την απόφασή του να διακόψει την αποχώρηση των μαχητών του, γιατί η Τουρκία δεν έλαβε τα συμφωνηθέντα με τον Οτσαλάν μέτρα για τον εκδημοκρατισμό και την επίλυση του Κουρδικού.

Η Τουρκία επείγεται για επέμβαση στη Συρία, γιατί φοβάται ότι το Κόμμα Δημοκρατικής Ένωσης στο Β. Ιράκ (ΡΥΚ) το οποίο θεωρείται παραφυάδα του ΡΚΚ, εκμεταλλευόμενο το κενό εξουσίας, είναι δυνατόν να ανακηρύξει την ανεξαρτησία της Β.Συρίας κατά το πρότυπο του Ιρακινού Κουρδιστάν. Το ΡΥΚ στηρίζουν και οι Κούρδοι του Ιράκ και του Ιράν, στον αγώνα του εναντίον των τζιχανιστών της τρομοκρατικής οργάνωσης «Αλ Νούρσα», η οποία ενισχύεται από την Τουρκία και μάχεται τους Κούρδους. Η αγωνία αυτή της Τουρκίας εκδηλώθηκε με τη δήλωση του ΓΕΕΘΑ κ. Οζέλ, αμέσως μετά την απόφαση του κ. Ομπάμα για επέμβαση λόγω της χρήσης χημικών, ότι η χώρα του είναι πανέτοιμη να εισβάλει στη Συρία.

Η Τουρκία έχει δίκιο να φοβάται γιατί το ΡΥΚ στις περιοχές που ελέγχει έχει εγκαταστήσει διοικητικά συμβούλια και οι εξελίξεις πιθανόν να οδηγήσουν σε ανακατατάξεις στην περιοχή με τη δημιουργία του Κουρδιστάν ανατρέποντας έτσι τις μέχρι σήμερα ισορροπίες.

γ.Εξωτερικές Σχέσεις

Οι σχέσεις με το Ισραήλ, παρά τη συγγνώμη του κ. Νετανιάχου, όχι μόνον δεν αποκαταστάθηκαν, αλλά μάλλον επιδεινώνονται. Ο αντιπρόεδρος κ. Αρντίς δήλωσε ότι οι συνομιλίες για την επίλυση της διαφοράς για το «Μαβί Μαρμαρά»,

έχουν ανασταλεί, γιατί το Ισραήλ θέλει να χαρακτηρίζονται οι αποζημιώσεις «εκούσιες» ενώ η Τουρκία επιμένει ότι το Ισραήλ πρέπει να αποδεχθεί ότι πρόκειται για αποζημιώσεις «εγκληματικών ενεργειών».

Στην κλιμάκωση της εντάσεως συνέβαλαν και οι δηλώσεις του κ. Ερντογάν και του αντιπροέδρου Αταλάτ ότι οι Εβραίοι βρίσκονται πίσω από τα γεγονότα της πλατείας Ταξίμ, όσο και αυτές του κ. Ερντογάν ότι «πίσω από το πραξικόπημα της Αιγύπτου βρίσκεται το Ισραήλ».

Η προσέγγιση των δύο χωρών ιδιαίτερα για συνεργασία στον ενεργειακό τομέα (μεταφορά ισραηλινού φυσικού αερίου στην Ευρώπη μέσω Τουρκίας), δεν απέδωσε, τουλάχιστον μέχρι τώρα τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Ο κ. Ερντογάν, βλέποντας και την αρνητική στάση της Γερμανίας και της ΕΕ, προτιμά τη φιλία του αραβικού και μουσουλμανικού κόσμου και όχι αυτή του Ισραήλ. Τα πράγματα μάλλον θα ξεκαθαρίσουν μετά τη συριακή κρίση.

Η στήριξη της τρομοκρατικής οργάνωσης «Αλ Νούρσα» στη Συρία, που πολεμά εναντίον των Κούρδων του βορρά και η υποστήριξη του τέως προέδρου Μόρσι και της Μουσουλμανικής Αδελφότητας στην Αίγυπτο την έχουν φέρει σε σοβαρή αντίθεση με τη Σαουδική Αραβία, το Κατάρ, αλλά και την Αίγυπτο, της οποίας ο νέος πρωθυπουργός, απαντώντας σε δηλώσεις του κ. Ερντογάν, τον χαρακτήρισε «πράκτορα της Δύσεως».

Η στάση του κ. Ερντογάν έναντι της επεμβάσεως του στρατού στην Αίγυπτο δείχνει ότι, παρά την κατίσχυσή του σε βάρος των στρατηγών, εξακολουθεί να φοβάται μια πιθανή εξέγερση από κάποιους αξιωματικούς που δεν ελέγχονται από την ηγεσία.

Όλες οι εξελίξεις στις εξωτερικές σχέσεις δείχνουν ότι η πολιτική «στρατηγικό βάθος» του κ. Νταβούτογλου έχει αποτύχει πλήρως. Η χώρα έχει απομονωθεί και οι όποιες φιλοδοξίες να αναδειχθεί το τουρκικό οικονομικό μοντέλο ως το πλέον κατάλληλο και εφαρμόσιμο μετά την αλλαγή καθεστώτων στην περιοχή έχουν διαψευστεί.

4.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

α. Γερμανία

Σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις η κ. Μέρκελ προηγείται με διαφορά για τις βουλευτικές εκλογές της 22ας Σεπτεμβρίου.

Σε δύσκολη θέση έφεραν την κ. Μέρκελ οι αποκαλύψεις του «Spiegel» για τη στενή συνεργασία των μυστικών υπηρεσιών Γερμανίας και ΗΠΑ στο πρόγραμμα παρακολούθησεων για την καταδίωξη της τρομοκρατίας.

Την 12ην Σεπτεμβρίου πραγματοποιήθηκε το ντιμπέιτ μεταξύ της κ. Μέρκελ και του κ. Στάϊνμπρουκ, με κύριο θέμα την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσεως στην Ελλάδα.

β. Γαλλία

Ο αντιδήμαρχος του Σολέ διεγράφη από το κεντρικό κόμμα UDI, στο οποίο ανήκε, γιατί δήλωσε πως «ίσως ο Χίτλερ να μη σκότωσε αρκετούς ρομά». Οι δηλώσεις του αντιδημάρχου προκάλεσαν την αντίδραση του πρωθυπουργού κ. Ερό, αλλά και του συνόλου του πολιτικού κόσμου της χώρας.

γ.Γιβραλτάρ (Βρετανία – Ισπανία)

Η ένταση, που προκλήθηκε στις σχέσεις Βρετανίας και Ισπανίας στις 18 Αυγούστου εξ αιτίας της κατασκευής από το Γιβραλτάρ ενός υποθαλασσίου υφάλου που παρεμποδίζει τα ισπανικά αλιευτικά, εκτονώθηκε κατόπιν συμφωνίας των δύο πρωθυπουργών στις 7 Αυγούστου να βρουν μεθόδους για τον περιορισμό της εντάσεως.

δ. Τσεχία

Ο πρόεδρος κ. Ζέμαν, προκήρυξε εκλογές για τις 25 και 26 Οκτωβρίου, καθώς τα κεντροαριστερά κόμματα που στήριζαν την κυβέρνηση τεχνοκρατών, η οποία είχε σχηματιστεί τον Ιούλιο, απέσυραν την υποστήριξή τους.

στ. Βέλγιο

Στις 21 Ιουλίου ανέλαβε τα καθήκοντά του ως Βασιλεύς του

Βελγίου ο Φίλιππος, γιός του Βασιλιά Αλβέρτου Β΄, ο οποίος παραιτήθηκε. Οι προοπτικές όμως για το νέο βασιλιά είναι δυσοίωνες καθώς σοβεί ο διχασμός μεταξύ Φλαμανδών και των Βαλλόνων, που μπορεί να οδηγήσει τη χώρα σε διάσπαση.

5. ΗΠΑ

Διεθνή σάλο έχει προκαλέσει η υπόθεση του πρώην συμβούλου της Εθνικής Υπηρεσίας Ασφαλείας (NSA) Έντουαρντ Σνόουντεν, ο οποίος απεκάλυψε πληροφορίες για μια σειρά από απόρρητα προγράμματα μαζικής παρακολούθησης των μυστικών υπηρεσιών των ΗΠΑ και της Βρετανίας στους δημοσιογράφους της Guardian, Greenwald και Askill, οι οποίοι άρχισαν να τα δημοσιεύουν στην εφημερίδα τους στις 5 Ιουνίου. Στις 23 Ιουνίου ο Σνόουντεν εγκατέλειψε το Χονγκ Κονγκ που βρισκόταν προκειμένου να αποφύγει τη σύλληψη και έκδοσή του στις ΗΠΑ και κατέφυγε στη Μόσχα ζητώντας ταυτόχρονα πολιτικό άσυλο από τον Ισημερινό. Έκτοτε ξέσπασε ένας διπλωματικός πόλεμος μεταξύ των ΗΠΑ και της Ρωσίας, αλλά και άλλων χωρών, από τις οποίες ζήτησε άσυλο. Τελικά η Μόσχα του χορήγησε άσυλο την 1η Αυγούστου, γεγονός που προκάλεσε ένταση στις σχέσεις της με τις ΗΠΑ. Ο πρόεδρος κ. Ομπάμα, εκδηλώνοντας την ενόχλησή του, ακύρωσε την προγραμματισμένη για τις 6 Σεπτεμβρίου συνάντησή του με τον κ. Πούτιν στη Μόσχα.

Οι σχέσεις ΗΠΑ – Ρωσίας βρίσκονται σε ένταση όχι μόνο για το θέμα της παροχής ασύλου στον Σνόουντεν, αλλά και για άλλα θέματα, όπως αυτά της Συρίας, της ελλείψεως προόδου στον έλεγχο των όπλων και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για τα οποία οι ΗΠΑ κατηγορούν τη Ρωσία.

Οι αποκαλύψεις Σνόουντεν ότι οι ΗΠΑ παρακολουθούσαν αξιωματούχους της Γερμανίας και της ΕΕ προκάλεσε ένταση με τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις οι οποίες ζήτησαν εξηγήσεις. Η Γερμανία μάλιστα ακύρωσε στις 2 Αυγούστου το χρονολογούμενο από την περίοδο του ψυχρού πολέμου σύμφωνο παρακο-

λουθήσεων πολιτών, που είχε συνάψει με ΗΠΑ και Βρετανία.

Το Στρατοδικείο στο Μέριλαντ επέβαλε ποινή 35 ετών καθειρέως στον στρατιώτη Μάνινγκ, για τη διαρροή 700.000 διαβαθμισμένων και μη εγγράφων στην ιστοσελίδα Wikileaks του Ασάντζ, ο οποίος εξακολουθεί να είναι εγκλωβισμένος στην Πρεσβεία του Ισημερινού στο Λονδίνο, το οποίο του έχει χορηγήσει άσυλο.

Ο κ. Ομπάμα πραγματοποίησε δήμερη περιοδεία στην Αφρική, αλλά δεν μπόρεσε να συναντήσει τον Νέλσον Μαντέλα, ο οποίος νοσηλευόταν σε νοσοκομείο. Κατά την επίσκεψή του στη Σενεγάλη επισκέφθηκε τη νήσο Γκόρι για να αποτίσει φόρο τιμής στο «Σπίτι των Σκλάβων», ένα οχυρό του 18ου αιώνα απ'όπου μεταφέρονταν μαύροι της Αφρικής στις φυτείες της Αμερικής και σήμερα είναι μουσείο.

6. ΡΩΣΙΑ

Ο κ. Πούτιν βρέθηκε σχεδόν απομονωμένος στη Σύνοδο G8, που έλαβε χώρα τον Ιούνιο στο Μπέλφαστ, λόγω της αρνήσεώς του να ληφθούν μέτρα κατά του προέδρου της Συρίας κ. Άσαντ.

Η κ. Μέρκελ κατά την επίσκεψή της στη Ρωσία απέφυγε να επισκεφθεί την έκθεση «Τέχνη-Τρόπαιο» στο μουσείο Ερμιτάζ, στην οποία εκτίθενται λεηλατημένα έργα από σοβιετικούς στρατιώτες στην Ανατολική Γερμανία.

Το NATO ανακοίνωσε ότι το Σεπτέμβριο θα διεξαχθεί η άσκηση «Stead Fast Jazz 2013», ταυτόχρονα σχεδόν με τη ρωσολευκορωσική άσκηση «Zapad 2013».

Πολιτικοί αναλυτές εκτιμούν ότι η άσκηση του NATO, η οποία προβλέπει την ενεργοποίηση του άρθρου 5 του Συμφώνου της Ουάσιγκτον, δηλαδή ταχεία αντίδραση σε επίθεση κατά συμμάχου χώρας, αποτελεί απάντηση στη ρωσική και ότι η ενέργεια αυτή παραπέμπει στην ψυχροπολεμική περίοδο και γι'αυτό οι Ρώσοι προσκάλεσαν και παρατηρητές του NATO για να διασκεδάσουν τις ανησυχίες του, όπως δήλωσε το Υπουργείο Άμυνας της Ρωσίας.

Στις 12 Ιουλίου 2013 ο κ. Πούτιν επιθεώρησε αιφνιδιαστικά τον Ανατολικό Στρατιωτικό Τομέα

και παρακολούθησε άσκηση στην οποία συμμετείχαν 160.000 στρατιώτες, 5.000 άρματα και ΤΘ οχήματα και πάνω από 130 αεροσκάφη SU-25, MIG-24 και μη επανδρωμένα. Παρόλο που ο Ρώσος ΑΝΥΕΘΑ κ. Αντόνοφ διαβεβαίωσε ότι η άσκηση δεν στρέφεται εναντίον συγκεκριμένου έθνους, ορισμένοι αναλυτές πιστεύουν ότι η επίδειξη δυνάμεως είχε στόχο την Κίνα και την Ιαπωνία.

Η Ρωσία απείλησε ότι θα αποχωρήσει από τη ζώνη ελεύθερου εμπορίου με την Ουκρανία, σε περίπτωση που αυτή θα υπογράψει συμφωνία για σύνδεση με την Ευρώπη.

Η Ρωσία θα εξοπλιστεί μέχρι το 2017 με ένα εκσυγχρονισμένο σύστημα πυραύλων ικανών να πετυχαίνουν στόχους στο διάστημα, σύμφωνα με δήλωση του εκπροσώπου του Υπουργείου Άμυνας.

Το πρακτορείο INTEFAX μετέδωσε στις 29 Αυγούστου ότι η Ρωσία θα αναπτύξει ένα ανθυποβρυχιακό και ένα καταδρομικό πλοίο εξοπλισμένο με πυραύλους στη Μεσόγειο για να ενισχύσει τη ναυτική της παρουσία στην περιοχή, λόγω της «γνωστής καταστάσεως».

7. ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

α. Παλαιστινιακό

Κατόπιν συντόνων προσπάθειών του ΥΠΕΞ των ΗΠΑ κ. Κέρι επανελήφθησαν στις 29 Ιουλίου οι διαπραγματεύσεις, που είχαν διακοπεί για μια τριετία, μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστινίων, με διαμεσολαβητές την κα Λίβνι και τον κ. Ερεκάτ αντιστοίχως.

Οι δύο πρώτες συναντήσεις έγιναν στην Ουάσιγκτον, όπου οι διαμεσολαβητές είχαν και συνάντηση με τον κ. Ομπάμα στις 30 Ιουλίου. Η τρίτη συνάντηση έγινε σε μυστικό μέρος στις 20 Αυγούστου, χωρίς να γίνουν ανακοινώσεις. Εν τούτοις η κα Λίβνι δήλωσε ότι η χώρα της θα αναγκαστεί να λάβει δραστικές αποφάσεις και κάλεσε το Εργατικό Κόμμα, που αντιτίθεται στη δημιουργία παλαιστινιακού κράτους, να προσφέρει τη συνεργασία του για τη σύναψη μιας εδαφικής συμφωνίας με αντάλλαγμα την ασφάλεια.

Το Ισραήλ ανακοίνωσε ότι οι δύο πλευρές έκριναν σοβαρό το

χαρακτήρα της διαπραγμάτευσης και δεσμεύτηκαν να συνεχίσουν τη διαδικασία σύντομα.

Στις 11 Αυγούστου το Ισραήλ ανακοίνωσε την επέκταση των εποικισμών με 1187 νέες κατοικίες στη Δυτική Όχθη και την Ανατολική Ιερουσαλήμ. Αυτό απείλησε με διακοπή εκ μέρους των Παλαιστινίων των διαπραγματεύσεων, η οποία απεφεύχθη με παρέμβαση του κ. Κέρι.

Η ΕΕ χαρακτήρισε τρομοκρατική οργάνωση το στρατιωτικό σκέλος της Χεζμπολάχ του Λιβάνου, με απόφασή της στις 22 Ιουλίου, λόγω της εμπολοκής της στη συριακή κρίση.

β. Ιράν

Στις 4 Αυγούστου ανέλαβε τα καθήκοντά του ο μετριοπαθής κ. Ροχανί, ο οποίος κέρδισε από τον πρώτο γύρο τις εκλογές που διεξήχθησαν στις 12 Ιουνίου.

Ο κ. Ροχανί, μετά την ανάληψη των καθηκόντων του δήλωσε, στις 7 Αυγούστου, σχετικά με το πυρηνικό πρόγραμμα ότι «το πυρηνικό πρόγραμμα είναι εθνικό θέμα. Η χώρα μας δεν θα αποποιηθεί τα δικαιώματά της. Ως πρόεδρος δηλώνω ότι η ισλαμική δημοκρατία έχει την πολιτική βούληση να διευθετήσει το θέμα διατηρώντας τα δικαιώματα του Ιράν και απαντώντας ταυτόχρονα στις ανησυχίες της άλλης πλευράς».

Οι θέσεις του νέου προέδρου έχουν μικρή σημασία, γιατί είναι πλέον δεδομένο ότι την πολιτική ως προς το πυρηνικό πρόγραμμα χαράσσει ο θρησκευτικός ηγέτης κ. Χαμενεί.

Στις 28 Αυγούστου η Διεθνής Υπηρεσία Ατομικής Ενέργειας (ΙΑΕΑ) ανακοίνωσε ότι ο νέος γύρος διαπραγματεύσεων με την αντιπροσωπεία του Ιράν θα αρχίσει στις 27 Σεπτεμβρίου.

Ταυτόχρονα η ΙΑΕΑ έδωσε στη δημοσιότητα την πρώτη τριμηνιαία έκθεσή της μετά την ανάληψη στις 4 Αυγούστου της εξουσίας από τον κ. Ροχανί. Σύμφωνα με την έκθεση το Ιράν έχει ολοκληρώσει την εγκατάσταση περίπου 1000 εξελιγμένων συσκευών φυγοκέντρισης ουρανίου, τις οποίες ετοιμάζεται να

θέσει σε δοκιμαστική λειτουργία και ότι έχει ξεκινήσει η συναρμολόγηση ράβδων καυσίμου για τον αντιδραστήρα Αράκ. Επίσης ότι τα αποθέματά του σε εμπλουτισμένο ουράνιο έχουν αυξηθεί ελάχιστα σε σχέση με την έκθεση του Μαΐου.

Παρόλο που τα αποθέματα αυτά παραμένουν κάτω από την «κόκκινη γραμμή» που έχει θέσει το Ισραήλ για να επιτεθεί στο Ιράν, ο κ. Νετανιάχου δήλωσε ότι πρέπει να ενημερωθεί το Ιράν ότι δεν του επιτρέψουμε να υπερβεί την κόκκινη γραμμή και ότι το Ισραήλ δεν θα περιμένει τις ΗΠΑ για να επιτεθεί.

γ. Ιράκ

Συνεχίζονται με αυξανόμενο ρυθμό οι αιματηρές επιθέσεις βίας. Οι νεκροί από την αρχή του έτους έχουν φτάσει σχεδόν τις 5000. Τον Ιούλιο έφτασαν τους 1057 και τον Αύγουστο τους 800.

Ο Σίιτης πρωθυπουργός κ. Αλ Μαλίκι, αγνοώντας το παρελθόν, τροφοδοτεί την αντιπαλότητα των δύο κοινοτήτων (σιιτών-σουνιτών), περιθωριοποιώντας τους σουνίτες, οι οποίοι χτυπούν σε κάθε ευκαιρία τους σίιτες, με κίνδυνο η χώρα να διολισθήσει σε εμφύλια σύγκρουση. Πέραν αυτού μεγάλος αριθμός σουνιτών μάχεται στο πλευρό των Σύρων ανταρτών επειδή ο Αλ Μαλίκι στηρίζει τον Άσαντ.

δ. Συρία

Μέχρι τις 20 Αυγούστου ο εμφύλιος συνεχίζονταν με τις δυνάμεις του Άσαντ να έχουν επιβληθεί σε όλα τα μέτωπα, ενώ ΗΠΑ και Ρωσία συζητούσαν για τη διάσκεψη ειρήνης, που είχε προσδιοριστεί για το Σεπτέμβριο. Ξαφνικά το πρωί της 21 Αυγούστου σήμανε συναγερμός μετά την καταγγελία των αντικαθεστωτικών ότι ο συριακός στρατός είχε εκτοξεύσει ρουκέτες με χημικά αέρια στο προάστιο Γούτα στην Ανατολική Δαμασκό. Αμέσως ο ΓΓ του ΟΗΕ κ. Μπαν Κι Μουν έδωσε εντολή στην ομάδα των εμπειρογνομόνων που βρίσκονταν στη Συρία να αναλάβει τη διερεύνηση της καταγγελίας, ενώ οι κ.κ Ομπάμα, Κάμερον και Ολάντ, συνεφώνησαν στις 24

Αυγούστου για στρατιωτική επέμβαση, έστω και χωρίς απόφαση του ΟΗΕ.

Τα ξημερώματα της 30 Αυγούστου η Βουλή των Κοινοτήτων στη Βρετανία απέρριψε την πρόταση του κ. Κάμερον για επέμβαση στη Συρία με ψήφους 285 έναντι 272.

Το απόγευμα της ίδιας ημέρας ο ΥΠΕΞ των ΗΠΑ κ. Κέρι δήλωσε ότι οι ΗΠΑ διαθέτουν αδιάσειστα στοιχεία, ότι τα χημικά χρησιμοποιήσε ο συριακός στρατός, προσθέτοντας ότι οι εμπειρογνώμονες του ΟΗΕ δεν έχουν δυνατότητα να προσδιορίσουν αυτόν που χρησιμοποίησε τα χημικά.

Στις 31 Αυγούστου και ενώ όλοι ανέμεναν την εντολή για επέμβαση ο κ. Ομπάμα ανακοίνωσε ότι θα ζητούσε την έγκριση του Κογκρέσου.

Στις 5 Σεπτεμβρίου οι κ.κ. Ομπάμα και Πούτιν που συναντήθηκαν στην Πετρούπολη στο περιθώριο της Συνόδου G20 συμφώνησαν, όπως παραδέχθηκαν αργότερα και οι δύο πλευρές, να επιδιώξουν διπλωματική λύση και έδωσαν οδηγίες στους ΥΠΕΞ κ.κ. Κέρι και Λαβρόφ. Στο πλαίσιο αυτής της συμφωνίας, στις 9 Σεπτεμβρίου ο κ. Κέρι δήλωσε ότι ο πόλεμος θα μπορούσε να αποφευχθεί αν η Συρία παρέδιδε το χημικό της οπλοστάσιο στη διεθνή κοινότητα. Αμέσως ο κ. Λαβρόφ διατύπωσε την πρόταση στη Συρία, η οποία και την αποδέχθηκε.

Στις 11 Σεπτεμβρίου ο κ. Ομπάμα με διάγγελμά του προς τον αμερικανικό λαό αναφέρθηκε στη συμφωνία και δήλωσε ότι θα διατηρηθεί η απειλή επεμβάσεως, παράλληλα προς τη διπλωματική προσπάθεια. Επίσης ζήτησε από το Κογκρέσο να αναβάλει τη συζήτηση επί όσο χρόνο βρίσκεται σε εξέλιξη η διπλωματική προσπάθεια.

Στις 12 Σεπτεμβρίου οι κ.κ. Κέρι και Λαβρόφ άρχισαν συζητήσεις στη Γενεύη για το σχέδιο της Ρωσίας σχετικά με τον έλεγχο του χημικού οπλοστασίου της Συρίας, η οποία την ίδια ημέρα ανακοίνωσε ότι έγινε πλήρες μέλος της Σύμβασης Απαγόρευσης Χρήσης Χημικών Οπλων.

Στις 15 Σεπτεμβρίου οι κ.κ. Κέρι και Λαβρόφ ανακοίνωσαν την επίτευξη συμφωνίας, σύμφωνα με

την οποία η Συρία θα πρέπει να υποβάλει σε μία εβδομάδα τη λίστα με τα χημικά και τις σχετικές λεπτομέρειες, τα οποία θα πρέπει να έχουν καταστραφεί εντός του πρώτου εξαμήνου του 2014. Η συμφωνία θα πρέπει να επικυρωθεί με ψήφισμα του ΣΑ/ΟΗΕ.

Σημείο τριβής εξακολουθεί να αποτελεί το κατά πόσον θα υπάρξει πρόβλεψη για επέμβαση στη Συρία, αν δεν τηρήσει τη συμφωνία. Ο μεν κ. Κέρι ισχυρίζεται ότι το ΣΑ θα πρέπει να λάβει μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 7 της Χάρτας των Ηνωμένων Εθνών, το οποίο μιλά για στρατιωτική δράση, ενώ ο κ. Λαβρόφ άφησε να εννοηθεί ότι η Μόσχα θα δεχόταν ίσως ένα τέτοιο ψήφισμα, αλλά σε δεύτερο χρόνο και με την προϋπόθεση ότι ο κ. Άσαντ θα είχε αθετήσει τις δεσμεύσεις του. Η λύση αναμένεται να δοθεί με την απόφαση του ΣΑ/ΟΗΕ.

Όλες οι χώρες της Δύσεως, η Κίνα, το Ιράν και ο Αραβικός Σύνδεσμος δήλωσαν ότι στηρίζουν τη νέα προσπάθεια, ενώ το Ισραήλ τηρεί επιφυλακτική στάση. Μόνο η συριακή αντιπολίτευση εξέφρασε την αντίθεσή της.

Παρά τις διαφορές η συμφωνία, κατά πάσαν πιθανότητα, θα επικυρωθεί από το ΣΑ/ΟΗΕ και θα κληθεί η Συρία να την εφαρμόσει. Η υλοποίησή της όμως θα είναι δυσχερής, γιατί τα χημικά είναι διασπαρμένα σε όλη τη χώρα και θα χρειαστεί σε κάποιες περιοχές να εφαρμοστεί εκχειρίδια, την οποία δεν είναι βέβαιοι ότι θα παράσχει η αντιπολίτευση, που αντιδρά στη συμφωνία. Δυσκολία θα προκαλέσει και η τυχόν διάθεση χημικών και από τις αντικαθεστωτικές δυνάμεις, γιατί ο κ. Άσαντ θα απαιτήσει την ταυτόχρονη παράδοση. Εάν η συμφωνία αποτύχει ο κ. Ομπάμα θα αναγκαστεί να επέμβει στρατιωτικά, με ή χωρίς την έγκριση του Κογκρέσου γιατί διαφορετικά θα απωλέσει την αξιοπιστία του και στο μέλλον δεν θα τον εμπιστευτεί κανείς, αλλά και κανένας δεν θα λαμβάνει σοβαρά τις απειλές του.

Στις 16 Σεπτεμβρίου παραδόθηκε η έκθεση των εμπειρογνομόνων του ΟΗΕ σύμφωνα με την

οποία έγινε χρήση του χημικού αερίου σαρίν στις 21 Αυγούστου, αλλά δεν προσδιορίζει ποιος είναι ο δράστης. Η δημοσίευση της εκθέσεως προκάλεσε και νέα αντιπαράθεση. ΗΠΑ, Γαλλία και Βρετανία ισχυρίζονται ότι τα στοιχεία της εκθέσεως δεν αφήνουν αμφιβολία ότι πίσω από τα χημικά βρίσκεται ο Άσαντ, ενώ η Ρωσία δηλώνει ότι έχει σοβαρά στοιχεία ότι ήταν πρόκληση από τους αντικαθεστωτικούς.

Όσον αφορά στο ποιος χρησιμοποίησε τα χημικά δεν μπορεί να εκφραστεί άποψη διότι δεν γνωρίζουμε τα υπάρχοντα στοιχεία. Εκείνο όμως που μπορεί να διατυπώσει κανείς είναι ότι ο Άσαντ δεν είχε κανένα λόγο να το πράξει την ώρα που οι δυνάμεις του νικούσαν σε όλα τα μέτωπα και επομένως θα ήταν καθαρή βλακεία μια τέτοια ενέργεια. Αν πράγματι τα χημικά χρησιμοποιήθηκαν από το συριακό στρατό θα έγινε εν αγνοία του και θα πρόκειται για προβοκάτσια στην οποία συμμετείχαν και άνθρωποι του καθεστώτος, που τα έχουν βρει με την αντιπολίτευση.

8. ΑΦΡΙΚΗ

α. Αίγυπτος

Στις 31 Ιουλίου ο στρατός ανέτρεψε τον πρόεδρο κ. Μόρσι ο οποίος λίγες ώρες πριν είχε απορρίψει στρατιωτικό τελεσίγραφο, το οποίο έδινε διορία 48 ωρών στους πολιτικούς για να βγάλουν τη χώρα από την κρίση και να αποτρέψουν τις εμφύλιες συγκρούσεις μεταξύ των οπαδών της αντιπολίτευσης και αυτών της Μουσουλμανικής Αδελφότητας. Ο κ. Μόρσι τέθηκε σε κράτηση σε άγνωστο μέρος και ο στρατός Σίσι ανακοίνωσε την αναστολή του Συντάγματος και διόρισε προσωρινό πρόεδρο τον επικεφαλής του Συνταγματικού Δικαστηρίου Αντλί Μανσούρ και αντιπρόεδρο τον φιλοδυτικό πολιτικό Αλ Μπαραντέι.

Οι οπαδοί της Μουσουλμανικής Αδελφότητας κατέβηκαν σε ειρηνικές διαδηλώσεις, αλλά σύντομα άρχισαν οι συγκρούσεις με την αστυνομία και τους οπαδούς της αντιπολίτευσης.

Στις 13 Αυγούστου ο στρατός διέλυσε βιαίως καθιστική δια-

μαρτυρία των οπαδών της Μουσουλμανικής Αδελφότητας με εκατοντάδες νεκρών. Λόγω των γεγονότων παραιτήθηκε στις 14 Αυγούστου ο αντιπρόεδρος κ. Μπαραντέι, εναντίον του οποίου ασκήθηκε ποινική δίωξη για «προδοσία» αλλά στο μεταξύ είχε αναχωρήσει για τις Βρυξέλες. Οι αρχές στη συνέχεια προέβησαν σε διώξεις και συλλήψεις όλων των στελεχών της Μουσουλμανικής Αδελφότητας, οι οπαδοί της οποίας συνεχίζουν τις διαδηλώσεις απαιτώντας την επάνοδο του προέδρου Μόρσι.

Την αιματηρή καταστολή καταδίκασε ο πρόεδρος κ. Ομπάμα και οι άλλοι ηγέτες της Δύσεως. Πιο επικριτικός ήταν ο κ. Ερντογάν ο οποίος μίλησε για «σφαγή» και ζήτησε τη σύγκλιση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Στις 23 Αυγούστου αφέθηκε ελεύθερος ο τέως Πρόεδρος κ. Μουμπάρα με περιοριστικούς όρους (δεν θα έχει το δικαίωμα να εγκαταλείψει την Αίγυπτο και τα περιουσιακά του στοιχεία θα παραμείνουν δεσμευμένα), ύστερα από την απαλλαγή του από την κατηγορία της διαφθοράς για την οποία κρατείτο. Στις 14 Σεπτεμβρίου κάθισε και πάλι στο εδώλιο κατηγορούμενος για «συνέργεια σε φόνους» διαδηλωτών κατά τη διάρκεια εξέγερσης το 2011, η οποία τον ανέτρεψε. Η απελευθέρωση του κ. Μουμπάρα προκάλεσε τις διαμαρτυρίες των Αδελφών Μουσουλμάνων για την απόφαση του δικαστηρίου να παραταθεί για 15 ημέρες η προφυλάκιση του κ. Μόρσι, εναντίον του οποίου έχει ασκηθεί ποινική δίωξη για «συνεργασία με τη Χαμάς» και «διαφθορά».

Ο αιγυπτιακός στρατός εξαπέλυσε μεγάλης κλίμακος επιχειρήσεις εναντίον ισλαμιστικών ομάδων στο Σινά, οι οποίες, με την ανοχή του Μόρσι, απειλούσαν με πυραύλους τις γειτονικές πόλεις της Ιερουσαλήμ. Επίσης ο στρατός απομόνωσε τη χερσόνησο της Γάζας, απαγορεύοντας την είσοδο των Παλαιστινίων στην Αίγυπτο και ανατινάζοντας τις στοές επικοινωνίας.

Η κυβέρνηση και ο στρατός οφείλουν να γεφυρώσουν το χάσμα με τους μουσουλμάνους και να τους εντάξουν στο πολιτικό σύστημα,

γιατί διαφορετικά θα αυτοπεριθωριοποιηθούν από τις πολιτικές διεργασίες με παράλληλη αμφισβήτηση των θεσμών, που μπορεί να οδηγήσει τη χώρα σε αποσταθεροποίηση και πιθανόν σε εμφύλιο.

β. Τυνησία

Η αστάθεια στην Τυνησία έχει επιδεινωθεί καθώς οι ισλαμιστές αντάρτες έχουν αυξήσει τις επιθέσεις τους. Τον Ιούλιο δολοφονήθηκε ο βουλευτής της αριστεράς Μοχάμεντ Μπραχμί, γεγονός που προκάλεσε πολιτική κρίση, που συνεχίζεται και σήμερα. Τον Ιούλιο φονεύθηκαν και οκτώ στρατιώτες.

Η κοσμική αντιπολίτευση διαμαρτύρεται και απαιτεί την παραίτηση του πρωθυπουργού αλλά αυτός αρνείται ισχυριζόμενος ότι μια υπηρεσιακή κυβέρνηση δεν θα ήταν η καλύτερη λύση. Όλοι θεωρούν ότι η καλύτερη λύση θα ήταν οι εκλογές, αλλά μετά τη σύνταξη του Συντάγματος, το οποίο 2,5 χρόνια μετά την εξέγερση βρίσκεται ακόμη στο στάδιο της συντάξεως.

Η κυβέρνηση ενέταξε στη λίστα των τρομοκρατικών οργανώσεων την «Ανσάρ αλ Σαρία» της οποίας ο ηγέτης Μπεναχσίν έχει πολεμήσει στο πλευρό της Αλ Κάιντα στο Αφγανιστάν, ενώ η αεροπορία προσβάλλει τα κρησφύγετα των ανταρτών που έχουν καταφύγει στο ορος Κααμπί.

γ. Υεμένη

Ο πόλεμος των ΗΠΑ με μη επανδρωμένα αεροσκάφη εναντίον της Αλ Κάιντα στην Υεμένη συνεχίζεται με αμείωτους ρυθμούς, παρά τις διαμαρτυρίες των αρχηγών των διαφόρων φυλών. Στις 31 Αυγούστου σε μια αεροπορική επιδρομή σκοτώθηκε ένας από τους αρχηγούς της Αλ Κάιντα.

Στις 31 Αυγούστου ένοπλοι άνοιξαν πυρ εναντίον της αυτοκινητοπομπής του πρωθυπουργού κ. Μπασιντάουα στην πρωτεύουσα Σαναά, χωρίς νεκρούς και τραυματίες.

Στις 4 Αυγούστου έκλεισαν για μια εβδομάδα 22 Πρεσβείες και Προξενία των ΗΠΑ και της Βρετανίας στην Αραβική Χερσόνησο κατόπιν της υποκλοπής τηλεφωνικής

συνομιλίας του αρχηγού της Αλ Κάιντα Ζαουάχρι με τον αρχηγό της Αλ Κάιντα στην Αραβική Χερσόνησο, που του ζητούσε την προσβολή δυτικών στόχων.

9. ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗ

α. Αφγανιστάν

Οι συνομιλίες μεταξύ ΗΠΑ και Ταλιμπάν που επρόκειτο να αρχίσουν στις 20 Ιουνίου στο Κατάρ ματαιώθηκαν, γιατί ο πρόεδρος κ. Καρζάϊ όχι μόνο αρνήθηκε να λάβει μέρος, αλλά διέκοψε και τις διαπραγματεύσεις με τις ΗΠΑ για τη συμφωνία παραμονής αμερικανικών δυνάμεων στο Αφγανιστάν μετά το 2014. Κατόπιν αυτού ο κ. Ομπάμα εξετάζει σοβαρά το ενδεχόμενο της απόσυρσης όλων των δυνάμεων μέχρι το τέλος 2014.

Ο Ομάρ Μουλά, ο οποίος ανετράπη από τους Αμερικανούς το 2011 με την εισβολή στο Αφγανιστάν, δήλωσε ότι οι Ταλιμπάν δεν θα προσπαθήσουν να αρπάξουν την εξουσία, όταν απομακρυνθούν τα ξένα στρατεύματα, αλλά θα έλθουν σε συνεννόηση με τον αφγανικό λαό. Επίσης ζήτησε να σαμποταριστούν οι εκλογές του 2014 που σκοπεύουν στην εξαπάτηση του λαού.

Εμπιστευτική έκθεση του NATO, που δημοσιεύθηκε από το περιοδικό «Der Spiegel» αναφέρει ότι αυξήθηκε κατά 25% ο αριθμός των επιθέσεων των Ταλιμπάν σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο, εναντίον στόχων τους οποίους φρουρούσε ο αφγανικός στρατός. Σε άλλη έκθεση, που κυκλοφορεί στο Κογκρέσο, αναφέρεται ότι η μαχητική δύναμη των Ταλιμπάν αυξάνεται συνεχώς και χαρακτηρίζεται ως μύθευμα του κ. Καραζάϊ το δήθεν αξιόμαχο του στρατού του Αφγανιστάν.

β. Πακιστάν

Στις 20 Αυγούστου ο πρώην πρόεδρος στρατηγός κ. Μουσάραφ, που ανέτρεψε το 1999 τον σημερινό πρωθυπουργό κ. Σαρίφ, βρέθηκε στο εδώλιο του κατηγορουμένου, όπου του απαγγέθηκαν κατηγορίες για τη δολοφονία της πρώην πρωθυπουργού κ. Μπούτο και για ηθική ατουργία σε διάφορες δολοφονίες.

Συνεχίζεται η ένταση στις σχέσεις ΗΠΑ-Πακιστάν, λόγω των επιδρομών των αμερικανικών δυνάμεων με μη επανδρωμένα αεροσκάφη. Σε μια τέτοια επιδρομή σκοτώθηκαν 16 μαχητές του αφγανικού δικτύου «Χακανί», το οποίο ορκίζεται πίστη στο Μουλά Ομάρ, αλλά δρα ανεξάρτητα.

Στις 31 Ιουλίου οι Ταλιμπάν επιτέθηκαν στην κεντρική φυλακή του Ντερά Ισμαήλ Χαν και απελευθέρωσαν 250 κρατούμενους.

Ο Ασματουλάλ Μουαμουνίγια, επικεφαλής των Ταλιμπάν στην περιοχή Πουντζάμπ, δήλωσε «εάν η παρούσα κυβέρνηση ενδιαφερθεί σοβαρά για την επίλυση των προβλημάτων τότε και οι Ταλιμπάν θα ανταποκριθούν στο αίτημά της για ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις». Σχολιάζοντας τις δηλώσεις του Μουαμουνίγια ο εκπρόσωπος των Πακιστανών Ταλιμπάν ανέφερε ότι αυτός εκφράζει τη δική του άποψη, η οποία όμως βρίσκεται κοντά στη σκέψη της ηγεσίας της οργανώσεως.

γ. Κίνα

Ο πρώην Υπουργός Σιδηροδρόμων κ. Ζιζούν καταδικάστηκε στις 8 Ιουλίου σε θάνατο για μίζες 8 εκατ. ευρώ. Η ποινή του όμως μετετράπη σε ισόβια.

Οι αρχές έδωσαν μεγάλη δημοσιότητα στη δίκη του εκπεσόντος μεγαλοστελέχους του κόμματος κ. Μπο Σιλάϊ, σε μια προσπάθεια να στείλουν ένα ηχηρό μήνυμα σε όλα τα διεφθαρμένα μέλη του κόμματος ότι θα αντιμετωπιστούν σκληρά. Η δίκη ολοκληρώθηκε στις 26 Αυγούστου, με τον Εισαγγελέα να ζητά να μην επιδειχθεί «καμία επιείκεια», αλλά η απόφαση θα ανακοινωθεί αργότερα.

Στις 6 Αυγούστου ρωσικά σκάφη προσέγγισαν τα διαφιλονικούμενα νησιά Σενκάκου, γεγονός για οποίο διαμαρτυρήθηκε η Ιαπωνία.

Στις αρχές Αυγούστου Ρωσία και Κίνα πραγματοποίησαν κοινές ναυτικές ασκήσεις, στις οποίες εξετάστηκαν τακτικές αντιδράσεως σε τρομοκρατικές απειλές.

Ο Ζι Τσζινπίν σε ομιλία του ανέφερε ότι η Κίνα ναυπηγεί στόλο ανοικτής θαλάσσης, προκειμένου να ενισχύσει τη θέση της στους ωκεα-

νούς του κόσμου.

Ο κ. Πούτιν δήλωσε ότι η Rosnatt έχει ετοιμάσει συμβόλαιο με την Κίνα 60 δις δολαρίων για την προμήθεια εκατομμυρίων τόνων πετρελαίου.

δ. Β. Κορέα

Ο ηγέτης Κιμ Γιονγκ Ουν έστειλε την πρώτην ερωμένη του στο απόσπασμα με την αιτιολογία ότι συμμετείχε σε ταινία πορνό.

Όπως προκύπτει από τις λήψεις ενός αμερικανο-κορεατικού κέντρου μελετών, η Β.Κορέα έχει ξεκινήσει ένα καινούργιο πρόγραμμα μεγάλης κλίμακας κατασκευαστικών εργασιών στις εγκαταστάσεις από τις οποίες είχε εκτοξεύσει το Δεκέμβριο 2012 έναν πύραυλο μεγάλου βεληνεκούς.

Ο ΥΠΕΞ της Ρωσίας κ. Λαβρόφ κατηγόρησε τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία και τη Ν.Κορέα ότι τα μέτρα που λαμβάνουν για τη δημι-

ουργία αντιπυραυλικής ασπίδας στην περιοχή, είναι πολύ μεγαλύτερα από αυτά που απαιτούνται για την αντιμετώπιση της στρατιωτικής απειλής από τη Β.Κορέα.

Στις 11 Σεπτεμβρίου η Β.Κορέα ανακοίνωσε ότι επήλθε συμφωνία με τη Ν.Κορέα για να ανοίξει δοκιμαστικά η κοινή διακορεατική ζώνη Καεσόνγκ που είχε κλείσει στις αρχές του έτους λόγω των πυρηνικών δοκιμών της Β.Κορέας.

10. ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Μαζικές διαδηλώσεις εκατοντάδων χιλιάδων ατόμων πραγματοποιήθηκαν στη Βραζιλία όλο σχεδόν τον Ιούνιο, τα οποία διαμαρτύρονταν για την αύξηση του κόστους ζωής και για την πολυδάπανη οργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων 2016 και του Μουντιάλ 2014.

Στις 11 Ιουλίου έγινε η πρώτη γενική απεργία, ύστερα από

22 έτη, με αίτημα τη μεγαλύτερη λαϊκή συμμετοχή στα οφέλη της ανάπτυξης. Η γενική απεργία επανελήφθη και στις 3 Σεπτεμβρίου με αιτήματα, καλύτερους εργασιακούς όρους και βελτίωση των κρατικών υπηρεσιών.

Σε μια κίνηση κατευνασμού η κ. Ρούσεφ πρότεινε τη διενέργεια δημοψηφίσματος για την αναθεώρηση του Συντάγματος με επιδίωξη τόσο το δημοψήφισμα όσο και η πολιτική μεταρρύθμιση που θα εγκριθεί να έχουν πραγματοποιηθεί πριν από τις βουλευτικές εκλογές του 2014.

Από δημοσιευθέν έγγραφο από αυτά που διέρρευσε στο τύπο ο Σνόουντεν, η Βραζιλία ήταν η πιο παρακολουθούμενη χώρα της Λατινικής Αμερικής. Αμέσως η κυβέρνηση ζήτησε εξηγήσεις από τις ΗΠΑ και ακύρωσε την αγορά 36 μαχητικών αεροσκαφών αξίας 4 δις δολαρίων.

Τί είναι το ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ.

Το Ελληνικό Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών (ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ), είναι μη επαγγελματικό και μη κερδοσκοπικό σωματείο, συνεχίζοντας το καταξιωμένο έργο της Ελληνικής Εταιρείας Στρατηγικών Μελετών (ΕΛ.Ε.Σ.ΜΕ), που είχε ιδρυθεί τον Οκτώβριο 1994.

Αποτελεί αδέσμευτη, αξιόπιστη και ανεξάρτητη δεξαμενή σκέψης και το βήμα ανταλλαγής απόψεων.

Αναλαμβάνει την εκπόνηση Μελετών, Διαλέξεων, Ομιλιών, Παρουσιάσεων, και μπορεί να οργανώνει και να συμμετέχει σε Σεμινάρια, Συνέδρια, Ημερίδες και Συμπόσια σε εθνικές, διεθνείς, ευρωπαϊκές και διακρατικές, συνεργασίες και δίκτυα.

Ο σκοπός του ΕΛΙΣΜΕ είναι η αδέσμευτη και αξιόπιστη άρθρωση δημοσίου λόγου, επί θεμάτων γεωπολιτικής (γεωστρατηγική, γεωοικονομία), διπλωματίας, διεθνούς δικαίου, εξωτερικών και εσωτερικών θεμάτων ειδικού εθνικού ενδιαφέροντος καθώς και επί διεθνών και ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος θεμάτων, με έμφαση στην προώθηση των εθνικών συμφερόντων, και στην εκπλήρωση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Το ΕΛΙΣΜΕ, είναι στελεχωμένο με ειδικευμένο και επιστημονικό προσωπικό από απόστρατους Αξιωματικούς των τριών Κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας, του Διπλωματικού Σώματος, Πανεπιστημιακούς, Οικονομολόγους, Νομικούς, Διεθνολόγους, καθώς και προσωπικότητες από τον Επιχειρηματικό και τον Δημοσιογραφικό χώρο.

Τομείς Μελετών, Διαλέξεων, Παρουσιάσεων, Σεμιναρίων, Συνεδρίων, Ημερίδων, Συμποσίων:

- εθνική στρατηγική, εξωτερική πολιτική, άμυνα, ασφάλεια, οικονομία, ενέργεια, τεχνολογία, κοινωνία, ομογένεια, πολιτισμό, προστασία του περιβάλλοντος.
- διεθνείς σχέσεις, κοινή ευρωπαϊκή εξωτερική πολιτική, άμυνα και ασφάλεια, ευρωπαϊκή διεύρυνση και εμβάθυνση, διατλαντικές σχέσεις, προοπτικές, αναδιάρθρωση και μετεξέλιξη του ΝΑΤΟ.
- γεωπολιτική ανάλυση Κρατών, Διεθνών Οργανισμών και Συμμαχιών, που παρουσιάζουν εθνικό και ευρωπαϊκό ενδιαφέρον.

Οι «Προβληματισμοί» είναι το τριμηνιαίο περιοδικό του ΕΛΙΣΜΕ, το οποίο όμως, λόγω του μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα του Ινστιτούτου, διανέμεται στα εγγεγραμμένα μέλη του, σε υπουργεία, κρατικούς και δημόσιους φορείς, αλλά και σε όσους εγγραφούν συνδρομητές του.

Επισκεφθείτε την ανανεωμένη ιστοσελίδα του Ινστιτούτου μας στην διεύθυνση
www.elisme.gr

Την 19η Σεπτεμβρίου 2013 πραγματοποιήθηκε ομιλία του Δρος **Ευαγγέλου Βενέτη** στα Γραφεία του ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ. με ευρεία συμμετοχή των Μελών και Φίλων του Ινστιτούτου.

Ο τίτλος της ομιλίας ήταν :

Το μέλλον της Συρίας: Η μεταφυσική στην υπηρεσία της γεωπολιτικής και αντιστροφής

Η Θεματική της ομιλίας περιείχε την ιδέα της μεταφυσικής σαν απότοκο ενός πολιτισμού, ο οποίος διατηρεί έντονη την θρησκευτική του πίστη. Στην Ανατολή **“ο Θεός είναι ζωντανός”** σε αντίθεση με την Δύση, όπου επικρατεί μία θρησκευτική αδιαφορία και ο προσανατολισμός των κοινωνιών στρέφεται σε υλιστικά τέρματα. Στον χώρο της Συρίας υπάρχει ευρεία εμπλοκή θρησκευτικών αποκλίσεων και η έκφασή τους αποδίδεται με όρους αιματηρών αντιπαράθεσεων. Οι Σουνίτες εναντίον Σιιτών και αντιστροφής.

Στον ίδιο χώρο επίσης και στον μεσανατολικό

περίγυρο σημειώνεται και μία εκδήλωση προθέσεων για αιματηρή αντιπαράθεση των μονοθεϊστικών θρησκειών (Ισλάμ-Χριστιανισμός-Ιουδαϊσμός). Η Ισλαμική πλευρά θεωρεί εαυτήν κερδισμένη στρατηγικά και επενδύει στα θύματά της βάσει της ισλαμικής αντίληψης, ότι με το αίμα των μαρτύρων της **“ποτίζεται το δέντρο της ισλαμικής παλιγγενεσίας”**.

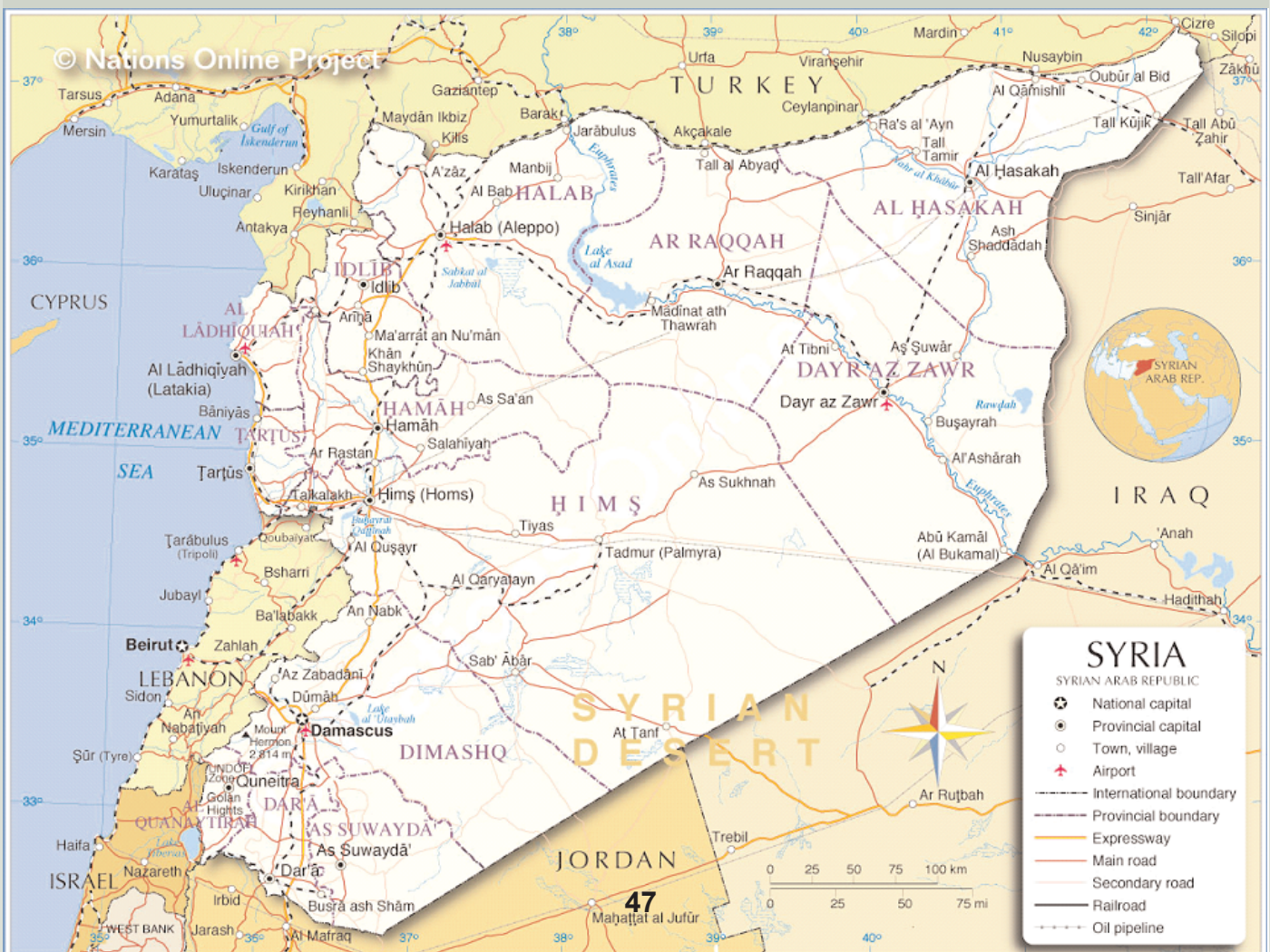
Στην θεματική ανελύθη η γεωπολιτική (πολιτική, οικονομία) της περιοχής όπου αναφέρθηκαν:

> Η σουνιτο-σιιτική σύγκρουση εκτείνεται από την Τουρκία μέχρι το Πακιστάν.

> Η Συρία (Επαναχάραξη συνόρων, μετακίνηση πληθυσμού, ενέργεια)

> Η Ελλάδα (Μεταναστευτικό)

> Τα Βαλκάνια (Οι Αλβανοί)

τὸν δ' αὖτε προσέειπε μέγας κορυθαίολος Ἕκτωρ·

Αἴαν διογενὲς Τελαμώνιε κοίρανε λαῶν

μή τί μευ ἤύτε παιδὸς ἀφαιροῦ πειρήτιζε 235

ἢ ἐ γυναικός, ἢ οὐκ οἶδεν πολεμήϊα ἔργα.

αὐτὰρ ἐγὼν εὖ οἶδα μάχας τ' ἀνδροκτασίας τε·

οἶδ' ἐπὶ δεξιᾷ, οἶδ' ἐπ' ἀριστερὰ νωμῆσαι βῶν

ἄζαλέην, τό μοι ἔστι ταλαύρινον πολεμίζειν·

οἶδα δ' ἐπαίξαι μόθον ἵππων ὠκείων· 240

οἶδα δ' ἐνὶ σταδίῃ δηΐῳ μέλπεσθαι Ἄρηϊ.

ἄλλ' οὐ γάρ σ' ἐθέλω βαλέειν τοιοῦτον ἔοντα

λάθρῃ ὀπιπεύσας, ἄλλ' ἀμφαδόν, αἶ κε τύχῳμι

